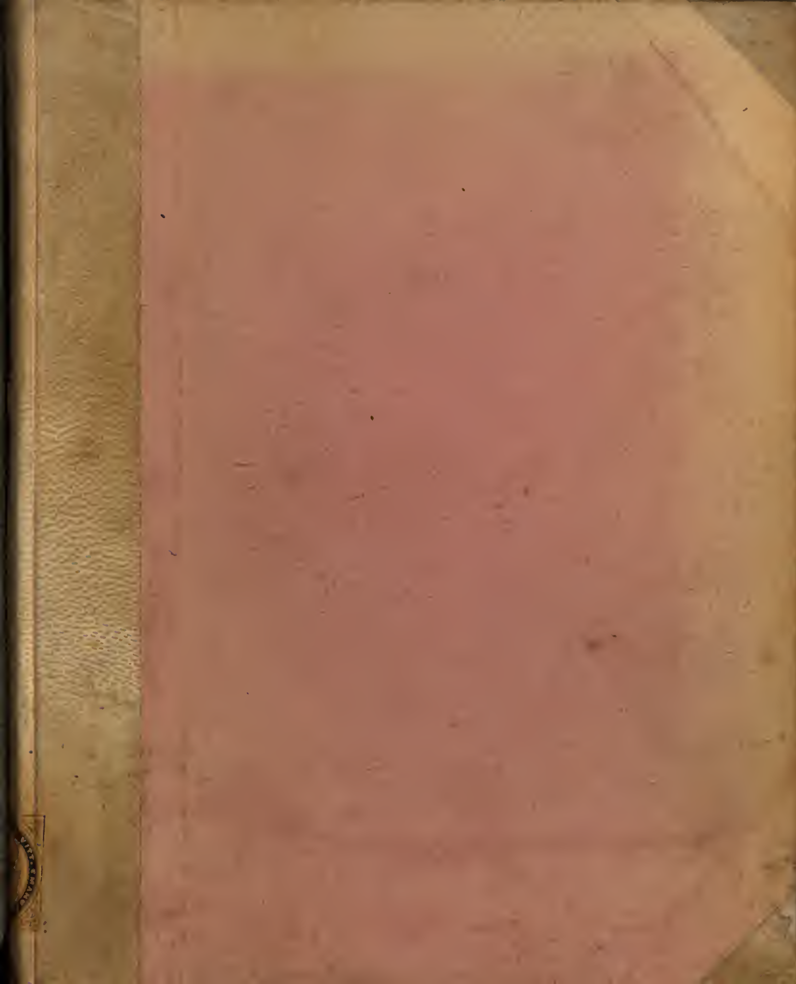
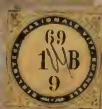

69
1 B
9

ספֶר טוּב טַעַם

Opus de Prosodia

HEBRAEORVM IN QVATVOR *libros diuisum. Quorum primus accentuum inuentionem, finitionem, diuisionemque continet & eorum catalogum. Secundus grammatici & musici locum ac situm, variasq; proprietates indicat.* Tertius *verò* Rhetorici *accentus officium & naturam comprehendit. Quartus porrò & ultimus, naturalis accentus, locum in quolibet dictione demonstrat.*

AVTORE IOHANNE Vallensi Hieronymiano.

PARISIIS,

Apud Iacobum Bogardum *sub insigni* D. *Christophori, è regione gymnasij Cameracensium.*

1545.

PETRI FERDINANDI QVINO-
nij ad candidum lectorem ἐπίγραμμα.

Mos est nunc libros grandi laudare poësi
Viuere quos nollet docta Minerua tamen:
Quosque sciunt nullo victuros tempore, versu
Commendant, Scombros, & quia thura timent.
Carmine non igitur doctum laudabo volumen,
Namque illud laudat docta Minerua satis:
Sed tantum ostendam quos hinc decerpere fructus
Possis: vt hæc cupida tu quoque mente legas.
Hinc ergo Hebræos poteris perdiscere cantus,
Vox & quo accentu quæque notanda tibi.
Quosque vocant reges cognosces, quosque ministros,
Et quod quis præstat regibus obsequium.
Queis sine non potes Hebræorum nomina nosse,
Et nescis quo rem nomine quamque voces,
Corrumpis rerum voces, & scribere nescis,
His sine priscorum nec monumenta scies.
Hæc te Vallensis docet, hæc tu perlege lector
Si cupis Hebræi noscere quicquid habent.
Quicquid habent nosces si non sit liuida lingua.
A doctis rabidus liuor abesse solet.

ADMODVM REVERENDO IN *Christo patri, domino Gabrieli Guzman, cœnobij Lõgi pontis abbati dignißimo.* F. Iohãnes Vallensis Hieronymianus. S. P. D.

V M *multa sint, Antistes dignißime, quæ mortales inter se cœlestis illius amoris (vt apud Platonem est) vinculo coniungant, nihil tamẽ illum aut certiorem aut firmiorẽ diuturnioremque reddit, quàm vniuscuiusque animus: non ille quidem rudis & impolitus, sed is, qui omni virtutum, doctrinæ, & humanitatis genere est expolitus: quique omni feritate, atque immanitate deposita, comitatem, mansuetudinem, religionémq; consequitur, & nos in sui amorem allicit, ac penè inuitos trahit. Quod si verum est, vt certè est, quis mirum putabit si te omnes non diligant modo, sed ament ac venerentur? Nam quis te aut ingenij dexteritate ac facilitate, quis morum probitate, quis mansuetudine ac comitate, quis modestia, quis religionis amore ac obseruantia, quis doctrinæ omnis* & *humanitatis cognitione, non dicam superat, sed exæquat? Quas omnes tot, tantas, tamque genere dispares virtutes, cùm videret in te Franciscus Gallorum rex Christianißimus, singulari quadam prudentia coniunctas, te vnum dignißimum inter omnes iudicauit, quẽ de pace ad Carolum*

rolum quintum Cæsarem inuictißimum mitteret. Quod quidem munus difficilimum tibiq; maximè periculosum, tanta fœlicitate, tantaq; diligentia suscepisti, vt non ante tibi quiescendum putaueris, quàm illud planè perfectum redderes. Quod quidem beneficium quantumcunque est, quod sanè maximum atque amplißimum est, vniuersæ Reipublicæ Christianæ tibi omnes acceptum referre debent: vt qui tantæ concordiæ, tam insperatæ pacis, tantæ deniq; fœlicitatis tu vnus inceptor ac perfector extiteris: finemque tu vnus tantis támque diuturnis & cruentis bellis, tot miseriis & ærumnis nunc deprecando, nunc solicitando, nunc veritatem ac pietatem ipsam ob oculos principum proponēdo, imposueris. Quod tanta omnium expectatione, tanta tua humanitate perfecisti, vt nullum inuidiæ ac calumniæ locū planè reliqueris: quod tanto magis admirandum sanè est, quanto est difficilius, eum qui in clarißimo sole versatur, vmbra carere. Itaque nemo nunc tam ingratus, beneficiorumque immemor potest inueniri, qui Gabrieli Guzman, se quod fœlicißimè viuat, quòd diues, quòd fortunatus sit, quòd omnia sua salua habeat nō aliquid debere existimet. Nemo qui à Gabriele Guzman non Rempublicam Christianam, iam prope quassatam, non subleuatam dicat? Quæ quum omnia tam inopinata ab omnibusque desperata iudicarentur: te vnum videtur Deus opt. Max. inter omnes delegisse, cuius opera calamitatibus, mortales liberaret: ideoque te velut Iosephum quendam honoratum & gratiosum in conspectu

princi-

principum reddidit. Hæc tua tam vera tamque solida gloria (qua generis tui nobilitatem satis ostendis) summæ mihi fuit voluptati, pro meo in te singulari studio iam inde à multis annis tibi perspecto, sed nullo tamen adhuc publico signo testato. Quare cum haberem lucubrationes quasdam, nomini tuo dicandas putaui: tum vt amoris erga te mei pignus aliquod haberes, tum vti meæ vigiliæ sub tui nominis amplitudine in vulgus emissæ minus inuidorum rabiem pertimescerent, vt quidquid ex illis לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ *linguæ sanctæ studiosi emolumenti caperent: id se tibi debere confiterentur. Cui verò ea quæ ad sacram scripturam intelligendam ac interpretandam maximè sunt necessaria offerri commodius possunt, quàm tibi, qui & vniuersam fœlicissimè didicisti: eiúsque fidelissimè numeros sententiasq; omnes ac penè puncta tenes, nec quæstiones ignoras, vt tuum ducem diuum Thomam in omnibus imiteris: & tandem vt ad summam omnium peruenias, maxima semper tua cum laude, in theologico illo curriculo verseris. Linguæ autem huius sanctitatem, diuinitatémque quis ignorat? quæ* & Deum *præpotentem omnium rerum cœlestium ac terrestrium conditorem & summum artificem autorem habeat? cuiúsque non dico verba, sed & puncta ipsa maxima continent mysteria: & à cuius penetralibus fidei nostræ fundamenta sunt repetenda.* Si *enim literarum ipsa nomina ac apices diligentius consideres, admirabilem rerum seriem reperies in illis contineri, diuinásque sententias poteris elicere.* De *quibus satis multa diximus.*

mus in ea epistola quàm nostræ Hebreæ grammaticæ præposuimus. Quid? an non id diuinitatem Hebreæ linguæ satis ostendit, quòd & hæc sola sit, quæ propriũ illud Dei opt. Max. Iudæis ineffabile, nobis autem Dei munere reuelatum τετραγράμματον nomen contineat? quis præterea in vnico verbo אֱלֹהִים non videt vniuersæ nostræ fidei fundamentum, diuinæque illius τριάδος mysterium contineri? nullumque esse in hoc verbo vel minimum elementũ, quod diuinitate careat: solum enim hoc nomen in plurali pro singulari, vnico ac vero Deo semper accipitur: vnde maximum colligitur argumentum trinitatis personarum & vnitatis essentiæ. Et etiã vt nomẽ plurale sit, verbo iungitur, nihilominus, singulari, nisi idôla significet. Quod sanè Trinitatis sanctissimũ mysteriũ ex innumeris veteris testamenti locis licet colligere, quod & multis locis notat ac manifestè ostendit trilinguis ille vel παντάγλωττος potius doctor diuus Hieronymus, vt in interpretatione secundæ Homeliæ Origenis: quid aliud, inquit, fiebat tunc, cum apparuerunt tres viri Abrahæ sedentes ad quercum Mambræ: licet illa angelorum species plus aliquid quàm angelicum ostenderit ministerium, nam trinitatis ibi mysteriũ efficaciter prodebatur. Quod & apertius explicatur per illud Iob 33. Spiritus Dei fecit me, & spiraculum omnipotentis fecit me. Vbi Trinitatis Deum intelligere fas est: per Deum enim, Patrem intelligit, per omnipotentem, Filium, per spiritum, Spiritum sanctum. Similiter versiculum illum explicans, Verbo Domini cœli

D. Hieronymus in Cãtica.

firmati

firmati sunt & in spiritu oris eius omnis virtus eorum; inquit trinitatis maiestas manifestissimè declaratur: nã in Domino, Pater: in Verbo, Filius: in spiritu oris, Spiritus sanctus continetur. Verùm quid ego linguæ Hebrææ sanctitatem ac diuinitatem argumentis probare contendo? an non hoc est clarissimo soli mortale lumen velle inferre, quo ille lucidior euadat? Itaque tacebo: ne eam nihil dicendo obscurare potius quàm illi lucem aliquam adferre videar. Quàm autem ad sacram scripturam intelligẽdam lingua Hebræa sit necessaria, quis non apertè videat? tum ob linguæ proprietatẽ & phrases, quæ in aliam linguam verti non possunt, tum ob elementorum similitudinem, quibus nonnulli interpretum facilè decipi potuerunt, tum denique ob penè innumera alia. Quæ omnia si vellem recensere, neque ego scribẽdi, nec tu legendi finem vnquam faceremus. Itaque illa vitandæ prolixitatis causa omisimus: verùm qui accuratius ea cognoscere voluerit, diui Hieronymi scripta euoluat. Cùm igitur, Abbas dignissimè huius, linguæ diuinitatem & ad sacram scripturam intelligendam necessitatem viderem, operæpretium me facturum existimaui si in ea bonam meorum laborum ac vigiliarũ partem consumerem. Itaque quum ad eam perdicendam videremus accentuum, Regum nempe, ac ministrorum cognitionẽ necessariam esse: hos prosodiarum libros scripsi in quibus videbis ipse, quo artificio omnia cõtineantur. Cognoscesq́; quid Vallensis tuus maximis laboribus si non potuerit, voluerit certè perficere. Vale Antistes

Idem D. Hieronymus.

tistes vigilantißime, nostrisque laboribus fruere. Et animum potius specta, quàm numeris huius magnitudinem. Quæ enim offeruntur, non suo pondere, sed offerentis voluntate, vt inquit D. Hierony*mus, sunt pensanda.*

AD OPTIMVM QVEMQVE ET Candidißimum virum, Hebraïcæ linguæ studiosum, Præfatio.

POsteaquàm de literis & punctis, è quibus omnis Hebræorum syllaba consistit ac conflatur: quãta fieri potuit diligentia disseruimus, de accentibus deinceps, qui iam compositis constitutisque syllabis adueniunt, eo superest scripti genere agendum, quod obscuritatis aut nihil, aut certè quàmminimum huiusce linguæ candidatis relinquat. Hoc verò commodissime forsitan præstare videbimur, si optimis quibusque præceptionibus, partim ex Eliæ & quorundã Hebræorum penetralibus aßidua lectione excerptis, partim etiã ex aliorum institutione comparatis, libellos aliquot conscribamus, intra quorum fines totius negotij ac instituti huiusce præcepta contineantur. In quo quidẽ opere certum quendam breuitatis modum obseruare conabimur, illud Græcorum præ oculis habẽtes μέτρον ἐν πᾶσιν ἄριστον. Item & Homericum illud ἀμείνω δ᾽ αἴσιμα πάντα. Hoc verò quàm arduũ sit, quantúmve difficultatis habeat, facile intelligunt homines ea in re doctißimi, quibus ipsis obscurum profectò non fuerit, nos citra animi magnam molestiam laborémque improbum, vt ille ait, præstare id minimè potuisse. Hæc enim cùm sint omnium eruditorum consensu mirè frugifera, & ad perfectam sacræ scripturæ intelligentiam maximè commoda, adeò tamen hactenus à nonnullis sunt obscurè ac variè tractata, vt nõ nisi

multis vigiliis ac sudoribus ad eam methodum, quæ à nobis, deo duce, tradita sunt, redigi potuerint: sed de his plus satis: nullo quippe alio nomine ad scribendum adducti sumus, quàm vt communi vtilitati quodammodo consuleremus, hoc nobis proponentes, vt, iuxta D. Hie-*ronymi sententiã, obscura declarare, manifesta perstringere, in dubiis denique immorari & coniecturam afferre, pro doctrinæ ingeniique facultate conaremur: quò ad* Hebræorum *arcana facilius posthac & iocundius animum conuerterent, studiosissimi quique*. Nunc *igitur profuerint necne nostra hæc qualiacunque opera, liberum esto cuique iudicium*. Neque *enim (vt cum eodem* D. Hieronymo *loquamur) laudes hominum affectamus, nec vituperationes expauescimus: sed eò spectamus, vt nostris ex vigiliis in studiosam iuuentutẽ, cui hæc dicauimus, aliquid emolumẽti emanare possit*. Enimue-*rò ne quis operam superuacaneam nauasse nos putet, vtque propensioribus animis studiosi omnes, hebraïcæ prosodiæ facultatem consequi velint: quid frugis ex ea percipi soleat, imprimis attingam*. Principio *igitur quis non videat mancos esse* Grammaticæ *canones absque vlla accẽtuum cognitione?* Nam *quis literarum* אהחעי, *quis naturam daghes, quis mutationem pũctorum, quis vim denique colligamenti ac retinaculi probè noscet, aliaq; permulta planè assequetur, nisi idem accentus didicerit?* Proinde *rectè quidam poëta* Hebræus *inquit, si grãmaticam facultatem parare studes, contende huc studio conatuque, vt accentuum vim & naturam accuratius* per-

B. Hiero. in proœmiũ. 3. lib. cõmenta. episto. ad Galat.

Idẽ in lib. Ester.

perdiscas, hæc ille. Meritò igitur veteres Grammatici accentuum doctrinam tantum habere momenti iudicauerunt, vt sine ea patêre transitum ad cætera negarent. Præterea ne longius abeam, quam fuerit absurdum cùm in cæteris linguis, tum in hac sancta potissimum, lectionis suauitatem, prosodia neglecta, perturbare & tollere? Quippe emendatæ pronunciationis solus moderator accentus est, syllabæ cùm sit quasi ratio, vitáque ipsius. Quid? quod non modo, is rectæ prolationi confert, sed etiam intelligendæ scripturæ non parum adiumenti adfert? Vnde illa Ra. Schlomonis Iarrhij accentus dictionis id arguit, paßim in commentariis suis repetita sententia. Quinetiam R. Abraham, Ezra reiici omnem interpretandi rationem censet oportere, quæ accentus nõ respicit: siquidem inuentores accentuum, de quibus paulopòst dicẽdum est, collatis multis exemplaribus, Biblia repurgarunt, sustuleruntque errores, si qui vitio scriptorum irrepserant, nec non per notulas distinctionum, confusum, alioqui contextum multò quàm antea dilucidiorem nobis reddiderũt. Porrò nec illud omittam, quod ex eorundem cognitione conuincitur, interdum stultißima iam à tot seculis Iudæorum peruicacia, Meßiam quã expectant negantium Deum esse, idque præsertim ex loco illo Ieremiæ 23 וְזֶה־שְּׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרְאוֹ יְהוָה צִדְקֵנוּ Volunt enim in hoc loco nomen יְהוָה non ipsi Meßiæ, sed Deo imponenti nomen Meßiæ conuenire: quod ex accentu regio tiphca, qui est subditione יקראו non ita esse deprehenditur: cùm enim sit hic accentus distinguens:

ſiſtendum eſt in eo, ita vt ſit ſenſus, & iſtud eſt nomen eius, quod יקראו *id eſt vocabunt, dominus iuſtitiæ noſtræ. Qui ſenſus nullo modo ipſis fauet, ſiue* יִקְרְאוּ *legãt ſiue* יִקְרָאוֹ *hoc eſt vocabit ipſum, neque enim conſtrui rectè poteſt nominatiuus cum præcedente verbo per accentum regium à ſe diſtincto, ſed hæc perito ſatis. Quãtum ergo iſta conferant, ad veram & integram ſacræ ſcripturæ intelligentiam, & quanti momẽti ſint ex his, atque ex ſimilibus colligere licet. Sed iam ad ipſam rem deueniemus, ſi prius hoc vnum addiderimus: omnes accentus in omnibus 21. libris inueniri, regesque in ipſis duntaxat dominari, reliqui enim tres nempe* אמת *id eſt, Iob, Prouerbia, & Pſalterium, ob verſuum breuitatem, methodum hanc ſeruare non poſſunt. Iam verò quod ſatis eſt præfati, ad rem accedamus.*

Reuclin. lib. 3. Elias oratione. 1. in Maſoreth

QVO TEMPORE ET A QVIbus inuenti ſint accentus, ac obiter de punctis. Cap. I.

NTEQVAM *ad ſequentia progrediamur, nonnulla nobis de inuentione accẽtuum dicenda cenſuimus: id ſiquidẽ ad huius inſtituti rationem pertinêre cõſtat. Sunt igitur paulò ante inuenta puncta, deinde accentus: quemadmodum ſcribit* Rabbi Cuzar *li. primi oratione 3. cui tamen repugnare videtur* Elias *Sectione 2. vbi opinatur eodem tempore ambo literis adhibita fuiſſe, quod ſic accipiendum reor, vt non magno poſt interuallo alterius inuentio, alteri ſubſecuta ſit. Atque horũ quidem autores fuerunt iidem, qui & Maſoreth, viri Tiberitæ, ſiue* Tabereni, *ex Mœſia, quæ eſt in* Paphlagonia, *peritiſſimi præ cæteris, vt quorum ſententiam, ſi credimus* Rabbi Abraham Ezra *inſtar Lydij lapidis habere oporteat. Lectitabant verò ante id tempus nullis, neque accentuum, neque punctorum apiculis, ſed ſola cabala, vt vocant, adiuti* Hebræi, *dum alij aliorum ab ore penderent, & quod quiſque à maioribus viua voce exceperat, eadem quoque poſteris fideliter refunderet. Quod neutiquam perdifficile iis fuit, quibus & quotidianus linguæ vſus, & docentis prælectio, & legẽdi exercitatio, dicendi: & memoriæ tradendi, facultatem adferrent*

Elias in Maſoreth ſectio. 2.

Autores punctorũ er accẽtuũ iidẽ qui et maſoreth

ferrent. Atque ea quidem legendi seu ratio, siue cõsuetudo ad ea vsque tempora percrebuit, quibus ad finem suum perductum est Talmud, id quod accidit, secundũ numerum Hebræorũ, anno mundi 3989. nec ad id modo tempus, sed quousque autores Masoreth degenerãtem hanc linguam restituissent cãdori suo, atque accessione punctorum, accentuumque, uelut adhibito colophone fulcissent. Neque tamen illi vel punctorum, vel accentuum traditionem, qualem habemus ediderũt: sed qui eos secuti sunt viri docti inuentis pulchrè rebus: vt fieri solet, facilè addiderunt. id quod cum aliis argumentis, tum istis probari potest, quòd cabalistici, quos vocant, quum distinctionem figura expressam, penitus non haberent, totam legem esse, quasi versum vnicũ, atque adeò dictionem videri vnam commenti sunt: exceptis nominibus diuinis, vt Rabbi Moses filius Nahaman scriptum reliquit. Præterea & illud ad faciendam fidẽ adhiberi potest, vt neque ante Talmud, neque ante D. Hieronymum vsurpati apices videãtur, quod ex lectionis varietate, translationum quoque varietas profluxerit. Exemplo sit quod alij Hoseæ 11. dictiunculam על altissimum: alij iugum vertunt, quia vel per camets scribi, vel per cholem queat. Estque על præpositio, super, ad, iuxta, &c. Quòd si quis obiiciat, contrarium videri ex eo quod beatus Hieronymus ait. Bersabeæ pro varietate accentuum vertitur in linguam nostram, puteus iuramenti, aut puteus satietatis: idem alio in loco שָׁקֵר Soked, si variatur accentus & nucem significat, & vigilias

Pagninus in Lexico pa. 1739.

B. Hiero. in Hamos ca. 8.

lias. Ex *quibus quidem colligi videtur fuisse accentus* Idē in vlt.
tempore ipsius. V*eruntamen sciendum est,ista de natiuo* cap. Eccle
accentu intelligi debere,non de figurato. N*ā quod nul-* siastes.
li apices fuerint tempore illius,hoc satis indicat, quod
alibi scribit שם *pro qualitate loci,* & *pro verbo,posuit,* Idē in cō-
accipi posse.Qua de re nulla ambiguitas fuisset,si pun- mēta. Ha-
*ctum habuisset litera.*ש*,quo fieret harum significatio-* bac. cap. 3.
num distinctio,sicut nunc facta est, nam שׁ *cum puncto*
in dextro latere significat ibi, illic &c. *Sed* שָׂם *cū smol*
id est puncto existente in sinistra parte,significat posuit,
collocauit. E*stque* שֵׁם *nomen:insuper* & *hoc perspicuū*
fit, ex eo quod idem alio in loco dicit, pro eo quod nos
transtulimus mortem,in hebræo tres literæ positæ sunt: Idē lib. 2.
דבר*absque vlla vocali,quæ si legantur dauar, verbum* cōmēt. in
significāt,si verò deuer pestē,quæ Græcè dicitur λοιμός: Hābac.
vnde,vt ipse ait,secuta est interpretum varietas . idem
ignis & *lumen hebraïcè eisdem scribuntur literis* אור Idē ī Esa-
quòd si legatur אוּר *ignem sonat,si* אוֹר *lucem,idem a-* iam ca. 31.
pud H*ebræos locusta* & *fumarium iisdē scribitur lite-*
ris ארבה *quòd si legatur* אַרְבֶּה *locusta dicitur,si* אֲרֻבָּה Idē Hose.
fumarium. Et *alia quamplurima quæ passim in eius v-* cap. 13.
berrima doctrina reperiuntur . Ad hæc etiam accedit,
quòd pleraque nomina propria,ob carentiam puncto-
rum,perperam in alienam linguam deflexa sunt cuius-
modi sunt מַלְכִּי—צֶדֶק חַוָּה מִרְיָם. Q*ualia quum propè*
innumera sint,hæc tantum breuitatis causa adduxisse
sufficiat:quòd si temporibus illis,tum puncta, tum accē
tus ascripti fuissent,nullus vel errori,vel expositionum
diuersi-

diuersitati locus, credo, extitisset. Sed tamen si exactius omnia perpēdere nitimur, repugnare nobis inueniemus præfatum numerum Hebræorum de inuentione accentuum in hoc capite ascriptum, quòd breuior sit quàm oporteat: ex eo nanque apparet, ante D. Hieronymū puncta fuisse. Expendamus ergo hebræorum numerum & sententiam, vt ea quæ exactè rationis examini insistendo prodierint, veritas (quæ etsi clausa & ligata fuerit, vinci nequit) velit approbare. Mortuus enim est eximius ipse doctor sub Honorio & Theodosio principibus, anno domini 422. indictione quinta, vltima die mensis Septembris, hora completorij, ætatis suæ 99. sepultus apud Bethleem iuxta præsepe domini, multis coruscans miraculis, cuius vitam Eusebius discipulus eius descripsit, vt refert abbas Tritemius in libro de scriptoribus ecclesiasticis. Exinde sequitur, recta & fideli Hebræorum computatione facta, D. Hieronym. obiisse anno à creatione mundi 4182. Qui numerus cū sit maior illo de inuentione accentuum adducto, longe ante sanctū Hieronymū puncta fuisse apertè probare videtur. Hæc enim perspicua sunt scienti annum ab initio mundi hoc Christi anno 1544 quo hæc scribo notari ab Hebræis 5304. Ex quo facile deducitur tempus mundi ad Christum, & à Christo ad mortem D. Hierony. Verùm quia ecclesiastici ac catholici viri cuncta rimando quibusdā rationibus non friuolis moti, præscriptum numerum Hebræorum reiiciunt: eum refellere non vereor. Eusebius enim & Orosius annum mundi dicunt esse 6741. diuus

.B Hiero. i pnrooemio in.5. cōmenta. Ieremiæ.

Quotēpore mortuus sit D. Hieronymus.

Abbas Tritemius.

Au-

Augustinus numerat 6895.numerus qui ex sacra scriptura elici videtur est 5498. aliqui numerant. 5504. Minor ergo numerus catholicorum est maior numero Hebræorum plusquam 199 annis ·Enimuerò *si insignes isti uiri adductum numerum de inuentione accentuum scriptum nobis reliquissent, proculdubio sic illum maiorem fecissent, vt mortem clarißimi doctoris intra eum inclusissent: atque eo modo scrupulum à nobis adimissent*. Huius *rei videntur facere fidem adductæ auctoritates* D.Hieronymi *permultæque aliæ rationes, quæ in eius frugifera operum lectione inueniuntur.* Ex *quibus videtur esse perspicuum puncta, uel accentuum figuras nequaquam fuisse illius tempore*. *Neque ut* Elias *affirmat in monte* Sinaï, *ut falsò quidam opinati sunt, traditas: nec item ab* Esra, *consilióque temporis illius, quod alij sentire malunt, posteritatis in vsus proditas fuisse.* Aliud *quippe nihil, ut idem dicit* Elias, Esram *videtur præstitisse, nisi quod virorum cõgregationis magnæ, suumque iudicium, sequutus lectionis varietatem, si qua vel ob cabalam, vel ob rationem probabilem emerserat, scriba ipse notauit: vnde & per Antonomasiam scriba velox in lege* Mosi *dicitur*. Quocirca *illud quod, qui à nobis dissentiũt, allegant è* Talmud *in locum nehemiæ.* Legerũt *in libro legis dei, hanc lectionem cum expositione hoc est interpretatione, ponendo intelligentiam, id est distinctiones & intellexerunt lectionem, hoc est secundum accentus pausas fecerunt, ita intelligi dicimus oportêre.* Posuêre *distinctiones, videli-*

cet vt per Cabalam acceperāt, & lectionis moras fecerunt, nempe secundum exigentiam sententiæ sine notulis tamē. Ex quibus euadit perspicuum illud esse uerum quod initio proposuimus ab autoribus scilicet Masoreth, & non ante illos puncta & accentus excogitatos fuisse. Sed iam de inuentione accentuum, atque obiter punctorum hactenus sat dictum est.

QVOMODO HEBRAEIS ACCENtus dicatur, quod nominis ἔτυμον, qua denique finitione comprehendi posit. Cap. II.

Q*Vod Latini nomine accentus significarunt, id variè linguis variis cōtigit nominari. Siquidē â Græcis προσῳδία, ab hebræis טעם, quod vel rationem uel gustum potius saporémue sonat appellatur. Cuius, ut uidetur, nominis indēdi ratio fuit, quòd veluti sale quodam & lepôre dictiones cōdiat, cū proferendas tenore suo quasque commōstrat. Neque enim uel vlla Hebræis dictiuncula caret accentu, nisi quæ interim per macaph sequenti connectitur. Sed operæpretiū fuerit, de accentibus dicturo, antè definire, quid nominis istius ambitu comprehendatur. Itaque sciendum est quòd illud omne, quod legendi causa ingeniosissimi viri excogitarunt, figuræ nomen subiit. Sunt verò inuentæ literæ primùm ex quibus syllabæ coallescerent, intellectis initio punctis, post modum adhibitis. deinde uerò accentus, qui syllabæ tenorem seu tonum le*

gentibus indicarent. Neque *ante noua comminiſcendi finem fecêre, quàm ſuis prolatio numeris modulisque cõſtaret.* Potißimum de Hebræis *loquor, quos nec* Græcis, *nec* Latinis, *hac quidem in parte ceciſſe compertum eſt.* Hinc *habenæ frenáque & dictionum colligamenta, cuiuſmodi tamen inter* προσῳδίας Græci *retulêre.* Cæterùm *hæc omnia, quæ ad aptè cõmodeque legendum priſci illi rerum inuentores poſteris tradidêre, hæc inquam notulas & ſigna, figuras denique eſſe, non geometriæ ſed grammaticæ vſui futuras minimè obſcurum eſt.* Atque *id nihilominus equidẽ inde probauerim quòd* Elias veteres *illos accentibus caruiſſe oſtenderit, cùm fateatur tamen eos & diſtinxiſſe ſententias, & ſyllabas ſemper, quas decuit extuliſſe.* Vnde *colligi poßit magnum diſcrimen inter* accentum & *poteſtatem eius intereſſe.* Quinetiam *ſectione quinta idem loquens de ſoph paſuc pronunciat puncta ſuper impoſita ſibi, non eſſe accẽtum ſed lineam perpendicularem.* Cùm *ſit igitur ſimiliũ ratio conſimilis, ſitque ſoph paſuc figura accentus, erũt cæterorum ſigna itidẽ proſodiæ.* Ex *quibus euadit perſpicuum, eos aberraſſe qui literis, quas delineamenta quædam eſſe viſu ipſo perſpicimus, vocis accõmodauêre nomen: cum litera minimè* vox *ipſa ſit, ſed* vocis *efferendæ indicium, nec aliquo pacto id eſſe dicetur, quod repreſentat &c.* Quapropter *accentus figuræ ſigníue nomen ac rationem ſortitur:* Deinde *verò quoniam accentuum vt ſequitur, vis officiúmque eſt multiplex, quo ne res ipſa latius, quam inditium rei vocabulum exporri-*

Elias in Maſoreth Sectiõe. 5.

gatur, communi quadam nota singula constringemus, si annotari syllabis eò dicamus vt fiat aliquid circa ipsas quod facit grammaticus accentus: fieri enim quicquam dicatur necesse est, siue eleuari syllabam, siue suspendi quod facit rhetoricus, siue denique cantillari quod facit musicus, debere ostendant. Quamobrem fuerit accentus, quædam notula signúmue syllabæ adueniens, quid fieri circa ipsam addeceat representans. sit igitur accentus hoc pacto nobis definitus.

Definitio accentus.

DE MVLTIPLICI OFFICIO ACcentuum *& diuisione eorundem.* Cap. III.

S*Equitur vt recenseamus officia quibus defungi accentus intelliguntur. Quorum quidē alij plura alij pauciora enumerant: quippe hi res varias ad summa capita reducunt, illi singula potius seorsim inquirunt. Quidam enim primum accentus officium, cum* Latinis *&* Græcis *commune esse dicunt, videlicet eleuare syllabam, vel deprimere.* Proximum *huic, significationem dictionis, quod facit potißimum accentus efficere & mutâre.* Mox *verbum in nomen, contrâque loci mutatione facta, transformâre.* Aliud *autem officium statuunt voculationem quandam, qua* Iudæi *cantillant representâre: cui subnectunt orationem in commata, coláque partiri, ac periodo comprehendere. Quæ vt vera sint, nihilominus tamen nos, qui tantum fastigia summa hoc loco attingēda esse duximus, de reliquis po-*

stea dicturi, nunc vnius Reuclini viri sanè quàm eruditi iudicium in fidei vim adducam: qui syllabas quaslibet, quibus quidem prosodiæ signum accesserit, censet extollendas reliquis depreßis atque grauatis. Hebræorum igitur accẽtus syllabam non deprimunt, sicut Græcorũ & Latinorum. Porrò significationes dictionum mutari ob variatum accentum diuus Hieronymus concedit, ait enim, quomodo igitur in Ieremiæ principio verbum שָׁקֵד *si varietur accentus, & nucem significat & vigilias, hæc ille, quod intelligi debet vt diximus de natiuo accentu. Sunt & qui orationis partes inter ipsas ob varium situm variari volunt: idque exemplis adductis planum facere conãtur: dictio* בָּעַל *pro verbo dominari, poßidere, ultimam acuit: si verò primam, dominum, patronũ, possessorem, maritúmue significabit. Eodẽ quoque modo accentus in dictione* שָׁלַח *promittere, emittere, & destinare vltimam sedem occupabit, si autem primam signauerit ensem, gladium, pugionemque designabit. Cæterùm vt omnia lucidiora fiant eiusdem Capnionis sententia, triplicem ordinem constituamus. Cùm enim prosodiæ figuris, omnis regatur prolatio, sit alia simplex, quam expectant grammatici, alia sit ornata & benè sonans, qualem rhetores obseruant, postremò sit harmonica quædam quæ pertinet ad musicos, hæc accẽtuum citra controuersiam prima potißimaque habentur officia: syllabam acuere, atque orationem distinguere, deinde verò euphoniæ causa, ornatusque poni, denique speciem quandam cãtus indicare. Ex quibus quasi fon-*

Reuchlinus lib. 3.

D. Hieronymus in Ecclesiast. cap. vltimo.

tibus tria nimirum oriuntur accentuum genera. primũ eſt eorum, quos alij grammaticos, alij proprios appellant, aliud eos continet, qui rhetorici dicũtur, quos eoſdem improprios nonnulli nominant. Vltimum complectitur omnes, quos ante ad muſicos diximus pertinêre, qui figura iidem cum primis (quippe quos grammatici & natiui ſe mutuatos fateantur) ratione tamẽ officióque permultum diſſentiunt. De quibus omnibus ſuo loco fuſius agetur. Notandum *autẽ, hac diuiſione: figuratũ accentum duntaxat in ſuas ſpecies deduci, qui poſtquam à nobis pertractatus fuerit, ad natiuum accentum, qui ab hoc diuerſus eſt declarandum accedemus: neque non eidem quartum huius operis librum deſtituabimus.*

INSEQVENTEM CATALOGVM *breuis, & dilucida explicatio,* Cap. IIII.

I*Nterea verò vtiliſſime de ipſis aliqua dicantur, & ſingulorum nomina figuraſque age proponamus. Quod vt commodius fiat, ſequẽtem catalogum, quinque columnellis quanto fieri potuit artificio digeſtum depinximus. Quarum media, quæ potiſſima eſt, ſeriem diuiſionis huiuſce continet, quam trado tibi. Omnis enim accentus, vel ex punctulis tantum, vel ex lineolis, vel ex vtriſque conſurgit. Qui pũctulis autem pinguntur, aut vno, aut duobus, aut tribus, ad ſummũ deſcripti ſunt. Qui verò lineolis aut rectis, aut curuis, deſignantur. Rurſus lineas, rectas, aut*

Expoſitio mediæ columnellæ.

perpendiculares, aut directas, aut inclinatas in dextrã, vel in sinistram esse contingit: sicut curuæ vel omnino ta les, vel cum aliqua rectitudine cõmixtæ cernuntur. De*nique & figuræ, aliquæ sunt ex linea coalescẽtes & pũ ctis, quæ omnia in hac media columnella ordine descripsimus & quot sint, numeris notauimus, lineis rectis per medium eius hinc inde protractis, vt quæcunque in ipsis & sub ipsis comprehendentur, ad eam classem, quæ in medio catalogi prima se offeret pertinẽre intelligan tur.* H*æc tu si percipis, quæ in prospectu posita sunt, cæteras quatuor columnellas vltra citraque medium, binas spectato: & ante priorem earum, quas ad sinistrã perspicis, nonne accentuum vides numerum præfixum.* I*n quo quidem definiendo sudatum est sic satis, cum ea de re grammatici ferè omnes diuersa opinentur, nec sibi inuicem constent.* Q*uandoquidem cuncti (*Eliam *sem per excipio) pauciores quàm deceret, enumerauêre accentus.* Nos *quidem certè* Eliam *ipsum accentuum numero superauimus, non enim* Eliam *solũ sequuti sumus, sed ex* Reuclino *ac* Pagnino *aliorumq́ue doctißimorũ optima quæq; decerpsimus. Sic tamẽ egimus vt ne quic quam iterauisse neque præter rem addidisse (si modò cã didus eris lector vt spero) uideamur.* Idque *equidem tibi ostendam posterius cum agam de rhetorico accentu.* Nunc *catalogi ipsius columnam primam, quæ mox post numeros sequitur aduerte. In vertice enim ipsius comprehenditur quid illa contineat nempe, nomen, id est, ac centuum nomina, quæ partim* Hebraica, *partim* Chal-

Ante primã columnellã accẽtuũ numerus signatur,

Expositio primæ columnellæ.

daïca, atque etiam barbarica reperiuntur. Mox si ocu lum in dexteram paululum deflexeris, nominis etymolo giam cuiuslibet vt in scriptione proponitur inspicies.

Declaratio .2. columnæ.

Cui quidem exponendæ sua non defuit difficultas ob peregrina vocabula. Proinde *quærit* Elias *Hebræorũ ipse doctißimus (atque vtinam tam bonus esset christianus) ecquis indicabit nobis quid significet, thiphcha, aut tharsa, quid* Iethib, *&* Telisah, *quid sibi velit* Meaiela *& eiusdem generis complura.* Iam *prætergredere mediam columnam, & sequentem aduerte quæ inscribitur, sinonyma. Singuli enim accentus, de grammaticis lo quor, quos eosdem musicos appellâre licet, singuli inquã quinque his exceptis, pazer, zarka, reuiach, tebir, & telisah, vt putat* Elias *duobus saltem nominibus vocan tur.* Denique *& ea expende quæ scripsimus vltimo loco: tria enim illic breuißime indicamus, in quibus velut in cardine tota ferè accẽtuum ratio vertitur, & cõstat.*

Quintę & vltimæ columnæ declaratio.

N*am figuram singulorum illorum quorum nomen descriptum est è regione in prima columna depinximus, depictam suo loco statuimus, id est in vltima vel penultima, vel prima: idque situ decenti, hoc est supra dictionem vel subtus.* V*ocabuli autẽ cuiuslibet vicem haud incõmodè obiit verbũ* פָּעַל*: siquidẽ apud* Hebræos *grãmaticos variè deflexũ, formas cõiugationũ & nominũ referre solitum est.* Hoc *autem adiecta litera* ה *si alibi no tandus foret accentus, quàm in vltima, aut penultima, trisyllabum effecimus. rationem igitur figuræ habeto primum, deinde loci: num videlicet in capite, num in me-*

dio non in calce dictionis accentus resideat? nunquid etiam idem accentus sedes in vocabulo diuersas occupare natus sit? postremò & situm considera num syllabæ super scriptus sit an eidem subiaceat, num denique dictionis finem subsequatur: ex quibus facilè perspicies an quãdoque milhel, quandoque milrah, aut semper milhel aut semper milrah &c. quilibet illorum esse poßit. quæ omnia vt faciliora omnibus sint quibusdã illorum scholia quædam in eodem catalogo ad omnium illustrationẽ adiecimus, vt hoc nostro labore & artificio prouocati iuuenes sedulò conentur obstrusa huius linguæ rimari.

Numerus	Nomen.	Nominis ἔτυμον	Diuisionis præscriptæ series.
1	רְבִיעַ	Quadrum Imminens.	Quæ punctulis cõstãt. Vno 1
2	זָקֵף קָטוֹן	Erectus minor.	Duobus. 1
3	סֶגוֹלְתָּ	Proprietas.	Tribus 1
			Quæ lineis rectis
4	מַקָּף	Colligamentum. Arctator.	Transuersa recta. 1
5	מֶתֶג	Retinaculum.	Perpendiculari recta. 5.
6	גַעְיָה	Mugitus.	
7	סוֹף פָּסוּק	Finis versus.	
8	לְגַרְמֵיה	Perfectũ. Solitariũ. Exossator.	
9	פְּסִיק	Diuisor, vel distinctor.	
10	גֶּרֶשׁ	Expulsor.	Inclinata in dextram. 3.
11	מְאַיְּלָא	Subulinum cornu.	

Hos duos.f.legarme & pesic, Reuchlinus alicubi distinguit & alibi ꝓ vno cõputat.

Synonima.	*Figura, locus, & situs.*
	פַּ֔.ל
	פַּעַ֒ל
Segolta, Sare. Segula, Segol.	פַּעַ֒ל֑
Makeph. Semich, id est connexio vel sustentatio.	פַּעַל־
Resen, id est frenum habenæ.	פַּעֲלָה־
Habamadach, id est statio.	פַּֽעַל
Salech. Selich. Siluc: Selac. id est summa.	פַּֽעַל ׃
Legarmi, id est gnomon.	פַּ֥עַל ׀
Pasec.	פַּ֥עַל ׀
Teres, Tarsim, Azla, id est ambulator.	פַּ֜עַל
	פַּ֤עַל

Hic annotatur bis. i. ĩ vltima & penultima, quia põt esse milhel vel milrach: eodem modo de similibus.

Annotatur tantum in vltima quia tantũ est milrah intellige de ꝓprio situ. nã im propriè alibi signari potest idem.

mętheg potest poni ĩ 1. & in penultima sed nunquã in vltima nisi sequẽte maccaph vide cap. 5.3.lib.

Gahiah sẽp est cũ scevua & ĩ prĩcipio vide ca.6.3.li. hi duo nec sunt reges neque ministri ideoque aliqui viri docti eos inter accẽtus annumerari nolunt.

Gheres & meaiela notantur tantũ hic in penultima quia nunquã possunt esse milrah, sed tãtũ milhel vide in Gheres lib. 2.

Numerus.	Nomen.	Nominis ἔτυμον.	Diuisionis præscriptæ series.
12	מֵירְכָא פְּשׁוּטָה	Hastile simplex.	
13	טִפְחָא	Palma.	Inclinata in læuam. 3.
14	פַּשְׁטָא	Planator. Extensor.	
15	קַדְמָא	Antecedens.	
16	גְרָשִׁים	Expulsores.	Duplicata. 2.
17	מֵרְכָא כְפוּלָה	Hastile duplex.	
18	יְתִיב	Tornator. Sedens.	Curua. 9.
19	מַהְפַּךְ	Cornu reuersiuum, vel inuersum.	
20	מוּנַח	Cornu repositum.	
21	עִלּוּי	Cornu exaltatum.	
22	מְכַרְבֵל	Cornu sustinens.	
23	יָרֵחַ בֶּן יוֹמוֹ	Luna dici sui, id est vnius dici.	

Synonima.	*Figura, locus & ſitus.*
Marcha, maarich, id eſt productor.	פַּעַל
Tarca, Taphcca, id eſt labor. Tarca acharona, id eſt poſterior tarca.	פַּעַל
Azla, Paſſet, id eſt, extenſio.	פַּעַל
Eſchel, Azla, Geres, teres, tere thame, id eſt duo accentus, id eſt duplex kadma.	פַּעַל
Teraſim, thereſim tharſim, Duplex Azla.	פַּעַל
Taren chutarin, thren buttrin. i. duo baculi, duplex marca. ſanemaarichim.	פַּעַל
ſophar mukadã. i. cornu præpoſitiuũ. taã leachor, maſpelpas vide Eliã ĩ *figura ietib*	פַּעַל
Mahapach, meupac paſta ſophor hapuch, id eſt tuba inuerſa.	פַּעַל
Sophar iaſar. i. cornu rectũ. ſophar holech. i. incedẽs. heued moſelim. i. ſeruus domino	פַּעַל
rum, heued meſartim. i. ſeruorũ ſeruus.	פַּעַל
	פַּעַל
Pazer gadol Galgal. *id eſt circulus.*	פַּעַל

Hunc nẽpe paſta cũ ſequẽti kadma kapnion cõfundit.

Hos duos ſ. ietib, & mahphac kalonim* vult eſſe eodem alicubi, nihilominus ĩ ſuo catalogo diuerſos facit. Figura ietib ſẽper ante oĩa puncta locatur, vide lib. 2.

Numerus.	Nomen.	Nominis ἔτυμον.	Diuisionis præscriptæ series.
24	וַרְקָא	Sparsor.	
25	דַרְגָא	Gradus.	
26	שַׁלְשֶׁלֶת	Trium graduum. Catena.	
			Accentus mixti. 7.
27	תְּלִישָׁה	Ternarius. Triplex.	Recta & curua.
28	תַּרְסָא	Scutum.	
29	קַרְנֵי פָארָה	Cornua vaccæ.	
30	פָּזֵר	Dispersor.	
31	זַקֵף גָדוֹל	Erectus maior.	Recta & punctis
32	תְּבִיר	Frangens vel fractor.	Curua & puncto.
33	אַתְנַח	Pausator, suspirium Quies, discus euersus	

Synonima.	*Figura, locus & situs.*
	פָּעֵל
Sophar Galgar, id est Cornu rotæ.	פָּעֵל
Maarim, id est extolens.	פָּעֵל
Talſa taliſa gadola theliſam aior.	פָּעֵלח
Taliſa katana id est, minor ternarius Thalſa id est eradicator.	פָּעֵל
Pazer gadol id est diſperſor magnus	פָּעֵל
Pazer Caton id est diſperſor paruus.	פָּעֵל
	פָּעֵל
	פָּעֵל
Athnachta vel Ethnachta ſachpa.	פָּעֵל

Hic accentus primæ dictionis ſedem tantum occupat niſi bis aſcribatur vide ſuo loco lib. 2.

CATALOGI APPENDIX PRIMA *cur variè tradita sit accentuum series.*

OMnes itaque accentus numero aſcribuntur in hoc noſtro catalogo 33. Quorum Elias *30. enumerat.* Reuchlinus *verò ac alij periti viri minori numero contenti, mætheg & maccaph &c.* Rhetoricos *appellant: quos homines nonnulli ſanè docti (quòd nec illi reges, neque miniſtri ſint) inter accentus annumerare nolunt. Elias verò, accentus minores* Mætheg *& maccaph & ſimiles dicit eſſe.* Nos *verò vtrunque authorem, ſimul &* Pagninum, *ac Abramum à balmis ſequuti tot numero colligimus accentus. Nec apud omnes ſcriptores, figuras eaſdem reperies,* Capniõ *enim karne para, quod & ab alijs pazer gadol dicit nominari, diſsimilem figuram ab ea, quam notauimus depingit.* Sanctes *autem pro ipſo eodem, diuerſam ſcribit.* Item *תְּרֵי טַעֲמֵי duo accentus. vel duplex kadma, aut duo paſtin, ſic aliqui deſcribunt.* פָּעַל *repcriuntur & aliæ multæ diuerſæ ſententiæ, quas longum eſſet in mediũ afferre.* Nos *igitur eas notulas depinximus, quas apud correctiores biblicos libros ĩuenimus, ac eaſdẽ à maioribus doctiſsimis præceptoribus accepimus. Quæſieris autem fortaſſe cur tot opinionũ diuerſitates, cur accentuum numerus, apud varios grammaticos* Hebræos *variè ſtatuantur: nanque &* Græci *ſuas proſodias, & &* Latini *ſuos accentus æquali numero ferè omnes cõprehendêre.* Cum *autem, de literarum numero & ordine*

ne cuncti Hebræi, *velut ore vno loquatur, cur inuenti sunt* vix vnus *& alter, qui accentus enumerando consentiant? dixerim ad ista sanè, grammaticos nonnullos, interim propter synonima potius, quàm propter rei varietatem (dum accentuum seriem disponunt) discrimen facere. siquidem aliis atque aliis nationibus, non eodem accentus nomine vocantur, vnde & innumerando differentia surrepsit:* N*am* & Hi*spanus* & Ga*llus aliter, & aliter* G*ermanus accentuum catalogũ digerit, vtq; nationum diuersarum consuetudo minimè interposita sit, tamen alij eos, qui in tribus libris* אמת *id est* Iob, *parabolarum,* & *psalmorum, præter vsum reperiuntur, adnotarunt, aliqui eosdem quòd sileant ibi, obuersiculorum decurtationem prosodiarum leges, consultius omittunt.* Ex *quo fit vt non eadem ab* Hebr*æis series tradatur accentuum, vt ne illud reticeam, hinc quoque discrimen proficisci, quia aliquos ex accentibus figura alioqui similes, ratione loci & situs nonnulli, quod facere alij negligunt, distinguendos putant.* Ad *hæc ratione synonimorum confunduntur quidam accentus, vt dictũ est, nonnulli verò propter nominis eiusdem communionem.* Nam *& nomen* M*ætheg attribuitur & ipsi gabiah, & nomine gheres præter eum, quem notat accentum, significatur interim gabiah.* P*ræterea & Maharich appellationem communem ipsi* M*ætheg aliqui esse volunt.* Adde *quòd nonnulli tantummodo grammaticis accentibus tractant, nempe quoniam ij soli syllabam indicent eleuandam.* Nos *verò Capnionem sequuti etiam*

rhetoricos amplecti voluimus, syllabis quippe accidunt & fieri aliquid circa ipsas debêre ostendunt: quod præscriptæ superius finitioni cõsentaneũ est, poterit quis si voluerit aliam definitionem à superiore sibi fingere,
Cap. 2. in fine. & quos malueritaccentus in ipsa cõprehendere.

SECVNDA APPENDIX DE FIGVrarum distinctione.

SEd institutum sequamur, Horum igitur accentuum, quos in catalogo scripsimus, tres signantur pũctis, at. 14. recti linei sunt, & 9. curui linei, denique. 7. mixti: quorum omnium figuras, si attenderis, tuis iam conspectibus expositas, breuiter indicabo. Reuiach quadratus est pũctus, zakeph kathõ quasi sceua, segola vt segol obuersum est: Atq; hæc quidẽ quæ punctulis: sequũtur quæ lineis protrahuntur. Duo puncta quæ sequuntur soph passuc, non ipsa accẽtus, vt opinantur quidam, sed accentus indicium, id est præcedentis virgulæ in neutram partẽ inflexe. Sed Maccaph quod in vtrunque latus æqualiter decumbit, transuersæ lineæ figuram habet. Cæterùm tiphcha & Meaiela consimilia inter se videntur, nisi quòd situ dissentiunt: vnde Meaiela, & Mercha Pesutah, & Gheres, qui alineam eõdem vergentem vsui habent, communem quoq; inter se figurã potius quàm cum tiphcha habêre censemus. Sicut econtrario tiphcha, pastha, & kadma, figura planè & situ consentanea sunt, nisi quòd hoc magis

gis inclinatum cernitur. Porrò Gherasim quasi duplex Gheres, vnde hos duos accentus pro vno enumerāt nō- nulli. Atque eos quidem subrecti lineis ritè contineri vo lumus, licet argutiori cuipiam sit obiectandi locus, re- ctas lineolas perperam hic appellari: quarum per bre- uissimam viam puncta omnia non fluxerint. Sed vt præ- clarè philosophus ait ἀκριβὲς οὐκ ἐν πᾶσιν ζητέον. boni con sulat igitur. Neque enim nobis hoc loco excurrere libet. Ad curui lineos enim veniendum est accentus. Quatur Sopharim, id est cornua, prope eandem figuram habēt quæ speciem refert literæ, ג, nisi quòd sit minor & Mah pac cæteris obuertitur, à quo Iethib figura nihil differt, nisi quia paulò est minor. Ierach ben iomo lunam vnius diei, quod nomen significat satis aptè exprimit. Zarka figura est, quæ à fine ad mediū dictionis, vsq; ad penul- timam progreditur Character darga persimilis est no- tæ, qua quinarius apud arithmeticos notari solet. Deli- neamentum scalsceleth, quasi lima ferri, vel iuxta nomi nis etymologiam, similitudo catenæ. Sed iam percurra- mus eas quas supra esse diximus, mixtas prosodias. Ge- mini Telisah & Tarsa figuram instar circuli, quam ba- culus attingit, obtinent. Signum karne para cornua vac cæ quòd figuram habeat similem interpretatur, non ta- men vbique tali interpretationi figura correspōdet. Se- cundū alios, vt Reuchlinus refert, hic accētus pazer ga dol vocatur. Pazer velut parua nota hostes percutiens videtur. At zakeph gadol, ipsi paruo, addita linea per- ficitur, figura Tebir est virgula incuruata spectans in

latus ſiniſtrum, in cuius medio punctulus eſt. De Atnach *nihil apertius dici poteſt quàm quòd ſit quaſi furculæ delineamentum eò quòd in ſemicirculi eminentiore parte contiguus emineat punctus.* *Oppoſitas verò accentuum notulas, quod quidem ad memoriã & diſcrimen huiuſmodi minutiarum facit, proponamus, vt oppoſita, quod vulgo iactatur, è regione ſui poſita magis elucеſcant. Sunt autem hæ* גֵּרֶשׁ פַּשְׁטָא. מַהְפַּךְ יְמוּנָח קַדְמָא בְּאַיְילָא·טִפְחָא מֵירְכָא פְּשׁוּטָה· *Quæ autẽ ſimilitudinem aliquam habent, in catalogo mutuo ſe conſequũtur, ideoq; ſeorſim eas annotare non oportere iudicaui. Has ergo appendices, inſpiciendo, lector, aduerte interim ad figuras, quæ in catalogo deſcriptæ ſunt.*

TERTIA APPENDIX, VNDE MVLtiplices figuræ accentuum.

P*Orrò aũt ſatisfacere tibi, lector, indiſquiſitionibus illis, quæ me aliquãdo torſerũt, hoc loco ſtatutũ eſt. Primũ itaq; hîc non dubito quin tacitus apud te requiras, quorſum tot figuras accentuum cõminiſci oportuit? Poterãt enĩ, dices, tribus figuris, vel aliquanto pluribus eorum exprimi officia. minimè verò, nam muſicorum multiplex concentus, multiplices exigebat notulas, quibus biblicas lectiones in ſinagogis ſuis* Iudæi *modularentur. Hinc multiplicatus eſt muſicorum, ac proinde grammaticorum accentuũ numerus: vbicũque enim ille, ibidem & hic reſidet, paucis bibliorum*

rum versibus, vt Reuchlinus *asserit, exceptis: quoniam musicorum notulas cum proprias non haberent vsurpauêre grãmatici, qui alioqui, virgula erecta, vt videtur, infrà vel suprà notata contenti esse potuissent: sed vsurpandi occasionem dedit congruus iste cõsensus inter ipsos, quò & vbicũque musicus cantillandum duceret, ibi syllabam grammaticus eleuandam censeret.* Excipe *tamen quosdam accentus, qui diuersam interim sedem à natiuo occupant, qua de re fusius alibi nempe c. 3. huius lib. & lib. 4. Ne lateat autem nos, studiose lector, tantũ in sacris quatuor & viginti libris, hoc est in bibliis, has musicas notulas in locum natiui accentus suffici solêre, neque enim in reliquis authorũ monumẽtis aliud quàm virgulam rectam, quæ locum naturalis prosodiæ repræsentet inuenies, quàm nos quoque methodum in quarto libro persequimur: id quod fit, vt hoc indicio coniectes, quænam, cæteris depræssis, syllaba extollenda sit, & hebraicæ prolationi quisquis huic initiatus es, assuescas facilius.*

APPENDIX QVARTA, QVO DIscrimine accentus, qui figura consentiunt, separari queant.

F*Orsitan & illud intelligere desideras, discendi auide lector, cur prosodiarum diuersarũ sint eædem figuræ: tibi verò scrupulum omnẽ certum est adimere.* Eos *igitur accentus, qui figuram vnam communem habent, vel loco vel situ vel colloca-*

tionis habitudine separari compertum est: vt, qui eiusdem figuræ sunt participes Mætheg *&* Gahaia *hoc discrimine secernuntur, quòd hic nusquam sine scæua deprahendatur cui illud omnino annecti nequit. Distinguitur autem ab illis* Sophpassuc, *quòd ipsum hæc duo puncta: perpetuò sequãtur, & ab hisce tribus, legarme, & pesśik, quod post dictionis finem collocentur. Rursus, hæc inter se discrepant, quòd venire assoleat legarme post* Munach, *vel iasar: pesik verò inter duos iesarim, interponi gaudeat. Item ab omnibus dissidet* Maccaph, *quòd in latitudinem productum sit.* Gheres *autem &* Merca *pescuthab situ diuerso facilè dignosci possunt: siquidem ille supra dictionem, hic infra notari solet, & ab vtrisque* Meaiela, *quanquam eadem figura signatur, & eundem cum posteriore situm obtinet. Seiungi hoc discrimine potest: quòd hoc in penultima tantùm, illud in vtraque postrema sedem sibi vendicat: idem & à* Tiphcha *secernitur, quòd ipsum nunquã sit sine* Athnach, *vel sophpassuk, vel altero thiphcha proximè sequentibus* Gheres *pariter &* Gherasim *differunt, quia illud semper in motione prima, hoc verò in postrema locatur.* Item *quòd illud simplex, hoc duplicatum sit,* Reuchlinus *tamen pro vno accentu ambos computat: quod etiam* Sanctes *facere videtur, sic ferè differt kadma à thiphcha ratiõe situs, & quòd kadma videtur magis & pasltha seu pasceth ab illis, quòd sit breuius aliquanto & tantum dictionis vltimam occupare natum sit. Porrò* Gherasim *&* Merca *chephulah, etiam si aliâs dignosci*

queant, certè hac sufficiat differentia secernere, quòd situ euariant. Sequuntur Iethib & Mahpac quorum prius in capite dictionis ante omnē pūctorum adpræhensionē subscribi solet, illud in calce & medio post motionem. Post hos autem in catalogo se offerunt, ad curui linearum quoque genus expectantia, Munach, Hillui, & Mecharbel, cum quibus Iethib, & Mahpac, ferè conueniunt figura: attamen quia sibi obuerso situ opponuntur, seiungi facilè possunt: & hi omnes à Ierachben iomo, quoniam semicirculus ille diuersus quodammodo aliter iacet. Cæterùm trium quæ parere perplexitatem possunt, nempe Munach, illui, & Mecharbel, tibi hæc sit distinctio. Communis enim horum figura, si præcedat accentum Athnach, vel zarka, sortitur nomen hillui, si præcedat zaceph, & in secunda ponitur eandem appellationem retinet, quòd si describitur in prima dictionis eius, quæ præcedit ante zaceph, Mecharbel vocatur, alias dicitur Munach: quæ quidem nominis diuisio, à plerisque neglecta, Meritò superuacanea videretur, nisi musici concentus, vna cum diuersis appellationibus immutarentur. Porrò autem Telisah, & tarsa, manifestū habent discrimen: prius enim in principio tantùm, sicut posterius in fine duntaxat subscribi solet. Reliqui omnes accentus permultum inter sese figurarum delineamentis discrepant, at destinguendi tamen ex ipsis, tres adhuc supersunt, non quidem hi ab accentibus, sed à legē dis apiculis illis, quorum figuram referunt. Sunt verò illi, quos punctulis designatos in fronte catalogi præfiximus,

ximus, quorum in primis Reuiach differt à cholem, quia scribi soleat hic accẽtus super mediovertice elemẽti, cholem verò citra literam, quæ in ipso quiescit, tum etiam quia crassius est Reuiach, vt asserit Elias, & idem quadratum esse debet, vnde & hoc ipsius nomen רְבִיעַ Reuchlinus quadrum latinè vertit, alij verò idem quòd imminens sonâre malunt. At zakeh katon, tam apertam differentiam habet à sceua, vt superfluum putemus indicâre, nisi à doctis grãmaticis factũ idẽ cõstaret. Illud igitur superscribi, hoc scribi solet: deinde hoc soni aliqd sæpe habet, illud quippe cum sit accentus, non efferẽdũ aliquem sonum, sed syllabam accuendam indicat. Sic etiam segolta supra dictione, sed segol infra ponitur. Præterea, figura illis, vt Elias notat, quasi econtrariò descripta est, nam segol in medio duorum punctorum, apicem infra scriptum habet, quò segolta super imposito gaudet. Quæ omnia in catalogo patent. Hæc satis de distinctione figurarum.

Elias sectione. 5. Reuchlinus. lib. 3.

APPENDIX QVINTA DE LIneamentis accentuum, de locorum & situ, denique de ipsorum collatione.

PRæter hæc, quæ adducta sunt, sedulus inuestigabit lector, cur hac, illáue figura signetur accentus, cur talém locum occupent, tali situ gaudeant: cur hũc ille præcedat, hunc sequatur ille: aut contrà. Ad hæc cur tali appellatione uocitetur, & quæ-

nam sit singulis attributa appellationis ratio. Atqui respondēre ista quaeritantibus ita sanè liceat. Primùm quo ad figurarum delineamenta spectat, haec quidem à musicis inuenta, iuxta inflexionem toni musici, quē repraesentant, esse designata: concentus enim quem Darga indicat, consonus est quodammodo cum ipsa notula: & Maharic nomen, figura, & cautio, ad sese inuicē alludunt. Sic zarka cantillationi suae figuram adsimilem habet. Ad haec karne parah propter similitudinem duorum telisoth, duplici quoque eorundem tono cantillatur. Atque ita de aliis discendum apparet, proinde non abs re existimat Kalonimus, ex dictionum cantione musica accentuum proprietatem dignosci quodammodo posse, siquidem concentum harmonicum musicae notulae imitantur: sicut literarum elementa respectum ad vocem quam referunt habere cernuntur. At si quando huic rationi locus non erit, officium accētus praetenderim quidem, vt de Maccaph dicendum lineam directam, quae hoc positu se habeat vocabulorum copulationem nō incommodè ostendere: sin ne hoc quidem satisfaciet, inuētorum voluntas fuerit euocanda. Quòd si loci vel situs ratio quaeratur, hinc commoditas, inde differentia obiectāda fuerit: sicut de Athnach & soph passuk excogitauit Elias, quia motiones immutant, idcirco illis decēter adscribi. Praeterea de Iethib probabili ratione disserit ipsum ante apprehensionē punctorum in capite dictionis constitui solēre, ac propterea subtus notari. Itidem inter telisah, & tarsa, ideo loci discrimen est, quia figu-

ræ eiusdem sunt, vnde distinctionis causa principalē vocabuli syllabam hic occupat, ille sibi finalem deposcit. Idem esto iudicium de Pasta & Kadma, quæ distrahunt eandem figuram, sed loci differentia seiungũtur. Et nos suprà de huiusmodi pleraque iam diximus. Quòd si interrogemur, cur hunc sequatur ille, ille hunc præcedat: aut contrà, cur hoc illis, illud aliis officium attributum sit: tum accersenda pro ratione autorum voluntas, vt iã dixi, videbitur. Quod sæpissime in sermocinalibus disciplinis, ac præsertim in re grammatica fieri solitum est: Atque ita sentienti fauebit Eliæ doctissimi autoritas, qui apiculorum inuentores pro arbitrio iudicióque suo collocauisse accentus putat, neque esse percontandum censet, cur posuerint aliquando zarka, & aliquando Pazer, vel Reuiach, atque ita de reliquis.

APPENDIX SEXTA,
De nominum etymologia.

SVper est denique inditi cuilibet nominis ratio inquirenda, quò plenior accentuum cognitio haberi queat. Et quidem certè videatur primum vsurpato concentui figuram quadam imitatione cōsonam, deinde ipsi figuræ nomen accommodatum extitisse. Sed quò id elucescat magis, eos ordine quo descripti sunt, singulatim notemus.

1 *Reuiach quadrum sonat quia vt punctum quadratum signabatur, iam verò vsus aliter obtinuit.*

Zakeph

Zakeph Katon id est erectus, sic dicitur, quia punctu- 2
lus vnus alteri directè supponitur.
Segoltha deductum est à Segol, propterea quòd ad fi- 3
guram eius alludit.
Sic Maccaph colligamentum significat, quia dictiones 4
vt ὑφὲν apud græcos, & subunio apud Latinos colligâ-
re natum est.
Metheg hoc est retinaculum, siue frænum ab officio ap 5
pellationem accepit.
Gabaia quoque id est mugitus ratione obsequij, quod 6
præstat, tale nomen sortitum est: quippe hiatum voca-
lium facit.
Soph passuc id est finis versus, quoniam periodum absol 7
uit, sic rectè inscribitur.
Legarmeh solitarium sonat, quia solum id temporis di- 8
stinguit, Munach quo Legarmeh post ipsum: alij vertũt,
nec minus commodè, perfectum, talis quippe in Legar-
meh desinit sensus.
Pesik quoniam vocabulis interiacet, separandi causa, vt 9
pote quod hypodiastole græcorum respondet, diuisoris
obtinet nomen.
Gheres expulsor, quia baculi est instar abigentis. 10
Meaiela sonat subulinum, quòd subulũ habeat formã. 11
Sic Mercha Hastile cuius formam quoquomodo refert, 12
nisi velimus hac dictione idem significari, atque per
Maarich, quod illi nomen obtigerit ob tonum eius sim-
plicem & productum.

E ij   Tiphcha:

13 *Tiphcha id eſt palma, vel* Tarcha *labor, nominis iſtius*
ratio, non ſatis cognita eſt.
14 *Verùm ipſi* Paſta *ab extendo, quòd ſyllabæ quaſi exten-*
dantur appellatio defluxit, quòd certè nominis etymon
magis quadraret ipſi kadma, maximè enim inclinatur
& dictioni ſuperſcribitur, ſed hic iam aliud ſibi vendi-
15 *cauit, dicitur enim alio nomine* Azla *id eſt ambulator,*
quia progredičtis in modum ſe habet, & hoc ſuo Cad-
ma id eſt antecedens, quia præit obſequium præſtando
miniſtris.
16 Gheraſim *id eſt expulſores, quòd baculorum inſtar qui-*
17 *bus aliquis propellatur ſe habeant:* Markachephula *id*
eſt Haſtile *vel productio gemina, de quo in* Marcha pe
ſuthab. vocatur etiam thren buttrin à forma, qua pin-
gitur.
18 Iethib *alias ſophar mukadam id eſt præpoſitiuum cor-*
19 *nu,* Mahpach *tuba inuerſa.*
20 Munach *cornu repoſitum iuxta delineamentum figuræ,*
ſophariaſar id eſt cornu rectũ, & ſophar holech id eſt
incendens, heued moſelim id eſt ſeruus dominorum, he-
ued meſartim, hoc eſt ſeruorum ſeruus.
21 Hilui *exaltatum cornu à tono, vt videtur, quo etiam dif*
22 *fert à* Munach, *& propterea diuerſa ipſis appellatio*
contigit, ſic licet eadem vtriuſque notula. Mecharbel
id eſt cornu ſuſtinẽs, ſubauditur enim ferè cornu in iſtis,
non ſatis manifeſtam habet etymologiam.
23 Ierach ben iomo *ſecundum nomen eius, ſic & character*
ipſius, quia eſt velut luna vnius diei vtpote figuram ha-
bens

bens semicirculi.

Porrò zarka aspergendo nomen inuenit, suprà dictio- 24
nis sparsus quasi & extensus sit: nempe à latere sinistro
in dextrum productus dictionis media pertingit.

Darga quod idem vocãt sophar galgal, id est cornu ro- 25
tæ, sonat gradum cuius formam imitatur: cuius comes
scalseleth id est trium graduum, ita dicitur, quia hos v- 26
trunque repræsentat, tametsi aliqui vertunt catenam,
quòd ad similitudinem eius modo quodam intortum sit.

Teliscah aliis eradicator, aliis ternarius magnus trãs- 27
fertur: hoc fortasse inde illi cõsonum, quia sæpius in an-
tepenultima, quæ à fine tertia est, constituitur.

Tarsa autem alio nomine dicitur telisa ketana terna- 28
rius minor, vt sit distinctio à maiori telisa, cũ quo alio-
qui figura consentit.

Karne parah cornua vaccæ ob rationem figuræ attri- 29
butum esse nomen quis non subol fecerit huius figura di
uersa inuenitur, sicut & quorundam aliorum.

Pazer id est dispersor, quia velut parua nota hostes 30
percutiens videtur.

Zaceph gadol, quia non solum puncta, sed linea quoque 31
surrigitur ad differentiam parui, quòd duobus punctis
tantum signetur, sic vocatur.

Tebir, frangens, nec facilè notationem ipsius quiuis 32
indicet.

Athnach pausator vel suspirium aptè appellatur, quòd 33
vbicunque sit respirare & lectionis moras facere ad-
moneamur. Hactenus de etymologia.

APPENDIX SEPTIMA, ET VLTIMA, DE POLYONYNIS ET HOMONYMIS, ac rursus de loco, & situ.

A *Duertendum autem est nominibus plerunq; diuersis, vt in catalogo descriptum est, vocari accentus: & eos, qui vnico contenti sunt, variè cõuerti: sed interim iuxta veriloquium, aut ad figuram, aut officium, aut denique tonum alludendo: vt* Soph Passuc, *aliâs* Silek *vel siluk.i. summa dicitur, ꝙ ver suũ (idẽ enĩ* Latini *de periodo dicũt) cõpræhẽsio fit. At* Scalsceleth *partĩ nominis eiusdẽ interpretationẽ diuer sam habet, alij enĩ catenã, alij triplicem graduũ vertũt, partim nomen quoque variat, dicitur enim ab autoribus* Masoreth Marim, *quoniam sit ipsius cantilena resonans.* Sic *Mercha pesuthah vocatur itidem* Maharich *à producta voce, similiaque illis non pauca. Cæterum locus & situs spectanti cuiuis se offerunt vt hic repetere superuacaneum sit, nisi id quoque inculcare libet, duas figuras, cùm vtrinque ponuntur, in dictione* בגל *vltimã quãdoq;, & quãdoq; penultimã occupari ab illo accẽtu: quódque figura, quæ in antepenultima adscripta est ĩ dictiõe* פֶּעָלְת *soleat semper collocari in prima, quãtacũq; sit dictio quin & hoc prædicere ob sequentia necesse est,* Milrah *dici accentum in vltima sed* Milhel, *qui alibi locatur, de quibus copiose differemus in quarto libro, in quo aliter accipiuntur* Milhel *&* Milrah *quàm in his tribus libris: illic enim non iam notulas sed vocabuli cuiuslibet tenorẽ consideramus. Sed iam trãseamus ad librum secundum.*

FINIS PRIMI LIBRI.

LIBER SECVNDVS DE GRAMmatico accentu, & eius definitione ac vtilitate, quam præstat Cap. I.

Vantum commoditatis adferat cognitio grammatici accẽtus, non modo doctissimorum hominum testimoniis, sed rationibus quoque ipsis approbari potest. Cùm enim syllabæ cuiusuis tonum inflectat, & distinguendi exhibeat obsequium, consequitur nimirùm, vt quemadmodũ, ob illius ignorantiam, nec pronunciare syllabam decenter, nec intelligere contextum sacræ scripturæ valeas: sic ex eiusdem perceptione fideli, magnam vtique facilitatem, & ad intelligendum acquiras, & ad proferendũ. Quæ quidem bipertita vtilitas quanquam innumeris propè autorum sententiis, quæ huic loco argumenti fidem adferre queant, æstimata, magno apud omnes cõstare debet: vnum tamen duntaxat, prolixitatis vitandæ causa, citauerim, Hebræum videlicet in primis illum qui de hoc accẽtu, quatenus syllabæ tenorẽ subindicat, scripsit hos versiculos כְּתִיבָה בְּלֹא טְעָמָה׃ כְּמֶלֶךְ בְּלֹא עֲטָרָה ad verbum, sicut dictio sine accentu, sic rex sine corona. Quapropter nequaquã negligẽda est multiplex prosodiarũ Hebraïcarum vis & facultas, præcipuè verò hæc percipiẽda est quã præstãt, quãdo vel orationis ambitui limitem

limitẽ definiunt, vel ipſam particulatim in cola & commata diſterminant: quæ quidem cognitio tanti eſſe videtur vt cum optimis quibusque commentariis conconferri poſsit. Ex hac etenim vtili cognitione & reſumendi anhelitum vbi decet, induſtriam, & ſenſus perfecti, pariter & imperfecti, intelligentiam exactã aſſequimur. Cõueniũt autẽ inter ſe omnes grãmatici Hebræorum accẽtus, quòd eò ponãtur, vt vox ipſa reſonet eminentior, ſicut muſici, vt melodiã quandã indicent canendi peritis. Cæterùm illi ratione proprij muneris bifariam dirimuntur: quippe horum alij ſunt reges & alij miniſtri: & reges quidem dicuntur, qui orationem vel diuidunt vel eidem terminum præſcribunt. Miniſtri contrà, qui ipſam continuant regemque in legendo præcurrunt: ſic tamen vt non ſyllabæ immorandum, ſed eam celeritate quadam proferendam oſtendãt. Verùm nec in his officiis reges & miniſtri ſe æqualiter habent, vt ſequentibus ſecundo & tertio huius libri cap. & multis aliis locis manifeſtum eſt. Hæc igitur omnia quæ quàm frugifera & neceſſaria ſint, apertum omnibus eſt, grammaticus accentus præſtat: qui ex prædictis ſic definiri poteſt: vt ſit accẽtus grammaticus: qui eleuationẽ diſtinctionemque facit. A muſico differt, nõ figura quidem, quæ eadem vtriſque inſeruit, ſed diuerſitate obſequij: ille enim tenore quodam ſyllabas inflectit, hic verò modulatione harmonica continuandas mõſtrat. Horum attamen inter ſe ea eſt conuentio, & quaſi contractus, vt vbicunque ſit muſicus tropus, ibidem

Definitio grãmatici accẽtus.

locum

locum grammaticus accentus requirat: quanquam non ſum neſcius Capnionem, *neſcio, quos pauculos verſus excludere: vnde non dubitauerim aſſerere, cuncta rimã do, pro ratione grammatici toni muſicum fuiſſe adhibitum*. Ex *quo factum eſt facile, vt modulorum tropi in vſum etiam grammatico poſt modum ſucceſſerint*. Nec *inficior equidem, quin, vt toni, ſic etiam ſoni, & cantionis* Moſes *author extiterit: dixit enim poſt tranſitum maris caricoſi, quod idem rubrum dicitur, cantẽmus domino, vel potius iuxta* Hebraïcam *veritatem, cantabo domino & cætera. Sic enim habet* Hebraïcus *cõtextus* אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ *verùm ſi de figuris habeatur ſermo, has, perinde vt puncta, ab authoribus* Maſoreth *inuentas primùm, vt muſicis inſeruirent, ad ſyllabæ poſtea ſimplicem enunciationem traductas arbitror extitiſſe. Sed de his ſatis ſuperque dictum eſt ſuprà, cap.1. primi lib. Muſicorũ autem ac proinde grãmaticorum notulæ illæ omnes, quæ in catalogo ſignatæ ſunt, tribus exceptis, quas rhetorico reliquimus, communes habentur. Has igitur omnes, ſeries perſcripta facile indicabit.* Exod 15.

שְׁמוֹת כָּל הַמְשָׁרְתִים — Nomina omniū ministrorum.			שְׁמוֹת כָּל הַמְּלָכִים — Nomina omnium regum.					
1	מוּנַח	אְ	10	פְּסִיקִי	אי	1	סוֹף פָּסוּק	א:
2	עִלּוּי	אְ	11	לְגַרְמֵיהּ	אי	2	אַתְנָח	אְ
3	מְכַרְבֵל	אְ	12	גֶּרֶשׁ	אׄ	3	זָקֵף גָּדוֹל	אׄ
4	מַהְפָּךְ	אְ	13	גֵּרְשַׁיִם	אׄ	4	זָקֵף קָטוֹן	אׄ
5	מְאַיְּלָא	אְ	14	יְתִיב	אְ	5	תְּבִיר	אְ
6	מֵירְכָא פְּשׁוּטָה	אְ	15	וַרְקָא	אְ	6	תִּפְחָא	אְ
7	מֵירְכָא בְּפוּלָה	אְ	16	פָּזֵר	אׄ	7	רְבִיעַ	אׄ
8	קַדְמָא	אׄ	17	קַרְנֵי פָּרָה	אׄ	8	סֶגּוֹלְתָּא	אׄ
9	תַּרְסָא	אׄ	18	שַׁלְשֶׁלֶת	אׄ	9	פַּשְׁטָא	אׄ
10	דַּרְגָא	אְ	19	תְּלִישָׁה	אׄ			
11	יָרֵחַ בֶּן יוֹמוֹ	אְ						

DE ORDINE ET VTILITATE *regum & miniſtrorum,* Cap. II.

Figuras accentuum memoriæ inſculpendi cauſa, iteratò adſcripſimus: idque tum ad nomē, tum etiam iuxta literam א. Miniſtros autem *hoc ordine digeſſimus vt præcedant quinque cornua, quorum vltimum eſt* Meaicla, *quod tubæ formam iam non habêre videtur.* Deinde *duos qui à,* מ, *litera incipiunt*

unt istis subnectimus. Sequuntur postea quatuor reliqui suo quilibet ordine constituti. Neq; verò simplicẽ vtilitatem ex regum serie percipi voluimus, eò nanque ordine dispositi sunt, quò magis minúsue distingunt: vnde perspicias facilè, qui reges habeantur parui, & qui magni: Porrò *magnum hîc ratione distinctionis maioris considerat*ur. Hoc *quidem loco notandum est reges quosuis ex æquo derogâre regulis literarum* אהוי*: eandemq́ue in pausando virtutem habêre, vt aliorum verbis dicam, quos sic explico: nolunt quippe intelligi omnes prosodias eodem modo distinguere, cum aliæ distinctionis, aliæ subdistinctionis, aliæ finalitatis ratione ponantur: sed tandem vnicuique vna vis est, vti sententiam separent à sententia, quod apertius* Elias *dictat. Omnes, inquit, derogant regulis* אהוי *Sed differunt in moram faciendo, orationemq́ue in pares partes diuidendo, quot quot igitur magis distingunt hos censeo magnos grammaticis, sed paruos musicis appellari decêre.* Talis *enim inter illos, hac quidem in parte controuersia intercedit, vt ferè quanto sunt maiores in musica, tantò minores inueniantur in re grammatica.* Exemplo *sit* Salsel-th, *cuius tonus altius extollitur præ tono reliquorum regum, superatq́ue duo* Pazer: *minus attamen quàm* Pazer *separare depræhenditur. Sic ipsius* Telisah, *qui tantum non ministrat* vox *ipsa alta & sublimis. Carne parah quoque æquiualet cantioni vnius* Pazer, *& duorum* Telisoth, vix *tamen cernitur distinguere, de quibus plus satis.*

QVOMODO FVERINT ACCENTIBUS BIBLIA DISTINCTA. Cap. III.

Sicut in superioribus dictum est authores Masoreth vocum & distinctionum signa, in singulis versibus, collocauerunt: quibus ista notandi ratio progressusq́ue fuit. Principiò siquidem intellexerunt per traditam cabalam, in quibus vocabulis soph paßuch constitui oporteret, & subiecerunt duo pũcta subalternatim posita præcedente lineola perpendiculari sic: בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת־הַשָּׁמַיִם וְאֵת־הָאָרֶץ׃ *deinde considerarunt, vbinam media sẽtẽtia distinctionem flagitaret & asciuerunt* Athnach. *Postmodũ aduerterunt, quot subdistinctiones interessent à principio versus, vsque ad* Athnach, & *ab* Athnach *vsque ad soph passuc: atque pro ratione singularum inseruerunt reges maiores, aut minores: quos ministris, si opus esse visum est, præfecerunt: zakeph vtrunque regem, post illos præcipuum in distinguendo fecerunt: vnde & eius interuẽtu motiones variantur: omnis itaque versus Siluk admittit: sed* Athnach *vel zakeph non itidem: vt si subdistinctio, seu comma, non autem colum in oratione reperitur, neutrum è duobus illis adhibuerunt: sed loco* Athnach *supposuerunt ipsum* Tiphcha *ministris quibusdam hîc illic interiacentibus. Breuißimus autem versiculus habet* Marcha, *quod ministrat* Tiphcha, *quod ꝓximè consequitur Siluk: at verò productum soph passuc &* Athnach *præcedente vtrinque* Tiphcha, *intercipere*

re solent. Et siquidem prolixior aliquantò extiterit, obtinet alterum ex zakeph, aut tebir, aut pasfha & similes reges. Quòd si obtulerit se lõgißimus versus, interseri in illo possunt etiam tres magni reges, quales sunt Pazer & zarcha, & alij consimiles. Atque hæc quidẽ omnia in uno & viginti libris obseruari inconfesso est: in psalmis verò, Iob, & prouerbiis, quẽadmodũ dictũ est lib. pri. peruertuntur canones isti vt sit absurdũ aliquos versus, exẽpli loco, petere ab illis. Deniq; & hanc regulã obserua qua docet Elias versus aliquot absq; athnach, sed sine Tiphcha nullũ inueniri. Atque hæc scilicet de pausis quas faciunt accentus deque bibliorum distinguendi methodo, haud præter rem tradita, tibi accepta sint. Cæterùm admonere visum est hoc loco Hebræos admirandi aut interrogandi puncto destitutos esse, sed loco illius ה quæsitiuum vsurpàre vt Ezechielis 22. הֲתִשְׁפֹּט nunquid indicabis? qua de re fusius in nostris institutionibus.

DE VARIIS ACCIDENTIBVS, ET duplici distinctione regum & ministrorum numero, quem quisque asciscit. Cap. IIII.

IAm quæ regibus inter se communia, quæque item ministris egimus. Posterius verò de singulis agam singulatim. Ac primũ illud quidem dicendum occurrit, quosdam è regibus interdum nõ distinguere, vt rex zarka, quem perpetuò sequitur se- Quandoque reges non distingũt Elias sectione

gol distinctionis officium nonnunquam in illud reiicit, vt בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם Exo.3 *cuiusmodi facit etiam* Pazer *,vtpote quod sua sequenti munia demandat, vt* כָּל אֲשֶׁר *omne quod, nulla quidem diuisio est in* כָּל. *Quin etiã scalsceleth prorsus idẽ facit, vt* וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲרוֹנָיו *distinctio vt ex sensu coniectes, in vocabulo* אֲרוֹנָיו *post scalscelet facienda est. Idem quoque iudiciũ subit* Karne parach, *vt* Ester. 7. אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן *id est quæ fecerat* Amã. *Atque cùm ita sit, nihilo secius asserit* Elias *tantum scalsceleth ministrâre, cui si obiicias, lector, nõ distingũt zarka & pazer, quãdo reiiciunt officium suum in regem alium, ac proinde ministrant neget sequi propterea: est etenim distinctio duplex, qua scilicet inter sententias & qua inter literas* אהוי *distinguitur, quarum posteriore pollent vbique omnes reges præterquam scalsceleth, priôre nõ item, sicut coniicere licet ex hoc exemplo* Esdre 9. וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קַמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי וּבְקָרְעִי בִגְדִי וּמְעִילִי וָאֶכְרְעָה Hoc *est &* *in sacrificio vespertino surrexi ab afflictione mea, & cum scidissem vestem meam, & tunicam meam curuaui me. Quo in versu athnach nõ distinguit, sed distinctio fit per zakeph kathõ ante & post ipsum athnah quod euenit rarissimè ideoque notatu dignum censuit* Franciscus Vatablus *regius professor dignissimus cùm hunc locum interpraetaretur*. *Porrò ministri uicem regem obîre non possunt, neque item ministri sine regibus valent adhiberi. Contrà reges carêre ministris accidit, præsertim cũ in principio versus aut post Athnach*

nach proximè ponuntur, vel post alios quosque reges, quemadmodum fusius exponam, quando ad naturas singulorum explicandas peruentum fuerit. Et omnes quidem regios accẽtus in principio statim inuenire licet exceptis segola, & soph passuk qui neque statim post athnach, neque in prima orationis dictione constitui possunt. Quin etiam tres isti reges zakeph gadol, Iethib, & scalsceleth nullibi ministros admittunt. Quotquot autem ministris alicubi egent, plures quam vnum asciscere possunt, dempto soph passuk. Nam zakeph, legarme, athnach, & tiphcha, duos interim habent. Reuiach verò tres, zarka & tebir quatuor: telisaha porrò & Gheres quinque, pasta denique & Pazer sex assumunt. Inueniuntur autem ex ministris nullis regibus intermixti Telisah Ketana, & Kadma, Cadma & Mahpach, munach & darga, non quod seipsos consequantur, sed quia simul vni cuidam regi inseruiant. Quid autem per consequi intelligendum sit, sequenti capite explicabo.

DE CONSEQVIIS ACCENtuum. Cap. V.

C*onsequias accentuum libuit appellare Apuleiano vocabulo, quando iidem accentus iterantur, aut sæpius seipsos consequuntur, hoc verò omnibus nõ accidit, sed his tantũ. s. Pasta, pazer, zarka, zakeph, vtrũq; tebir, legarme, & pesic. Et tebir quidem pariter & legarme & pasta consequuntur bis*

tantum

tantum, vt habes in locis ipsorum, zarka autem & zakeph bis, vel ter, pazer verò sex vicibus, & in versu quodam octies consequi reperitur, vt reperies vbi explicatur natura ipsorum. Porrò ministri nulli consequũtur, præter Munach *&* Merka. *Est quoque aduertendũ tres reges scilicet zarka, pasta, & segola, geminos collocari interdum, eosdemque interim contiguos sic etiam tarsah ministrum sicut declarabitur suo loco. Sunt autẽ quatuor reges, qui regios quosdam accentus post se exigunt, videlicet omne zarka post se habet segola, & omne tebir, pariter & zakeph gadol, tiphcha, omne verò tiphka, athnach vel soph passuk similimodo quidã ministri propriis regibus inseruiunt, & alij quidem vni tãtum, vt* Mahpac *regi pasta duntaxat, & ierach beniomo tantũ carne phara, alij verò duobus, vt darga, quod seruit ipsi tebir & reuiach &* Merka, *ipsis tiphca & siluk vt postea explicatius tradetur. Cæterùm* Kadma *seruit tribus regibus, & quatuor ministris: insuper minister vnus est, qui sine alio ministro non seruit, quod alibi exactius repetetur.*

DE MVTATIONE PVNCTORVM, *quæ fit ob regios accentus & eorundem diuisione.* Cap. VI.

A*Ccentus qui motiones mutant, quando ipsis accedunt, sunt omnes magni & præcipui, vt soph passuk, athnach, zakeph & aliquando thebir*

tebir, reuiach & tiphka. Qui quando ipsi penultimæ, quam sceua occupauit (quod tantum gabia admittit) adhibendi sunt, ipsum in motionem ex qua descenderat, remigrâre cogunt, vt si ex patach, in patach: quod quidẽ deinceps trãsiit in camets, vt פָּקָ֑דוּ *pro* פָּקְדוּ *visitauerunt. Et si ex cholẽ, in cholẽ, vt* ׃ יָכוֹ֑לוּ *pro* יָכְלוּ *potuerunt. Si denique ex tsere, in tsere vt* חָפֵ֑צוּ *p* חָפְצוּ *desiderauerunt. Sceua autem, quod ex nulla motione factum est, ferè conuertitur in segol, vt* מֶ֑רִי *pro* מְרִי *rebellio. Motiones quoque paruas quandoque producũt, vt cum patach, vel segol conuertunt in camets, vt Geneseos primo versu primo* אָ֑רֶץ *pro* אֶרֶץ *& Psalmo primo* לֹא עָמָ֑ד ׃ לֹא יָשָׁ֑ב *& alia pleraque. Aliquando autem vocalium quantitatem non augent, nec sonum permutant, nanque hæc partim quinque, partim sex punctorũ nomina priorem motionem in accentibus diuisiuis immutatã retinent scilicet* צֶ֑רֶךְ חֵ֑לֶק עֵ֑שֶׂב שֶׁ֑כֶם עֵ֑קֶב יֶ֑תֶר *& si* נֶ֑גֶד קֶ֑רֶם חֶ֑רֶם אֶ֑פֶר חֵ֑פֶן עֵ֑רֶן נֵ֑צָח גֵ֑רֶר תֶּ֑בֶן מֶ֑לֶךְ *qua sunt alia. super est vt eam diuisionem, qua accentus in reges vndeuiginti, & in vndecim ministros sumus partiti, comprobemus; etenim dissentire à viris doctissimis videmur, quorum alij plebeios septem alij quinque quos periphrasi appellat,* אֲשֶׁר לֹא מְלָכִים וְלֹא מְשָׁרְתִים *id est neque reges neque ministros qui ab aliis patricij dicuntur: alij duodecim reges statuunt, quia sunt quidam, vt Reuchlinus refert, quibus nulli sunt ministri, & alij quibus tantum vnus. Nonnulli verò septẽ ministros, alij nouem esse volunt, quod ideo fit quia qui-*

dam consimilia hábent nomína, & prolationes parés: vnde ab aliis specialiter, ab aliis numeraliter enumerã-tur: ex quo etiam fit vt duo pro vno reputentur vnusq; in duos secetur. Nos *Eliam sequimur, nisi quòd & hic à nobis differt, quod hos quinque scilicet* Karne *para, scalsceleth, segola, pes. k, & soph passuc à regia dignitate censet excludendos: licet enim officium distinguendi, pausandi denique quod maius est licet ministros habeant, quia tamen* Karne *para decies* & *septies, & scal sceleth solum septies in biblicis libris reperiuntur, itidẽ quoniam segola non nisi post zarka constituitur, pesic quoque quia sine ministro non reperitur: soph passuc item quod in omni versu, idque in fine tãtum inuenitur, hos omnes regio honôre priuandos esse iudicat, nos verò aliquo fauore eos priuare veremur, regum enim munia præstant.* Iam *ergo ad vtilissimam singulorum accẽtuum explicationem iuxta præscriptum ordinem accedamus.*

SEQVITVR BREVIS, ET DILVcida *naturæ singulorum accentuum explanatio.*

De *singulis regibus, ac primum de* סוֹף פָּסוּק

1 N*On repetam odiosius hoc loco singulorum accentuum vel synonyma, vel figuras, aliáque id genus, quæ superius pertractã sunt,* ἀλλὰ τῶν κεράμεων θάνατος, τὸ λεγόμενον. *Sed de his tãtum, quæ ad ministrorum condi-*

conditionem, regumque dignitatem pertinent, quod reliquum est, tradere conabor: ac primũ de soph pasuc, quo vix vllus ad distinguendum frequentior, nullusque in eo præstando maiorem vim obtinet: claudit siquidem omnem uersum, vt periodus. Hic igitur *asseclam alium nullum accersit, ab ipso* Merca, *quem eundem vel solum vel aliquoties repetitũ habet: vt,* : אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *atque solus hic accentus conditionis huiusce est, nam reges alij plures nomine, officio, figuraque discrepantes ministros aduocare possunt: attamen in quinq; locis scripturæ sacræ inuenitur cum ipso* Meaiela *in eadem dictione, vt* הַהָא בַּעַל בְּעַמָּיו לְחַלֵּן *reliquos vide in masoreth.*

De אתנח

Distinguit perfectam sententiam, sed cui tamen nonnulla appendeant, vt colum apud Latinos: *vel coma* P*salmo primo, & in via peccatorum non* עָמָד *stetit. tametsi aliquando paulo post initium versus, aliquando non lõge à fine ponatur, quinetiam nonnunquam in prima dictione, vt* וַיִּסְעוּ. Mini*strum nullum habet, præter* Mu*nach, quod ante ipsum & ante zarka appellationem bilui accipit, & nonnunquam ipso repetito gaudet vt* כִּי לֹא תַחְפִּירִי *excipiuntur vndecim loci, in quibus ministrat ei cornu subulinum vt* וַיֵּצֵא נֹחַ *& exiuit noach, cæteri habentur in* M*asora.* Canones *de eo tradi possunt, quod nunquam in eodẽ versu bis reperiatur, quódque, si à versiculo absit, succedat in locum ipsius tiphca,* vt: בְּנֹחַ חֵן חַיִּים *vnde & alia regula elici potest, scilicet*

verſus pleroſque abſque Atnach, *ſed ſine tiphcha nullum inueniri.*

De זָקֵף גָּדוֹל

Vbique igitur miniſtro caret hic accentus, nec ideo priuatur regio honore, diſtinguit enim tum inter ſentẽtias, tum inter literas אהוי *idẽ eſto iudicium de* Iethib *& ſcal ſcelet, & ſemper habet poſt ſe tiphcha, vel proxime, vt* יִרְגְּצוּן יְרִיעוֹת *id eſt contremuerunt pelles: vel interpoſito zakeph* Katon, *vt* וְאַתָּה לֹא כֵּן נָתַן לְךָ יְיָ, *vel tebir, vt* אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ *venit autem & iethib poſt ipſum, vt* מִי הִגִּיד לְךָ *quis annunciauit tibi, eſtque regula perpetua, poſt zakeph gadol vbique ſequi vnum è regibus magnis. Et conſequitur ſeipſum aliquãdo, vt,* בֶּן־אָדָם שָׂא קִינָה · וַתְּכַל כָּל־עֲבוֹרַת Ezech. 28. *fili hominis aſume lamentum.*

De זָקֵף קָטוֹן

T*antum munach ſibi in exhibendo miniſterio obſtrictũ habet, quod quidem varia cognomina alibi atque alibi acceptat: nam ſi vnicus illi duntaxat miniſter præponatur, aut erit in litera prima, & dicetur* Mecarbel *hoc modo* רֶגַע אֲדַבֵּר Ieremiæ. 18. *ſubitò loquar, aut alibi & vocabitur bilui, vt* טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם*: at verò duobus Munachim antecedentibus prior eſt* Mecarbel, *& poſterior bilui, id quod ſæpius eueniet, ſi ſententiæ interſit dictio* אשׁר *vt* אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ *id eſt qui egredictur de vtero tuo Gen. 15. Cæterùm miniſtro non caret, niſi ſit à principio verſus, aut proximè poſt paſta veniat, aut etiam conſequatur ſeipſum, vt* שְׁנָה וְאַהֲרֹן *quod tamen ſe*

rè

rè fit interpoſito Munach,*vt,* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם *Gene. primo. Si autem regem ante ſe habeat erit paſta, quem accentum, ſi etiam poſt ſe habuerit, iterabitur zakeph: vt ſit huius & illius gemina quædam viciſſitudo: ſic,* אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ *Quod ſi erit in dictione trium motionum carebitque ſeruili, erit virgula tertio ante ſe loco ſic,* הַבָּשָׂר *quæ quidē à nonnullis dicitur* מַיְלָה*, quæ ponitur in loco* Meteg *: vide lib.3. in regulis eiuſdem, idem quoque fit interueniente macaph, vt* אַבְנֵי־שֹׁהַם *inuenitur & idē in aliquot dictionibus, quæ nō conſtitutæ ſunt tribus regibus vt* שְׁמָר לְךָ *euenit quoque mætheg, quod ante ipſum iuxta regulas ponitur, migrare in munach, vt* הָאֲנָשִׁים *ac tum quidem miniſter cum ſuo rege in eodem vocabulo conſiſtit.* Elias. ſe.5

De תְּבִיר

Seriem miniſtrorum eius hæc memoracula repræſentāt מַתְקַדֶּרֶת *hoc eſt munach tarſa,* Kadma, *dargha & tebir: vel* מַתְקַמֶּת *in quo litera penultima mem ſignificat marcha, reliquæ idem quod prius, quatuor igitur miniſtros ſibi addictos habet, qui ſi omnes euocentur, ſimul ad miniſterium eius, procedent vel ſecundum ordinem memoraculi primi, vel ſecundū ordinē ſecundi vt* כָּל הַבָּא אֶל־הַמָּכוֹן אֲשֶׁר נָפַל שָׁם עֲשָׂה־אֵל *ſi tres, ſublato* Munach,*cæteri prodibūt, vt* אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן *qui vel iuxta memoraculum ſecundum* עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבָּעָה *ſin duos requiret, dictioque præcedens ſit milhel, vel dictio parua, prior erit* Munach,*poſterior dargha: ſicut* גַּם מִצְוֹת הַשָּׁמַיִם*, aliàs prior* Kadma *erit ut*

וְאִישׁ ראשׁ בית אֲבוֹתָם. Quid si vnū efflagitet, & inter ipsum & sedem ministri interiaceāt duæ motiones, erit minister dargha vt וַיִּלֶן הָעָם aliâs erit mercha, vt, וַיָּבֹא משֶׁה, item יִתְנַגָּה לִי בְּתוֹכְכֶם excipiuntur. 16. loci à regula, Quorum vnus est וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה. Reliquos habes in Masora magno: & si antecedat ipsum pesic, erit cum dargha, licet vnica tantum motio intersit vt, חמול. ימול & si fuerit minister eius in eadem dictione cum illo, erit mercha, hac tamen seruata conditione, vt ante tebir sit sceua simplex, & ante sceua alia motio magna, quàm vel chirik, vel surck vt הִתְבּוֹנְנוּ. di

Ezech.39 *xi autem sceua simplex, nam aliàs si dilatatum sit, non erit Merca, nisi in tribus his locis וַתַּעֲלוּ עַל שְׂפַת. עַל*

Deut.2. *הַלְחֲנִים. אַל תִּלְחֲמוּ. Ac nisi aliqua istarum conditio interuenerit, ministro carebit: vt hic אַף הִיא רְפָאִים.*

De תִּפְחָא

6 *Minister eius vbique est merca pesuta, aliâs dictus marich vt אֵת הַשָּׁמַיִם nisi quod in quatuordecim locis habet merca cephulah, vt וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ obtulit ei vinum quo hausto Gen.27. Atque in octo locis secum est merca in eadem dictione vt הֶהָרוֹתֶיהָ ac simul quidem inueniuntur merca pesuta, tiphcha, & soph pasuc in v-*

Reuchl.3 *no vocabulo vt: מִן שְׁבוּתֵיכֶם. Quod quidē merca in istis locis author scholiorum meaiela vocat, extra hæc autē octo loca, quæ cum superioribus habētur in Masora magno, censebis esse meteg, & non merca: id quod & ipsa figura docēre te poterit. De hoc verò accentu isti canones insignes sunt.*

Primus quod vbicunque tres fuerint dictiones, quarum prima ſit כִּי *& ſecunda* לֹא*, tertia, qualiſcunque ſit, obtinebit accentum tiphcha, quem præcedet* Merca *in dictionibus* כִּי *&* לֹא *vt* כִּי לֹא תַעֲבֹר *ſed, ſi interponatur macaph, erit merca tantũ in* כִּי *vel* לֹא *ſic* כִּי לֹא־בָאתֶם Deutero.3. *vel ſic* כִּי—לֹא

Secundus, quod ſemper poſt hunc accentum ſequantur atnah, vel ſoph paſuc, vt כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה *ſicut in* בְּיָדְךָ לְעֵינֵיהֶם׃ *in manu tua in oculis eorũ* Ezechi.37.

Tertius, quod ſi in verſu fuerit atnach, erit ante et poſt ipſum tiphcha, etiam ſi mediate, vt בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ *Gene.* 1. *In principio creauit Deus cœlum & terram.*

Quartus, quod nullus omninò verſus abſque hoc tiphcha inueniri poſsit, vt dictum eſt.

De רְבִיעַ

Miniſtros habet, munah et darga: hoc modo הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ Ezechi.37. *ecce qui dicunt, nã ſi requirat vnicũ miniſtrum, erit munah, vt* פְּרוּ וּרְבוּ *Creſcite & multiplicamini. Si duos, prior darga, & poſterior munach fuerit, vt* שְׁתֵּי בְחֶפֶת תְּחֹבֶרֶת. *Sin tres aſciuerit miniſtros,* Exod.28 *tum primus erit munach, & ſecundus darga & tertius iterum munach, vt* לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה *Non erant ex filiis Iſraël. Seruit autem illi in quinque locis munach in dictione eadem. vnus eſt* אַל תְּעַצְּבוּ. *Reliqui traduntur* 2.Reg.21. *in Maſoreth, nonnunquam miniſtro caret, vt dictum eſt.*

De סֶגּוֹלְתָּא

Non venit, niſi poſt regem zaki, *& poſt eum perpetuò*

eodē modo Kadma, *&* Merca, *vt* הַמַּאֲכִלְךָ מָן *cibauit* Deut.8.
*te manna ad hūc modum reperiuntur in eodem vocabu-
lo* Kadma, & Mahpac:*idque in ſex locis, quos legen-
dis bibliis inuenias. Quod ſi tres aſciuerit miniſtros,
primus taliſa minor, ſiue quod idem eſt tarſa reliqui ſuo
quiſque gradu: iuxta ordinē perſcriptū, vt* הִנְנִי מֵבִיא
אֶת הַמַּבּוּל *ego adduco aquas diluuij.* Gen. quinto.
*Quod ſi plures fuerint quam tres, tunc quotquot præ-
cedunt tarſa, erunt munach: qui verò ſequuntur, iuxta
ſuperiorē ordinē: nempe hic progreſſus perpetuò ſeruā
dus eſt, vt ſi veniat miniſter ante tarſa, ſit* Munach:*poſt
ipſum verò tarſa, ſit* Kadma:*deinde mahpac, vel merca:
ac demum paſta, vt* וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל מֶלֶךְ
אַשּׁוּר וְגוֹמַר *& miſit* Ezechias *rea* Iuda *ad regē* Azur,
&c. Deinceps *poſt paſta non rarò veniet reuiach, ac
poſt reuiach neceſſariò paſta vnum, vt* וְהַמָּן נוֹפֵל עַל־
הַכַּבָּה *& manna cadebat de ſurſum, porrò huic regi, ſo-
phar mahpac miniſtrat in dictione, quæ ad vocabulum
ſuum per macaph adnectitur, vt* עַד־מֶהַמֶּלֶךְ *nonnun-
quam verò ſuper eandem dictionem collocantur* שְׁנֵי
פַּשְׁטִין *hoc eſt duo paſta, vt in exemplo mox præcedente
apparet, quod quam ob cauſam contingat ſuo loco dice-
tur.* Eſt *autē ſemper milrah & ſi geminetur interdū id
fit ad deſignandum naturalem tonum dictionis, quod cū
accidit poteſt illa eadem dictio, quæ geminatum habet
accentum vocari tum milhel tum milrah, milhel quidem
ratione natiui tenoris, milrah verò ratiōe figurati accē
tus, quod autem indicamus in catalogo quoſdam accen-*

 tus

tus esse milhel quosdam verò milrah id nequaquam ad tenorem vocabuli, sed ad ipsius notulæ naturã referendum est.

De פְּסִיק

Tradita est primo libro vnica differentia inter legarmeh & pesik, quod locus ferebat, nunc verò reliquæ recensendæ sunt: inter quas prima est, quod nunquam post legarme superuenit alius rex, præter quatuor istos, nẽpe pazer reuiach teres vel Gheres & pasta, sed post pesik aliter. Secunda est, quod ipsi legarme regulariter seruiat Munah, sed ipsi pesik alij plures ministri. Tertia est, ꝙ pesik non inuenitur nisi inter ministrũ & regem, sicut inter Mahpac, & pasta: inter darga, & tebir: ĩter merca & tipcha: ĩter Munach, & atnach deniq; inter munach & pazer: sed nõ ĩter munach & reuiach: præterquã hoc loco, כֹּה־אָמַר הָאֵל יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם *Hæc dixit dominus, qui creat cælos. Esa. 42. & non cõtingit hoc pacto ipsi legarmeh, præterquam in principio versus vt* וְעָרֵל זָכָר

Quarta, quoniam longè frequentius inuenitur legarme, quàm pesik: vnde authores Masora enumerauerunt omnia pesik, ac dixerunt inueniri in Gen. 29. in Exod. 14. & cætera in masora magno. Hactenus eorum differentiæ, quibus explicandis ipsa huius prosodiæ natura demonstrata est: nisi forte hoc superest dicere inueniri pesik post alterum pesik, vt, מֵרוּעַי עֲבַרְתִּי לְהִלָּחֵם

De לְגַרְמֵיהּ

Regulariter hic accentus ministrum habet Munach, vt וְאֵיבָה אָשִׁית *Gen. 3. & ferè ponitur inter duo Munachim*

nachim.Sed & alios quoque aſciſcit,Kadma ſcilicet & Merca,*in hunc modum. Si vnum habeat miniſtrum, is fuerit* Munach,*vt* צֹהַרי תַּעֲשֶׂה *feneſtrã facies.*Gen.6. *Si duos, primus erit* Munach, *& ſecundus* Merca, *vt* כִּי הִמָּלֵםאִמָּלֵטי אֶל אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים *quoniã liberando liberabo terrã* Philiſtinorũ,*vel contrà vt* אֲשֶׁר יוּצַק עַל־ רֹאשׁוֹ׳ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה *id eſt ſuper cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, vel duo* Mercot, *vt* וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו׳ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן *& nomen duorum filiorũ Macalon necilio͂.Sed ſi tres flagitabit miniſtros, primus veniet kadma,ſecundus* Marca,*& tertius* Munach,*vt,* וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ׳ *& nihil deeſt animæ ſuæ.*Eccleſiaſt.6. *vnum ex quatuor regibus ſequentibus ferè ſemper habet, nempe reuiach,azla,paſta,& pazer: & quidem reuiach frequentiſſimè aſſumit,ſed azla in vndecim locis præcedente kadma, ante hoc legarme vt* וַיִּקַּח אֶת מַחֲלַת׳ בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן אַבְרָהָם וְכוֹ׳ *& accepit machala filiam* Iſmaël *filij* Abrahã *& cætera.Et paſta in tribus, pazer verò in duobus. Sed de his, ſi videtur, conſule* Maſoreth.

De גֵּרֶשׁ

Oppoſitas virgulas ״ *ſic cùm ſupra ſcribuntur nonnulli kadma & azla*, Iudæi *verò germani, quibus accedit* capnion,*azla & cadma nominant: quorum illud cum* Gheres *conſimile dicunt,ſed eo diſtingui volunt, quoniam præcedente kadma eſt azla,alias* Gheres.

Canones.

Duo miniſtri ad hunc accentum ſpectant, nempe Munach *quando miniſter poni debet in litera prima dictio-*

nerationes Nohe. Quòd tantum ponatur in monoſylla bis, vel dictionibus, quæ ſunt Milhel. Quod miniſtrum nunquam habeat, quod veniat ſæpe poſt ipſum zakeph: nũquam verò paſta, præterquam in vndecim locis, iuxta Eliæ *ſententiam vel in* 12. *ſecũdum* Capnionẽ, *Quorũ hic vnus eſt,* בְּנִבְלַת בְּהֵמָה מְמֵאָה או *reliquos quære in maſoreth.* V*enit autẽ loco paſta, ac propterea à quibuſdam hoc nomine vocatur, vt in catalogo primi libri notauimus.* Elias. ſe. 5

De זַרְקָא

Quod de zarka præſcribit Elias, *incipere ipſum à fine dictionis, atque in dextrum latus protendi intelligendum eſt, niſi duo ſint ſimul in vocabulo. Eſt enim perſpicuum ſuper eadem ſyllaba geminos reges conſtitui non poſſe. Quod autem duo zarchot in eadem dictione collocari poßint, ſuperius iam dictum eſt, idque videtur in præſentia illuſtrandum exemplis.* H*æc igitur propono* וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב . *dixitque* Iacob. Gen. 32. גַּם בְּטֶרֶם *etiam in vtero.* Ex *quibus etiam apparet, hunc ipſum carêre aliquando miniſtris omninò poſſe: quòd tribus euenit modis, nempe quando præfigitur in principio verſus, & conſequitur poſt atnach, aut reuiach: denique quando conſequitur ſeipſum, ſicut in ſuperioribus eluceſcit exẽplis.* Porrò *miniſtri, quorum ſicubi opus ſit vtitur obſequio, ſunt ſex, videlicet munach, hilui, thelıſah quetana, kadma, mercha, & meaiela: nonnunquam peſik id eſt diſtinctionem ante ſe obtinet, eamque tum ſemper præ-* Elias ſe. 5.

cedit Merca, vt וְעָלָה הַגְּבוּל דְּבִירָה *& tendens vsq; ad terminos deberah.Iosue.15. Quæ sit autē ratio & methodus constituendi ministros ante ipsum ,paucis canonibus accipe.*

Primus Canon.

Si solitarius ante zarka minister extiterit, erit vtique munach, vt וַיָּבֹא יוֹסֵף *& ingressus Ioseph. Gen. 47. Excipiūtur ab authoribus Masoreth,nouem loci sacræ*
Elias, se.5 *scripturæ,in quibus ministrat Merca,quod alij maarich vocant,ante zarka, vt* אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *summam filiorum Israël. Exo.30. Præterea inueniūtur decem & octo loci in quibus huic regi subseruit Meaiela, quorū allegare vnū exēpli loco sufficiet.* וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה *redeunti Iahacob de agro. Cæteros sibi,qui volet,perlegendo inueniet.*

Secundus Canon.

Si duos ante se ministros asciscat, prior aut erit in litera prima,& erit Munach, sequente hilui,vt שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד *sex diebus operaberis. Exo.20. aut in litera secunda & erit Kadma, & post ipsum Munach: vt* הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם *Testes inuoco contra vos hodie, Deut.30. Exceptio fit in tribus locis,in quibus Kadma & Merca in eadem dictione præeunt zarka,vt* אִיתָמָר בְּנוֹ *Itamar filius eius Leuit.10. Alios legendo obseruabis.*

Tertius Canon.

Si præcesserint hunc regem tres ministri, primus erit telisa minor, secundus kadma, & tertius munach, vt
Gen.19. הִנֵּה־נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן *quia inuenit seruus tuus gratiā.*

Quartus

Quartus Canon.

Quatuor ministris antecedentibus, quotquot præcedunt tarsa, erunt omnes Munach, *Cæteri verò stant suo quodã ordine, vt* הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָּׁם עַל־הַצּוּר Exo. 16.

Quintus Canon.

Perpetuò post hunc accentum sequitur tropus, qui segolah dicitur, vt וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב *dixitque* Iacob. Gen. 32. *in quem quidem accentum nonnunquam zarka distinguẽdi officium reiicit, vt* בשלח פרעה את־העם Exo. 3. *distinctio est in segol, & non in zarka, vt loci intellectus declarat.*

De פָּזֵר

Omnes qui ipsi ministrant, sunt sopharot Munachim, *vt* אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ *vir quicunq; fuerit mũdus super anima.* Nume. 11. *Octies consequitur se ipsum quod ante in consequiis dictum est.* Exemplum *habes in* li. Par. *quod si incipit* וְכַרְיָהוּ בֵן וְיַעֲזִיאֵל וּנֹמֵר *post ipsum sæpius sequitur tarsa, & post tarsa kadma, ex more, vt* וַיְהִי הֵאָז הִפְקִיד אוֹתוֹ Gen. 39. *Sic nonnunquam & telisah ghedola, Sicut* כִּי גָזֵר *quia rapina: & gherasin, vel kadma, & asla: sed id admodum rarò.*

De קַרְנֵי פָּארָה

Conficitur ex duobus telisot, quia cantilena ipsius constat ex geminato ipsorum tono. Proximus *illi minister apponitur galgal, seu ierach beniomo, reliqui verò ante hunc sunt munachim, qui adhibentur vel vnus, vel duo, &c. vsq; ad quinque, vt* פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה

גם

גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן. *Esthe. 7. Lignum quod parauerat* Hamam. *Hic autem accentus per vnum & viginti sacræ scripturæ libros, tantum inuenitur in 16. locis.*

De שַׁלְשֶׁלֶת

Ministrum habêre nequit quia non ponitur nisi in principio versus, aut post atnach, tunc enim nullus minister proximè antecedit in diuersis dictionibus, nam in eadē minister inuenitur vt Psal. 10. וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר *vt* יִתְפְּשׂוּ *Gen. 39 & renuit & dixit, post hunc autem accentum*

Elias. se. 5 *ferè semper sequitur pesik* וַיִּשְׁלַח וַיִּקַּח *Gen. 39. Nec inuenitur scascelet in vno & viginti libris, nisi septies.*

De תְּלִישָׁה.

Huic regi ministrat seruilis Munach, *qui ante illum ponitur vel semel, aut bis &c. vsque sexies, vt* וְעַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל־עֵץ־מַאֲכָל *Ezech. 47. i. Et iuxta torrentem ascendet iuxta ripam eius, hinc & inde omnis arbor fructus comestibilis.* Neque *vnquam ministro caret, nisi in principio versuū, aut post atnach, vel pazer, vt* זֶרַע וְקָצִיר *semen & messis. Gen. 9. & in sequenti duntaxat loco se ipsum cōsequitur,* בָּא הִנֵּה וְאֶשְׁלָחֲךָ *collocatur autē bis in eadem dictione, quando naturalis accentus non est in eadē syllaba cum ipso sic,* הַבָּשָׂר *id est caro. Leui. 13.*

Hucusque de regibus.

De singulis ministris seriatim, ac primùm.

De מוּנַח

Hic accentus inter socios primam sibi meritò sedem occupat, tum quòd ad exhibendum obsequium paratus sit,

&

& frequens, tum quòd alios duos eiusdem secum figuræ participes habeat eodemque munere, quoad grammaticam spectat rationem, defungentes, alioqui enim harmoniæ diuersæ sunt indices. Itaque hic minister, vt in catalogo adscripsimus, vocatur ab Elia *seruus dominantium, pariter & seruorum seruus.* Huius *inscriptionis ratio est, quoniam primùm seruit omnibus regibus, vt ille docet, præterquã siluk, tiphcha & scalscelet. nec regibus quidem modò sed etiã ministris, præter cadma, & merca: vt dicetur in locis ipsorũ. Sed quomodo ministranti accentui ministerium exhibetur? minimè obscurum est.* Sic *enim dicitur, vel quòd in lectionis progressu ministrum antecedat minister, vel quod ad sequentem seruilem seruilis accentus vocabulum, in quo ponitur, acceleret, ñon eò quidem, vt ibi lectionis mora trahatur, quod fit tantum apud reges, sed vt illinc quoque ad sequentia perlegẽda lector festinet, dum eo scilicet peruentum sit, vbi cõsistere, ac resumere anhelitum regius imperet interuẽtus.* Porrò *nullus inter ministros sæpius consequitur seipsum, atque hic, vtpote qui septies repetitus alicubi inuenitur.* Compræhendit *autem hic accentus alios duos hilui scilicet, & mecarbel: de quibus admonet locus vt differam paucis.*

De ילוּי

Omninò *est idem cum* Munach, *vt tradit* Elias, *& constat eandem figuram ambobus esse* Communem, *sed in hoc differentia est, quòd hæc eorum figura, ante atnach vel zarca accipiat nomen hilui, quia tunc immutatur* Elias. se. 5

cantilena ipsius exempla quære in atnach, & zarca, sic quando præcedit zaceph & est in littera secunda vt טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם *aliâs verò est munach, vel mecarbel, de quo nunc dicendum est.*

De מַכְרְבֵל

Figura Munach, quando appelletur hilui modò explicatum est, eadem verò dicitur mecarbel, quando sola in obsequium venit ipsi zaceph, & est in litera prima, itidem quãdo rex ille duos habet munachim prior in quacunque sit litera, mecarbel nuncupatur, vide exempla in zaceph. Nec verò distinctiones huiusmodi magnopere ad grammaticum pertinent, sed potius ad musicum, qui varios concentus, iuxta varias appellationes promendos intelligit.

De מַהְפַּךְ

Ministrat tãtum regi pasta, vel solus, vel cum munach: idque cum sequitur dictio parua, aut milhel: & inuenitur in eadem dictione ante pasta, quorum habes exempla superius in pasta.

De מַאֲיְלָא

Nullius ministri consortium admittit, sed solitarius inseruit regibus atnach, aut soph pasuc, atque etiam tiphcha: & quidẽ ipsi atnach ministrat in vndecim locis, & semper inter se & regium accentum, cui inseruit siue sint ambo in eadem dictione, siue in diuersis, intercedit vna motio, vt בְּשָׂעוֹתֵיהֶם : *in saturitatibus vestris* וַיֵּצֵא נֹחַ. *Gen. 8. Egressus est ergo Noach quomodo autem, & quando inseruiat ipsis atnach, & siluk, vide in*

locis

locis ipsorum, semper est milhel.

De מֵירְכָא פְּשׁוּטָה

Propriè debet vocari מַאֲרְכָא *sed absconditur aleph in tsere, & tollitur patach per syncopem sic* מֵירְכָא. *Solet autem ministerium exhibêre tantũ regibus tiphcha, & soph pasuc, vt* : אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *Gen.1. cœlum & terram. Nisi quod in tribus locis seruit zarca, vide in loco eiusdem. Aliquando sibi ipsi mox succedit, vt* . אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים פֹּה *Eze.9. Quæ domus Israël faciunt ibi. Denique antecedit ante ipsum ferè semper darga, vt* וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ וּכוֹלֵי *vt & attulerunt illi vinum & bibit.*

De מֵירְכָא כְּפוּלָה

Hoc duplicatum merca conficitur ex merca simplici; sicut zaceph gadol ex paruo zaceph, vnde fit vt merca & zakeph ita inter se consentiant, vt quemadmodũ per illud, si quando citra adiectionem ponitur, intelligitur merca pesuta, sic nomine zaceph, cùm nihil adiungitur erectorem paruum intelligamus. Idem esto iudicium de telisa, quod per se positum significat telisa minorem: sic etiam pazer sine adiunctione vbique innuit pazer Katon, atque hi soli inter accentus sunt equiuoci, quos omnes facilè distinxeris, ea, quam trado tibi, ratione: nam aut ipsis epithetum adiunctum erit, aut non erit: illud si fiat nihil laboraueris: nam si reperias, exempli gratia, zaceph gadol, aut pazer Katõ, sic Merca pesuta & telisa maior, aut contrà, statim percipis quisnam indicetur accentus, sin desit adiunctum, accipies nomen, quod

ita ponitur sēper ꝑ minori accētu, vt zakeph, ꝑ zakeph caton: merca, pro merca pesuta: pazer, pro pazer catō: & telisa pro telisa minori: sed redeamus ad rem. Itaque geminatur hastile simplex, vt fiat merca cephulah, quod euenit in 14. locis, de quibus in tiphcha dictū est: nec iam inculcabo exempla, sed rationem geminationis huius, quam hactenus suppreßi, in præsentia declarabo. Nempe quoniā Merca pesuta à tiphcha nec situ, nec figura differt, laborarent in illis discernendis minus periti, siquidem opinari possent, cum inseruit regi tiphcha minister merca, vel signatum esse iteratò tiphcha, vel ipsum merca repetitum: vtque intelligerent ibi esse merca, & tiphcha, nondum tamen vter eorum accentuum vel pro tiphcha, vel pro merca accipiendus esset, compertum haberent. Vnde quoties accidit vt merca in ministeriū rex tiphcha accerseret (id autem euenit in 14. locis) geminatus est minister ille, vt inter ipsum ac regem fieret expeditior distinctio.

Elias in merca & tiphcha remittit nos ad mazoreth.

De קַרְמָּא

Antecedere potest hic accentus vnum, vel plures ex istis quatuor ministris munach, mahpac, merca, & darga: ac subseruire solet regibus zarca, azla, & tebir: de quibus, cum supra meminimus, minimè illius, vel horū proponere exempla omisimus. Cæterum in 14. locis inueniuntur cadma, & azla super eodem vocabulo, vt כָּל־הַנֹּפְלִים *Iosue. 8. omnes cadentes. Hoc ex masora magno. Denique sæpius geminatim super eadem dictione statuitur, vt,* הַמֶּלֶךְ *quòd euenit ob naturalem*

ralem dictionis accentum.

De תְּרְסָא

Nunquam proximè ante regem ministrat quippe cum inseruiat tantum ipsi azla: id quòd tantummodò eueniet mediante cadma, vt traditum est in Gheres, nullibi verò hæc regula fallit, qua dicitur post telisa minorem sequi cadma, & post cadma vnum ex istis tribus, azla tebir, vel zarca: vt וְאֶת־אַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֶת עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים & ossa principũ eius, & ossa sacerdotum. Ponitur geminatim super eadem dictione, vt וַיָּקֻמוּ כָל־ בָּנָיו Gen. 37. & surrexerunt omnes filij eius. Quod ideo accidit, quoniam natura dictionis, in qua ponitur, alibi accentum requirit, quàm in vltima, nihilominus tamen in aliquot exemplaribus aliter inuenitur quod idẽ de variis exemplis, quæ hic citantur, censendum est. Elias. se.5

De דַּרְגָּא.

Duobus regibus hic ministrat, tebir scilicet & reuiach, ac vnum ex duobus ministris sequentibus ante se obtinet cadma vt כְּרַע שָׁכַב בְּאַרִי Et munach vt זֶּם בֶּן וָאַח אֵין לוֹ denique vt ministris duobus seruit, videlicet seruili munach non rarò, vt לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי id est, non in obscuro locutus sum.

De יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ

Accentus hic luna vnius diei appellatus, soli karne phara ministrat, solusque illi proximè subnotari solet, vt Ester. 7. עָשָׂה הָמָן id est parauerat Aman.

Hactenus de ministris.

EXPLICATIO IN TABVLAS SEquentes, quæ vtilißimæ sunt vtpote in quibus artificiosè compræhenduntur, ea quæ in hoc secundo libro tradita sunt.

HIs itaque decursis, subiiciendas rati sumus tabulas aliquot perutiles, in quibus quicquid ferè hoc in libro continetur addiscentium oculis nudè exponatur: harum verò, vt se habent, contexẽdi hic fuit discursus. Apprimè siquidem vtile futurum arbitrabamur, si tabula id genus traderetur, quæ ministrorum ad reges, item regum ad alios reges progressum ostenderet: in eo quippe summam vim & notitiam facultatis huius constitutam iudicabamus. Hoc autem operæpretiũ facturo quatuor opus esse rebus, quæ instituto adminiculũ adferrẽt, intelleximus. Primùm vt colligeremus quos quisq; regius accẽtus ministros asciscerent, deinde verò vt reges cõsequẽtes seipsos produceremus, quos ante pluribus verbis in capite de consequiis designanimus. Post hæc fuit curæ reges subiicere eos, qui non seipsos vt prius, sed qui alios consequuntur, cuiusmodi sunt tiphcha, post tebir: & atnach post ipsum tiphcha. Demùm vt nullus errori locus pateret, eos obseruauimus reges, qui velut inter se dißidium alant, nũquam sibi inuicem vel obueniunt, vel subnectuntur. Ex quibus illico extitit confecta illa tabula, de regum & ministrorum progressu, quam paulò pòst exemplis illustratam voluimus, verùm hæc de integro explananda.

Sex

Sex tabulas, re ac titulis distinctas proponimus, in quibus hoc seruatur vt regum nomina rubrica, ministrorũ verò cæteraque atramento pingantur præterquam in vltima tabula, in qua textus scripturæ nigro, reges verò & ministri rubro colore designantur, de qua suo loco. Est verò tabularum omnium titulus communis in primæ tabulæ frontispitio sic. לוחות טובות בַּאֲשֶׁר אָסֶף אֲנִי *& reliqua. id est tabulæ vtiles, in quibus comprahenditur paucis, quod hactenus fusè explicatũ est. huic subiungitur quota sit tabula his verbis* ·לוּחַ·א *id est tabula prima: Quod idẽ fit & in reliquis. Mox subsequitur titulus* שְׁמוֹת כָּל הַמְּלָכִים *&c. id est nomina omnium regum ac ministrorũ eorũdem. In ipsa subiiciuntur ministri suis quibuscunque regibus, in eáque legenda tibi ista subaudienda sunt.* מֶלֶךְ סוֹף פָּסוּק הוא אחַן אֶרֶת מְשָׁרְתִים מֵירְכָא וּמְאַיְּלָא *Hoc est, rex soph pasuc obtinet ministros merca & meaiela. Sic atnach quod mox subsequitur habet tres nempe bilui, meaiela & munach & cæt. Sequitur zakeph gadol in cuius regione habes* אֵין לא מְשָׁרֶת. *id est non ei minister & ideo in margne in ordine numerorum ponitur cifra o, vt significet illum carere ministro. Secũda tabula titulũ indicẽ sui habet* מְלָכִים מִתְרַדְּפִים .i. *Reges consequẽtes seipsos in ea sic pgredere à tergo eius est dictio ex nigro sic* מִתְרַדְּפִים .i. *consequũtur seipsos deinde accipe primam regis rubricã quæ est* תְּבִיר *quam mox sequitur* פַּשְׁטָא *dic igitur, consequuntur seipsos tebir & pasta &c. postea habes in medio à fronte dictiunculã ex nigro cũ litera beth sic* ·עָר ב *ex his*

Secũdę tabulæ declaratio.

igitu

igitur dices. מִתְרַדְּפִים תְּבִיר וּפַשְׁטָא וְגוֹמַר עַד ב׳ *id est consequuntur seipsos tebir & pasta* וְגוֹמַר *id est & cætera* ·עַד ב׳· *id est vsque ad bis: id est duo tebir venire possunt, vnus mox post alium, atque ita de reliquis. Tandem subnotatur in fine, quod pazer consequitur seipsum vsque ad octies, quod nulli alij conuenit.*

Tertię tabulę declaratio.

Tertiæ tabulæ methodum satis explanat, quod superscribitur hoc scilicet מְלָכִים *&c. id est reges amici quorum veniunt alij post alios. Sic leges* אַחַר טִפְחָא בָא זָקֵף וְגוֹמַר *hoc est, post tiphcha venit zakeph & ita de cæteris, ita vt dictiones nigræ nempe* אַחַר *id est post, quæ dictio in tabula in medio ponitur &* בָא *hoc est venit, quæ tabulæ suprascribitur repetãtur eodẽ modo in sequentibus.*

Quartę tabulæ decl.

Quarta hoc titulo insignita est ▭ מְלָכִים אוֹיְבִים *&c. id est reges inimici, quorum alius ab alio fugit, id est quorum vnus nunquam alium mox consequitur, deinde subsequitur ex nigro & rubro simul* נִמְנַע אַתְנַח מִן אַתְנַח *id est abborret atnach ab atnach. Cætera sic leges* נִמְנָעִים *hoc est, abhorrẽt* זָקֵף וְטִפְחָא *zakeph & tiphcha, à legarme. Eodẽq; modo in cæteris progredere: in fine autem subscribitur quod abborret zakeph gadol ab omnibus regibus præterquam à tiphcha, & sic etiã tebir ab ipsis abhorret, ac tabulæ quidem quatuor hactenus.*

Quintę tabulæ decl.

Quintæ autem, quæ ex illis confecta est, titulum præfiximus לוּחַ טוֹבָה מְאֹד *&c. id est tabula valde vtilis, de progressu ministrorum ad reges, & regum item ad alios reges, sicut fit in bibliis. Incipiendum igitur à parte dextra si-*

nistram

nistram versus, Hebræorum more, atque hoc aduertendum, scribaturne seorsim minister, an cum aliis: nam si seorsim, indicatur quisnam ille minister sit, quoties vnus aliquis rex vnicum ministrum accersit: sin plures simul in eadem linea, volo dicere è regione sui seruiles accẽtus ascripti sint, si duo, docetur quinam sint ministri cũ regius accentus duos requirit: si verò tres, itidem, simili modo de reliquis censendũ est. Sic verò progressum insequi oportet aliqua subauditione facta, hoc pacto, veniũt ante regem soph pasuk merca pesutah vel meaiela. Aliud item exemplum accipe ad maiorem declarationem de tiphcha qui sextus est in ordine huius tabulæ. Si enim regẽ tiphcha vnicus antecedat minister, is erit merca pesutah, vel merca Kephulah, post regẽ verò tiphcha sæpe sequitur rex atnach vel soph pasuk. Idem dicendum de zakeph caton, nam solitarius ante ipsum minister est hilui, aut mecarbel: quòd si duo adueniant ministri, erũt mekarbel & hilui. Cæterùm vel iste rex succedet sibi ipsi, aut sequetur post ipsum zakeph gadol. Sunt autem tres reges, nempe zakeph gadol, ietib, & scalscelet, qui nullum habent ministrũ, nec ideo regia potestate priuantur. Vide in zakeph gadol. Cæterùm in hac tabula quibusdam illorũ, parua quædam scholia adiecimus, ad maiorem declarationem.

Veniamus ad tabulam vltimã cuius titulus est מָשָׁל הֲלִיכַת *&c.* Id est, *Exemplum progressus regũ & ministrorum allegamus in ea, versum ex secundi* Regum *primo his verbis* ב.מְלָכִים.א. *in quo versu inueniuntur* (Vltimæ tabulæ declaratio.)

K *sedecim*

ſedecim reges. Hic *columnatim legendus eſt, huic ſubnectimus partem verſus, qui habetur* 2.Paralipo.54. *vbi ſunt pazer,* Karnephara *& ſcalſceleth annotatur ſic* .ב.דִּבְרֵי הַיָּמִים.נד. Annumerantur *igitur in ipſis verſiculis omnes reges, ſuorum in obſequium vt decet quibuſdam præcedentibus miniſtris.* Nomina *autem accentuum quibus notantur hi uerſus, rubrica ſubſcripſimus, uerſiculis quidem ſubſcriptis atramento, tibi etiam obſeruandum eſt, ſi plures accentus in eadem linea rubrica notati ſint ultimum duntaxat eſſe regem, præcedentes cum omnes ſunt miniſtri, quod ſi ſolus ſit, erit etiam rex.* Admonendus *es etiam ne quid te remoretur, in principio uerſus mox poſt primam columnulam ante figuras regum legarme & peſik poni accentu munach ex more ſicut ſemper poſt paſuk duo puncta ſubſequi ſolent, ideo nomen ipſius munach non aſcripſimus quod ſit uelut pars accentuum legarme & peſic.* Iam *igitur noſtri haud inſtituti, nihil quod ad perſpicuitatem attinet, ſi modo candidus eris deſiderabis.*

De Grammatico accentu.

לוחות טובות כַּאֲשֶׁר אסף אֲנִי בִקְצָרָה מַה שֶּׁכָּלַלְתִּי עַל
טֶבַע מַעֲמִים עַד הֵנָּה

לוּחַ ·א·

שְׁמוֹת כָּל הַמְּלָכִים
וּמְשָׁרְתֵיהֶם

סוֹף פָּסוּק : 1

מֵירְכָא פְּשׁוּטָה מַאֲיְלָא 2

אַתְנָח 2

עִלּוּי כְּאַיְּלָא מוּנַח 3

זָקֵף גָּדוֹל 3

אֵין לוֹ מְשָׁרֵת 0

זָקֵף קָטוֹן 4

עִלּוּי סְכַרְבַל 2

תְּבִיר 5

דַּרְגָא מֵירְכָא תַרְסָא קַדְמָא
מוּנַח 5

טִפְחָא 6

מֵירְכָא פְּשׁוּטָה מֵירְכָא
כְּפוּלָה 2

רְבִיַע 7

מוּנַח דַּרְגָת 2

סֶגוֹל 8

מוּנַח 1

פַּשְׁטָא 9

מֵירְכָא מַהְפַּךְ קַדְמָא מוּנַח
תַּרְסָא 5

פְּסִיקִי 10

דַּרְגָא מַהְפַּךְ מוּנַח מֵירְכָא
פְּשׁוּטָה 4

לְגַרְמֵיהּ 11

מֵירְכָא מוּנַח 2

גֶּרֶשׁ 12

קַדְמָא מוּנַח תַּרְסָא 3

גְּרָשַׁיִם 13

מוּנַח 1

יְתִיב 14

אֵין לוֹ מְשָׁרֵת 0

זַרְקָא 15

מוּנַח מֵירְכָא עִלּוּי מְאַיְלָא
כַּדְמָא תַּרְסָא 6

פָּזֵר 16

מוּנַח 1

קַרְנֵי פָרָה 17

מוּנַח יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ 2

שַׁלְשֶׁלֶת 18

אֵין לוֹ מְשָׁרֵת 0

תְּלִישָׁה 19

מוּנַח 1

לוח .ב.

מלכים מתרדפים

- תביר
- פשטא
- פסיק
- לגרמיה

עד ב׳

- ורקא
- גדול
- זקף
- וקטון

לאון

מתרדפים

מתרדף פזר כון ל עד ח׳
וכל חשרירים אינם
מתרדפים

לוח .ג.

מלכים אהבים אשר בא
זה אחר זה

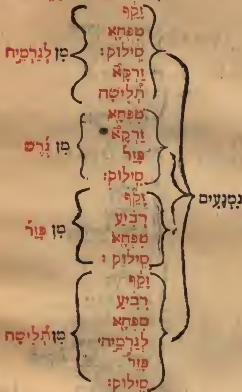
בא

אחר		
זקף גדול		
תביר		טפחא
יתפחא		אתנח או סוף פסוק:
פשטא		
יתיב		זקף קטון
לגרמיה		
גרשים		רביע
ורקא	—	סגולה
פזר	—	תלישה
תלשלת	—	פסיקי
תלישה	—	גרש

לוּחַ ·ד·

מְלָכִים אוֹיְבִים אֲשֶׁר נִימְנַע
זֶה מִן זֶה

נִמְנַע אַתְנָח מִן אַתְנָח

נִמְנָעִים מִן זָקֵף גָּדוֹל כָּל הַמְּלָכִים חוּץ
מִן הַמַּפְּחָא וְכֵן מִן תְּבִיר

לוח·ה·

לוח טובה מאד על הליכת משרתים אל מלכים והמלכים
אל אחרים מלכים כמו יש במקרא

מ שר תים   מ ל כים

מירכא פשוטא
מאיילא
} סוף פסוק:

עלוי
מאיילא
מונח מונח
} אתנח

† אין לו משרת   זקף גדול } זקף גדול / מפחא

†.i.non ei minister.

עלוי
מכרבל
מכרבל עלוי
} זקף קטון   זקף } גדול / קטון

דרגא
מירכא
מונח דרגא
קדמא דרגא
מירכא
תרסא   או   דרגא / קדמא
מירכא
* א או על רוב מונח   תרסא   או דרגא / קדמא
} תביר } מפחא / תביר

* i. vnū vel plures munacim possunt venire ante tarsa, deinde merca vel kadma, postremo darga mox ante ipsum regem.

מירכא פשוטה
מירכא כפולה
} מפחא } אתנח / סוף פסוק:

מְלָכִים — מְשָׁרְתִים

רְבִיעַ —
- מוּנַח
- דַּרְגָּא מוּנַח
- מוּנַח דַּרְגָּא מוּנַח

סֶגּוֹל —
- מוּנַח
- מוּנַח מוּנַח

זָקֵף / פַּשְׁטָא — פַּשְׁטָא —
- מַהְפַּךְ
- מֵירְכָא
- מֵירְכָא או מַהְפַּךְ — מוּנַח
- מַהְפַּךְ או מֵירְכָא — קַדְמָא
- תַּרְסָא מוּנַח מֵירְכָא
- מַהְפַּךְ או מֵירְכָא — מוּנַח תַּרְסָא קַדְמָא

id est, munak, tarsa, kadma, deinde mahpak vel merca pesuta.

פְּסִיק — פְּסִיק —
- מַהְפַּךְ
- דַּרְגָּא
- מֵירְכָא
- מוּנַח

רְבִיעַ / לְגַרְמֵיהּ — לְגַרְמֵיהּ —
- מוּנַח
- מֵירְכָא מֵירְכָא מוּנַח

גֶּרֶשׁ —
- קַדְמָא
- מוּנַח
- תַּרְסָא קַדְמָא
- קַדְמָא מוּנַח
- מוּנַח תַּרְסָא קַדְמָא

מְ שָׁרְ . תִים — מְ לָ כִים

מוּנַח —— גֵרְשַׁיִם —— רְבִיעַ

אֵין לוֹ מְשָׁרֶת —— יְתִיב —— זָקֵף

מוּנַח / מֵירְכָא / מַאֲיְלָא / מוּנַח עִלּוּי / (מוּנַח / מֵירְכָא) קַדְמָא *א אוֹ יוֹתֵר / מוּנַח תַרְסָא קַדְמָא מוּנַח —— זַרְקָא —— (סְגוֹל / זַרְקָא)

† כָּל מְשָׁרְתִים לִפְנֵי זֶה יִהְיוּ מוּנַח —— פָּזֵר —— (תְּלִישָׁה / פָּזֵר)

* יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ / לִפְעָמִים עַד) מוּנַח יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ / .ח. מוּנַח מוּנַח יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ —— קַרְנֵי פָרָה

אֵין לוֹ מְשָׁרֶת —— שַׁלְשֶׁלֶת —— פְּסִיקִי

מוּנַח / מוּנַח מוּנַח / מוּנַח מוּנַח מוּנַח —— תְּלִישָׁה —— גֵּרֶשׁ

* וְלִפְעָמִים עַד .ז.

* i. vnū vel plura munach ante tarsa, deīde kadma, postea munach mox ante regē.

† i. omnes ministri ante ipsū sunt munach.

* i. aliquādo vsq; ad quīq; munach deīde gheres postea ierach beniomo.

* i. quādoq; vsq; ad septē.

לוח ·ו·

מְשַׁל הֲלִיכַת מְשָׁרְתִים וּמְלָכִים

ב.מְלָכִים.א.
קַדְמָא אַזְלָא
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
לְגַרְמֵיהּ
אִישׁ ׀
פְּסִיקְ׀
עָלָה
רְבִיעַ
לִקְרָאתֵנוּ
עִלּוּי זַרְקָא
וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ
מוּנַח זַרְקָא
לְכוּ שׁוּבוּ
מַקַּף־מוּנַח מַקַּף־מוּנַח סֶגּוֹל
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם
מוּנַח רְבִיעַ
וְדִבַּרְתֶּם אֵלָיו
יְתִיב
כֹּה
מוּנַח זָקֵף
אָמַר יְהוָה
מַהְפַּךְ מַקַּף־פַּשְׁטָא
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים
זָקֵף
בְּיִשְׂרָאֵל

עִלּוּי זָקֵף
אַתָּה שֹׁלֵחַ
זָקֵף גָּדוֹל
לִדְרֹשׁ
מֵירְכָא טִפְחָא
בְּבַעַל זְבוּב
עִלּוּי אַתְנָח
אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן
תְּלִישָׁה
לָכֵן
גֵּרְשַׁיִם
הַמִּטָּה
מַקַּף־מֵירְכָא תְּבִיר
אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם
מַקַּף־מֵירְכָא טִפְחָא
לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה
מַקַּף־מֵירְכָא סוֹף פָּסוּק ׃
כִּי־מוֹת תָּמוּת ׃
מוּנַח פָּזֵר ב.דִּבְרֵי
וַיֹּאמֶר לָהֶם (הַיָּמִים כד
נְעִיא יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ קַרְנֵי פָרָה
צְאוּ לְעָרֵי יְהוּדָה
שַׁלְשֶׁלֶת
וַיְמָאֵן רֵאשִׁית.לט.

De muſico accentu.

MVſicus accentus quidnam ſit ſuperius oſtenſum eſt, nempe, notula harmoniæ cuiuſdam index. Quid etiam differat à grammatico minimè omiſſum eſt: nimirum quia grammaticus illam eleuat ſyllabam, quam muſicus cantillat. Vocāt autē hunc accentum Hebræi נְגִינָה, quæ dictio Græcis τρόπον, nobis verò Modulum, ſiue Melodiam ſonat. quippe cantionē aliquam repræſentat Hebræis, ſicut noſtris cantoribus vt. re. mi. fa. ſol. la. ſed in hac tamen ſimilitudine magna quædam intereſt diſsimilitudo: nempe quia notulæ noſtrorum vocem duntaxat ſingulæ repræſentant: Hebræorum verò muſici accentus cantilenam, quæ vocibus conſtat indicare ſolent. Attamen hæc analogia, docendi ſcilicet cauſa, non incōmodè adducitur. Cæterùm cognitio iſtius accentus nō multum vtilitatis adfert hominibus noſtris, quandoquidem ad ſolam ſynagogam Hebræorum, quam ipſi הַקָּהָל הַכְּנֶסֶת vocant, cum reliquis ceremoniis ſpectat: quanquam me non latet Calonimum eſſe in ea ſententia, vt opinetur ex concentibus accentuum, proprietatem regum ac miniſtrorum poſſe dignoſci. Sed ea de re plus ſatis obiter hoc in libro tractatum eſt, præſertim vbi de regibus magnis, ac paruis habitus eſt ſermo: pariter & in primo, vbi de figuris nominibusq́ue accentuum diſſeruimus. Supereſt itaque ſingulorum tonos, cantionesq́ue iamiam exponere ſtudioſis, vt animum, cantillando oblectent: qua in re hunc

ordinem

ordinem seruandum statuimus. Primùm exhibentur reges, quia numero, & dignitate antecedant ministros. Id verò fit ea methodo seruata, vt quò cuiusque cantilena altius extollitur, eò superiorem ordinẽ præ cæteris occupet: deinde sequuntur ministri, qui & ipsi eadem serie disponuntur. Cùm autem Hispani aliter, & aliter Germani, & Galli, aliarumque nationum Iudæi variè suis modulentur accentibus, nos huius in totum securi, vnum duntaxat exemplar (quod vsitatius esse constat) tibi lector exponere putamus satis. Quippe Christiani respuimus ista curiosius rimari, quæ ad solam Iudæorũ synagogam pertinent: nimirum enim pietati magis cõsentaneum est suam in istiusmodi rebus inscitiam fateri, quàm cognitionem superstitiosam, nec minus inanẽ velle profiteri. Vnde equidem iam rosis flosculisque hinc inde decerptis, spinas & tribulos illis relinquam: deque istis, vt videtur consultius supersedebo.

Sequuntur Regum ac ministrorum toni.

נְגִינוֹת מְלָכִים

שַׁלְשֶׁלֶת פָּזֵר

קַרְנֵי פָרָה תְּלִישָׁה זַרְקָא

גֵּרְשַׁיִם גֵּרֵשׁ זָקֵף גָּדוֹל זָקֵף קָטוֹן רְבִיעַ

סוֹף פָּסוּק׃ אַתְנָח פַּשְׁטָא טִפְחָא תְּבִיר יְתִיב לְגַרְמֵיהּ פְּסִיק סֶגּוֹל

נְגִינוֹת מְשָׁרְתִים

דַּרְגָא תַּרְסָא · יֵרַח בֶּן יוֹמוֹ

מֵירְכָא כְפוּלָת מַכַּרְבֵל עִלּוּי מוּנַח

מַהְפָּךְ קַדְמָא מֵירְכָא פְּשׁוּטָת

LBER TERTIVS DE Rhetorico accentu.

Accentuum ad suas classes reductio. Cap. I.

H *Actenus quanquam copiose satis de accentu disseruimus, vtpote qui ab eorum inuentione & à communi finitione exorsi, mox officia præcipua, deinde primariam diuisionē complexi, ac postremò catalogum, in quo digesta omnia ob oculos posuimus. Post hæc autem, singula speciatim suis attributa classibus, explicatè & singulatim ostendimus: nihilominus tamen nondum vniuersa comprehendimus, siquidem de rhetorico accentu nondum pertractauimus, quod nobis hoc in libro exequēdū est.* Ex *omnibus igitur supra memoratis* Prosodiarum *figuris, tribus duntaxat rhetoricus accentus contentus est: reliquis omnibus grammatico, ac proinde musico dimißis.* Placet *ergo vt postquàm de grammatico accentu peregimus, nunc ad rhetoricū accedamus, in quo vis & natura trium figurarū, nempe metheg, gabaia & maccaph, quas duntaxat hic rhetoricus accentus sibi vendicat, explicanda, venit.*

Nunquid sit rhetoricus aliquis accentus? Cap. 2.

P Rincipiò *disquirendum esse iudico, num rectè à nobis rhetoricus aliquis accentus statuatur: quandoquidem à nonnullis prætermitti solet.* Capnion lib. 2. Veruntamen *hac in parte* Reuchlinum & *quosdam alios peritos viros insequimur, quorum tametsi authoritas argumenti fidem explēre poßit: persequar tamen*

 ratione

ratione vnā, & altera, institutum probâre, namque accentus est Hebræis *quæcunq; saltem accidit syllabæ figura:* Semol *&* iamin, *insuper* daghes, & raphe *hinc reiici constat, quòd literis tantum minimeq; syllabis aduenîre nata sint.* Eademque *nimirum* Græcis *prosodias constituendi ratio fuit: quippe cum id nominis eò patêre voluerint vt quicquid syllabarum prolationi momentum adferret sub huius nominis ambitu comprehendi censuerint: tametsi postea nomen hoc* προσῳδία *in spiritus, tempora, & tonos, paßionesque secuerint: vt pulchrè* Reuchlinus *ipse narrat: re autē vera prosodiæ nomen, quod idem cum accentu notat, latißimè patet, cùm sit pars secunda grāmaticæ cui velut obiectum id in quo versetur, syllaba subiecta est, ex quo fit, vt quæcunque notula aliquid circa ipsam designat, accētus meritò nūcupari poßit: quapropter &* hiphen, *cui respōdet* maccaph, *&* pesic *cum quo conuenit* diastole *prosodiæ fuerint: sic itidem &* metheg *cuius officio apud* Latinos *interim fungitur accentus grauis, vt cùm scribimus* à deo *ne* ádeo *proferatur: sed interest quòd metheg syllabam cui adiungitur, planè diuisim enunciandam minimè demonstrat. Si igitur tres isti, de quibus nobis institutus est sermo, videlicet* Metheg, Gahaia, *&* Maccaph, *nomine accentus donandi erunt, non grāmatici ac proinde nec musici fuerint appellandi, quando nihil neque ad tonum, neque ad cantionem facere hos constat: rhetoricus itaq; illos nuncupabimus.* Præterea *rudis quantumlibet sermo, vt notat* Capnion, *grammaticorum est,*

Capnion lib. 2.

qui

qui accentus suos solo inflectendi vsu obseruant: at ornata prolatio, quæ iuxta temporum dimensionē expenditur, potius ad rhetores spectat. Hoc quidem loco *appositißimè aduertendum est, diuersam esse maximè &* Hebræorum, *&* Græcorum, *&* Latinorum *de accentibus institutionem, seu tractandi methodum.* Nam *Hebræi grammatici syllabicæ quantitatis rationem nullã habent: quoad constitutionem grammaticorum accentuum.* At Latini *saltem quantitatis penultimæ rationē ineunt, quod quidem* Hebräicis *grammaticis omissum rhetoricis partibus susceptum est.* Sed *iam ad rhetorici accentus descriptionem deueniamus.*

Rhetoricorum accentuum descriptio, & distinctio. Cap. 3.

SIT *igitur positum, quòd cum ratione consentaneum est, rhetoricum esse aliquem accentum, quem tamen illegitimum & acititium esse nõ refragamur. Siquidem non dißimilis est illi, quem ob reflexum encliticæ tenorem, tum* Græci, *tum etiam* Latini *asciscere solent, atque in dictione, præter natiuum constituere: fuerit autem rhetoricorum accentuum talis descriptio. Sunt enim syllabis dictionibúsue aduenientes rectæ lineæ, aliud quàm tonum vel cantionem nobis indicantes. deinde verò distinguere hos oportet: alij enim plures, alij pauciores in istum ordinem adscribunt.* Reuchlinus *enim tantum* Metheg, *alij hoc & maccaph enumerant, prætereuntes interim* Gabaia, *vel idem cũ retinaculo esse existimantes. Verùm hæc quidem separari*

rari conuenit, ne quem perturbet confusio. Porrò autem makeph, & resen figura dissentiunt, vt patet in catalogo, pariter & officio disconueniunt, vt posterius exponam, quò facilior est ipsorum ac magis expedita distinctio. At verò Metheg *&* Gabaia *figuræ ad inuicẽ consimiles, aliâs alio nomine vocantur: quin etiam separantur, quoniam gabaia ante sceua, sed metheg post motionem scribitur, nisi quòd in* .ה. *interrogatiuo præponi solet: idque vt differat ab* ה. *articulo, cui adscribitur retinaculum in latere sinistro.* R*atio autem huius diuersi situs inde nascitur, quia in* ה. הַיְרִיעָה *ponitur metheg loco daghes, sed in* .ה.הַשְׁאֵלָה *id est, interrogatiuo loco sceua sufficitur.* A*d hæc officij discrimine, vt paulò post dicetur, separari commodè possunt: horum attamen triũ ea est inter se, vt videtur, connexio, & naturæ consensus, vt si cuiuis vni ex ipsis accentus appellationem detrahas, cæteros eadem ratione reiicere opus sit.* Q*uorsum enim metheg admittitur, si repudiatur gabaia: quòd si recipitur & hoc, cur maccaph excluditur? de tribus igitur hisce haud præter rem dicturi, ab accentu* Metheg, *qui eximius apparet, exordium sumamus.*

In quibus cõueniant & discon-ueniãt metheg & gabaia.

De *variis nominibus* Metheg, *necnon de eiusdem officio, ac vtilitate.* Cap. 4.

מֶתֶג Metheg, *id est retinaculum, dicitur & alio nomine* רֶסֶן, *quod frænum significat: hinc illi attributæ appellationes, quòd spiritum artificiosè retinendũ innuit, orationisque decursum, ne temerè excurrat moderatur: nam alioqui sanè periculum sit, præsertim si*

polisyllaba

polisyllaba sit dictio, ne qua indecorè, ex prolatione cõcitata, aut literarũ, aut syllabarũ metathesis, siue transpositio fiat: tum etiam neque harum dimensio, seu quãtitas vsquam obseruetur. Vnde lepidè quidam Hebræus poëta, nec doctè minus vim, & cõmoditatem huius retinaculi, versiculis sequentibus expreßit.

כְּקוֹרֵא בְּלֹא הַמֶּתֶג. כְּרוֹכֵב בְּלֹא הָרֶסֶן *quos ita* παραφραστικῶς *licet conuertere: non est minus absurdum legere sine metheg, atque sine habenis obequitâre ridiculum: perinde ac si diceret, fræno & lectorem, & insessorem pariter egêre. Vocatur autem & alio nomine* הַעֲמָדָה *hoc est statio, seu stabiliendi nota: quòd syllabas exilire non sinat.* Neque defuerunt, qui vocarint מַאֲרִיךְ *quoniam breues alioqui syllabas, quibus annectitur, producat: sed præstat hoc nomen ipsi merka, cui iam attributum est relinquere. Solet autem nonnũquàm adhiberi metheg emphasim quandam, & pondus adferendi causa, vt* Gene. 3. הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל *.i. Ipsa mulier quam dedisti mihi, &c.* Vbi *non tantùm* ה *articulus emphaticus, sed metheg itidem.* Præterea *positum idem retinaculum discrimen seruilium à radicalibus nonnunquam facit, & significationes distinguendi signũ est, vt futurum* יִרְאוּ *quod sensum timoris habet, hic loco* י *radicalis obtinet metheg, quod non secus quàm daghes, vel motio magna suppleat absentiam ipsius primæ essentialis literæ: aliâs* יִרְאוּ *si videndi significatione vsurpetur, sine metheg fuerit.* Sic יְשָׁנוּ *cum metheg à radice* יָשֵׁן *sed quod eo caret à*

Elias sec. 7.

M *the-*

themate שָׁנָה *de huius autē non solum vtili sed propemodū necessaria cognitione talia ferè conscripsit* Elias, *Sec. 7. Omnino ait, quisquis sine metheg lectitat, haud extra offendiculi aleam, sed velut inter spem & metum constitutus est: ac propterea par est, vt qui expeditè lecturus est, ad methaguim studiosè aduertat. Seque exerceat in ipsis à pueritia vt senioris memoriæ hæreant tenacius, sitque illi hæc didicisse per totam vitam iucūdum.* H*æc ille, tu autem ex hoc nostro labore non parū ad eam rem adiumenti, vt spero, consequi poteris.*

Disquisitio quorsum inuenta sit virgula Metheg. Cap. 5.

P*orrò autem accessionis istius retinaculi prima & summa vis est, vt sciatur, quænam syllabæ siue longæ, siue breues protrahēdæ sint: vnde & signatur ad vocalem producendam.* H*ic oritur perplexa quæstio, cur vocalibus magnis productionis significandæ gratia applicetur metheg.* N*am quòd addatur segol, vel patach, aliúsue cum pro longis ponuntur, breuibus scilicet motionibus vt producantur, minimè id quidem mirum est: at verò longas vocales ex figura ipsa producendas intelligo: neque vllam corripiendam iudico, sic enim exempli gratia chiric magnum & cholem se habêre, vt η & ω apud* G*ræcos mihi persuasi.* I*nanis igitur fuerit morandi notula vt pote, quæ id omnibus repræsentat, quod minimè eos latet, qui prima saltem linguæ sacræ rudimenta imbiberunt.* A*d*

hoc

hoc ſanè dixerim retinēdum hoc eſſe artificio ſpiritum, vt ne ſyllabam ſepares, ſed ſuſpendas: vt ne ab aliis, quibuscum idem vocabulum efficit diſſecta, ſed diſtincta audiatur: vt deniq; nō aliter, quàm figura ſit, ſono ſeiungatur: quod autē adducitur motiones longas vbiq; produci, planè inficior, & aſſero in cōtextu aliud, & aliud ſeparatim de quantitâte ſyllabica iudicium ferendum: ſiquidem quemadmodum in oratione protrahuntur aliquando breues, ſic contrahuntur interdum & longæ, vt ſiquando proximè conſequatur accentus: exemplo ſit שָׁכָר *camets hic magnum eſt, inquit* Reuclinus, *attamen neque* vox *eſt producenda, neque retinenda: quoniam mox ſequitur accentus*. Vides *vt camets longum eſſe dicat, cùm non producatur: quid eſt autem longum eſſe, niſi duorum temporum dimenſionem habère?* Quid *itidem produci, niſi hoc ipſum eſt? eritne igitur longum, quod nō producitur? quòd ſi nō erit magnū camets, fueritue paruum?* An *δίχρονα potius dicentur hæc puncta, ſicut* Græcorum *ancipites, aut* vocales *omnes* Latinorum*? ex iſtis ſalebris, ſiquid rectè iudico, emergas, ſi natura ſua longam motionem, aliquando in ſerie contextus breuis quodammodo vicem gerere profiteare: itaque ſignatur hæc* virgula Metheg, *non vt* vox *ipſa exaltetur, & eleuetur: ſed vt certo quodam tempore, & quantitate retardetur: quemadmodum fit ſæpe in dictionibus latinis, vt in hac parte indeclinabili, dūtaxat, reflectitur quidem accentus è penultima in antepenultimam, ne ſcilicet diuiſim prolata intelligatur, ſed. ta.* Capnion lib. 2.

ſyllaba nihilominus producitur, licet præceſſerit accentus: idem eſto iudicium de iſtis aliquando, ſíquando, ſúbinde, périnde cæteríſque conſimilibus, de quibus conſule grammaticos latinos: nimirùm accentus toni ſyllabici eſt index, miniméque temporis: ſicut contrà metheg ſyllabæ dimenſionem ſolam ſpectans, indicandi officiū toni aſpernatur & reiicit. V*nde fit, vt quod ad illud attinet, non illi grauis latinorum accētus, vt ſuperius dixi reſpondeat: ſed potius hæc lineola, quàm ſyllabis innuendæ ipſarum productionis gratia ſuperaddūt latiæ proſodiæ ſcriptores.* His *itaque decurſis de nomine officióque ipſius, obiter item de commoditate, quam præſtat, iam conuenit aliquot canones præſcribi, vt vbinam ſupprimi & deeſſe oporteat, vbi collocari debeat, intelligatur.* Hos igitur *nudè & breuiſſimè ob oculos ponam, nec verò hic repetam nomina figuráſq; motionum, quòd minimè ad hæc accedentibus ignotas putem: tantùm dixerim motionibus quinque magnis, ſuperaddi patach, et ſegol, vt ſint motiones ſeptem, quæ retinaculum ſæpius vſurpant: ad quod reſpexiſſe conſtat authores* Maſoreth, *qui proinde & iſtis ſeptem titulū regalem attribuerunt.* Dixi *ſæpius, quoniam admittunt & aliæ paruæ, præſertim ſi pro magnis ponantur, vt* גְבֻלֵךְ *terminus tuus* יְשִׂמֵךְ *ſtatuet te, ac etiam ſi non ponantur pro magnis, vt* וְהָיָה: *erit: licet id rarius contingat, nec verò paruas motiones, quibus additur, vbîque producit, namque vau ſcurec copulam ſequēte maccaph non protrahit: vt docet* Rabbi Kimhi *in ſuo* Miclol *vbi*

hoc exempli loco adducit וְשְׁלַח־לִי Et *mitte mihi, vbi ſceua poſt ſcurec virgula metheg notatum quieſcit, id quod arguit correptum ibi eſſe ſcurec. Sed iam ad regulas veniamus.*

Canones de Metheg.

Quælibet vocalis ex ſeptem paulò ante memoratis: quas reges vocari diximus, ante grammaticum accentũ tertio loco exiſtens, etiam ſi per maccaph dictionum connexio fiat, ſæpiſsimè retinetur per metheg, vt 1
כִּי־אֲנִי. תֵּצֵא־אִישׁ. כֹּה־אָמַר. אָנֹכִי. מִזְבְּחוֹתֵיהֶם

Appendix.

Idem euenit nonnunquam & chiric paruo, vt מִשְׁנֶה־כֶּסֶף. וְשִׁלַּח־לָהּ Et *kibuts, vt* יֻקַּח־נָא

Omnè camets ante ſceua retinaculo producitur, qua 2
ratione à camets chatuph facilè diſtinguitur, vt אָמְרוּ Elias can.
חָכְמָה : פָּקְדוּ *chocma, id eſt ſapientia.* II.

Appendix.

Sic iudicium feres de reliquis motionibus magnis, vt יְמִינְךָ שׁוֹמְרִים יֵצְאוּ *Inſuper de patach & ſegol, præcipuè ſi litera ſceuata iteretur, vt* צַלְלוּ. בְּגִלְלֵי *aliqui tamen ſcribunt* צֲלְלוּ. *Ac etiam ſi non repetatur, vt* וַיְהִי Idem *pariter fieri contingit in chiric paruo, vt in* וַיִּטְּבוּ יִרְאוּ *vbi metheg, vt iam docui, pro iod radicali ſubſtituitur: vt ſit chiric paruũ cum* Metheg, *loco chiric magni. Sic euenit motioni kibuts, cùm ponitur pro ſcurec, vt* גֻּבְלָךְ *quibus in exemplis notãdũ eſt ſceua quod poſt motionem paruam, quæ retinaculo producta eſt, conſequitur, mobile eſſe, ac proferri.*

Exceptio.

Est autem exceptio à præcedentibus, si primam syllabam sequatur daghes, tunc enim abesse retinaculum solet, vt הַמָּאתַי.

Appendix.

Sciendum quòd in loco accentus rhetorici sufficitur nonnunquam grammaticus, vt, וַיַּעַמְדוּ וְשָׁכַבְתָּ. *vel virgula* מֵוּח *vt* וְחֹנֵה־שָׁם: *quòd his rationibus fit: nam ante zakeph ponitur interdum munach, vt* וְשָׁמַרְתָּ *& aliquando lineola* מֵוּח *vt,* הַבָּשָׂר. *& ante azla Kadma vt* וְהֵבִיאוֹתִים וַיָּבֹאוּ. *quibus ex locis colligitur, alibi reperiri Kadma, quàm in vltima sede, quamuis eam trāspositionē naturalis accētus non exigat, hoc verò fit, vt apparet, quia liceat accentui grammatico retinaculi locum vsurpâre, quod sedem vbîque habet, præterquam in vltimo loco, vnde nascitur hic Canon.*

Metheg nunquam ponitur in fine dictionis, nisi continuetur ipsa per maccaph, & ponitur cum omni vocali magna, quam sequitur vel quiescēs apparens, id est cōsonans, vel quiescens absconditum, id est litera אהוי, *vt* בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּבוֹד־יְהוָה *idem fit in istis, similibusque vocabulis,* שְׁתַּיִם יְמֵי בֵּין כִּי הִיא, *quando scilicet continuātur per vniendi copulā. Additur & ipsi segol nonnunquam vt in relatiuo* מֶה, *quando applicatur dictioni quæ incipit ab vna literarum* אהע. *Quod sicubi in fine cùm nō sit vocabulorum cōnexio reperies delineamentum metheg, ne duxeris id esse retinaculum (quis enim vltimam dictionis syllabam retinendam esse nesciat?)*

Elias sec. 8. & vltima.

at?) ſed virgulam notæ protractionis ad ſimilem, quæ
grammatici, naturalíſue accentus locum deſignet.
Omne milhel conſtructiuum per maccaph in locum 4
natiui accentus retinaculum aſciſcit, vt מֶלֶךְ מִצְרַיִם
Rex AEgypti.
Litera *ſeruilis ante vocalem retinaculo productā, ha* 5
bet & ipſa metheg, vt וַיַּעֲשׂוּ לַמַּחֲנֶה.
ה *particula demonſtrandi ſiue appareat, ſiue occul-* 6
tetur, in בְּכֹל, *habet ferè iuxta ſe metheg, parte ſini-*
ſtra, vt. הַמִּדְבָּר. בֶּעָנָן. הָאָדָם. בַּמַּעֲשֵׂר. ה *verò interro-*
gandi, vel admirandi, quoties habet ſolum patach, erit
retinaculum iuxta ה, *ſed parte dextra, vt* הֲשָׁלוֹם
N*unquid pax?*
O*mnis ſyllaba principalis incipiens ab vna literarū* 7
בּכּמ, *quam ſequitur gutturalis, patitur protractionis*
notam, vt בְּחַר מִחוּץ מֵעֵבֶר.
O*mnis litera primaria & miniſterialis, præcedens* 8
חית *vel* היות *protrahitur per metheg, vt* אֶהְיֶה יִהְיֶה חָיֶה
בִּהְיוֹת לִהְיוֹת.
Sic omne vau conuerſiuum ante iod retinaculo gau- 9
det, ut וַיַּעַשׂ וַיֹּאמֶר *niſi ſequatur daghes, vt* וַיְהִי
Si quinque aut quatuor ſyllabarū ſit dictio ferè ſem- 10
per habet duo retinacula, eáque aliquando continuati-
ua, vt הַיְּעָרָה. & *quandoque interiectis motionibus ſe-*
parata, vt ר הַחַטָּא. I*nueniuntur etiam quædam dictio-*
nes in quibus tria retinacula ſcribuntur.
Puncta *rap'a, quæ ab aliis ſemipuncta, ab aliis cha-* 11
tephim vocantur, exigunt ante ſe productionis notam,

vt

vt וָאֲבַכֶּה אֶעֱבֹר, *nisi sint in principio dictionis, vt*
אֲשֶׁר אֲדֹנָי *quod satis perspicuum est.*

Appendix.

Obseruandum sæpe ibi non esse punctum raptum, vbi
esse videtur, nam camets chatuph, quasi sit chateph ca-
mets, perperam in quibusdam codicibus adiunctum sibi
obtinet sceua, sic וְהַמְלַח *& sal. Itẽ ibi* בְּיָפְיֵךְ *in pulchri-*
tudine tua, quibus in locis non esse chateph camets inde
Elias ca. *probatur, quòd puncta rapta, vt tradit* Elias, *nunquam*
12. *post se sceua admittant. Estque in iis hoc maximè ob-*
seruãdũ, quòd nõ solum duo sed & tria sceua in à prin-
cipio mox sequuntur, sed de his satis dictum est in no-
stris institutionibus lib. 1. Ex quibus elicies facilè, perpe
rã coniugationẽ hopal scribi à principio cum ־. *Eadem*
semipuncta secum neque retinaculum patiuntur, neque
aliquem accentum grammaticum, sicut nec sceua, quod
ipsum tamen obtinet gabia loco metheg: quod quidem
gabia figura est, vt mox dicetur, nõ dissimilis à metheg,
sed situ & effectu distincta, nempe quia ponitur ante
punctum, & quia sonum ipsius immutat, quod minimè
facit retinaculum. De mugitu ergò, quoniã ad metheg
refertur, canones aliquot præscribere hoc loco non fue-
rit absonum.

Canones de Gabia.

Quando post simplex sceua, quod in syllaba prima
positũ est, sequitur gutturalis, accedit ipsi sceua mugi-
Elias scc. *tus in latere dextro, sic* כְּהַרְרֵי *sicut montes. Psal. 36. &*
7. לְעוֹלָם תֶּהְיוּ שְׂאוּ *aliqui tamen aliter notant, nempe in*
latere

latere ſiniſtro, nos Eliam *malumus ſequi.*

Omne ſceua primæ ſyllabæ, quod ante iod ſcribitur, mugitu afficitur, vt בְּיַד *in manu. Exceptio eſt, ſi iod illud ſubſcriptum habeat chiric, vt* וְיִשְׂרָאֵל.

Nomen tetragrammaton cõtinuatiuum per maccaph mugitum habet in ſceua, vt יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ.

Litera miniſterialis ſceuata ante ſyllabam, quam retinet productionis nota, mugitum obtinet, vt הָרִאשֹׁנִים *Sicut autẽ ex canonibus iſtis regulas alias elicere poſſis, ſic alibi inuentas ad ipſos poteris referre. De his igitur hæc ſatis.*

De gabia. Cap.6.

נַעְיָא, *id eſt mugitus: eſt virgula quæ cum hateph, id eſt ſceua poſita ad latus dextrũ, dilatat lectionẽ ipſius, ſonumq; immutat: nam ante iod ſceua gabia profertur vt chiric, vt* בְּיַד *biiad, ſed ante literas* ח ה ע א *vt vocalis ipſarum, vt* תִּחְיוּ *tichi* רְעוּ *dubu: alibi verò, vbicunq; ſit, legitur vt patach* לְבַב *lauau* וְנִשּׁוּבָה *vanaſcuua: ſcribi autem debet, vt docet* Elias, *in latere dextro, vt differat à metheg, ponitur'que tantum in principio dictionis, & aliquando proximè ante grammaticum accentum, vt in adducto* בְּיַד*: hoc autem ipſi retinaculo nullibi licet, niſi interueniẽte copula maccaph, vt* בֵּית־יִשְׂרָאֵל. *Eze.19. Sonat autem vt diximus mugitum, ob id attributum nomen, quia ante iod & gutturales eiuſdem ſoni concurſum faciat, vnde naſcitur hiatus, id eſt vocis eiuſdẽ iterata prolatio, non decet autem mugitum cum retinaculo confundi, cùm inter ſe maximè diuerſa cernantur.* Reuchlinus lib. 2.

Namq; sceua gabia syllabam non producit, retinet tamen, ne scilicet duo soni consimiles in vnum coallescant: at retinaculum præterquam quòd syllabam retentat, etiam protrahendam docet: vnde moræ vel extensionis nota rectè appellatur: necnõ הַעֲמָדָה, id est statio, vt dictum est. Elias tamen asserit gabia significâre clamorẽ, nominisq́ue notationem tradit hanc, quia productè inquit legi debet, cui reffragari nolim, sed mentem ipsius explico, ac dico, non esse consentaneum sceua, quod sæpè obmutescit, ob annexam virgulam, iuxta magnæ vocalis dimensionẽ, proferri: idq́; inde colligas, quia ipsum sceua gabia, alibi quàm ante iod & literas gutturales, vt superius dixi, per patach efferendum sit. Itaq; intellexeris dilatari sceua ratione soni, quoniam alioqui sonet vt segol, vel aliorũ iudicio, vt Gallicum. e. quod fœmininum vocant: neque non ab aliquibus vbîque supprimatur. Quas ob res ita per virgulã erectam produci dicatur, vt ipsum idem sub gutturalibus accessione motionis paruæ dilatari tradũt. Neq; verò gabia, quia cohibetur mugitum, siue hiatum edit, nam id mugitum potius impediat, sed quoniam sequitur, vt dixi sonus & vox eadem: neque ob id quidem initio crediderim excogitatum id fuisse, vt syllabam coërceret, sed vti sonum ipsius sceua immutatum ostenderet: paulò post tamen à metheg, cum quo erat figura par, & consonum retinẽdi officium suscepisse videtur. Cæterùm de ipsius collocatione canonem vnum & alterum habes inter regulas metheg: proinde hæc sufficiant.

De

De Maccaph. Cap. 7.

מַקָּף־, hoc est quod Græci ὑφὲν, Latini subunionem dicunt, virgula est transuersa dictiones paruas cum magnis interiectu sui copulans, sic עַל־הָאָרֶץ vnde copulam interpretantur, seu colligamẽtum: quippe à Chaldæa radice, נְקַף, quæ coarctare significat, deflectitur. Quidam vocant ipsum & סָמִיךְ, id est sustentatio: quia sustentẽtur in ea virgula duæ dictiones, nos cõnectionẽ, seu copulam, quòd significationi dictionis quadrat, & ad rẽ præsentem magis est accõmodum, vertere maluimus, id siquidem innuit Elias, qui nominis etymologiã tradit hanc, quia simul coniungit duas dictiones. idem in capitulo Cantici 4. דָחִיק, id est arctatorem siue vrgentem nominat, quæ videlicet appellatio cum præcedentibus eodem refertur. Differt autem à retinaculo, colligamentum, quasi ex diametro: quòd illud morula interiecta syllabas ferè separatim enuntiet, et retardet à natiuo accentu, hoc verò connectione quadam ita coarctet dictiones, vt quasi vnicum ex duobus vocabulũ conflatum sit, subnaturalem vnum quendam accentum cogat. hic naturalem appello eum, qui syllabam acuendam monstrat: nam alioqui grammaticus accentus cum rhetorico locũ habêre potest, in vocabulis distinctus, nedum in his, quæ per maccaph continuantur. Quinetiam accidere potest, vt grammaticus consortem grammaticum patiatur in dictionibus, quas maccaph consociat: quanquam id rarius, & ferè cùm prior ex metheg cõfectus est, vt וְהִנֵּה־שָׁם Ezech. 8. Insuper maccaph po-

ſitum poſt camets, paruum id eſſe indicat: Metheg *verò ipſi camets additum, magnum id eſſe vbiq; declarat.*

De collocatione Maccaph. Cap. 8.

Itaq; interſeritur mackeph, vt ne duarũ dictionũ accẽtus cõtigui ſint, quod habet κακοφωνίαν, *vt ſi diceretur ibi* וַיּוֹסֶף לָקַחַת *mirũ ni continẽter iterata eleuatio odioſa ſit, proinde interiacet maccaph prioris videlicet accentus expungendi cauſa, ſic* וַיּוֹסֶף־לָקַחַת *ratio eſt, quoniam grammaticis accentibus vix liceat eſſe contiguis, ſicut in ſequentibus oſtendam, veruntamen rhetorici accentus contiguitatem tolerant ſæpè, vt cùm maccaph et metheg, & retinaculum duplex adhibetur in orationis contextu, ſic grammatici & rhetorici: nam gahia & metheg, interueniente maccaph, proximè ante propriũ aliquem accentum conſiſtere poſſunt, poſt quem etiam maccaph aliquando mox conſequitur. Præterea nõ rarò ad ſolum ornatũ adhibetur, ſicut metheg & daghes, vt ſcripſit* Elias *in capitulis Cantici. Ad hæc conſtructiuas particulas ferè ſemper connectit, vnde & contigua conſtructio et vnio conſtruentis, & conſtructi nõnullis dicitur: Conſtructiuas partes voco, quarum alia aliam regit, vel regitur ab ipſa: vt* מֶלֶךְ־מִצְרַיִם. עַל־פַּרְעֹה. בֶּן־אָדָם. *dixi verò ferè ſemper duplici nomine, primùm quia non ſit neceſſe, vt omne quod copulatur per maccaph, conſtructiuum ſit, namq; hæc monoſyllaba conſignificatiua* יֵשׁ כֵּן לֹא כֹּה כִּי אֵל מִי עוֹר אוֹ גַּם עַד אַךְ שָׁם רַק אִם *& ſi qua ſunt alia conſtructiua non ſunt & tamen copulatur per maccaph, vt*

כֹּה־אָמַר.*Item dißyllaba & polißyllaba, vt* חִנֵּה־פָּתַח
לְבִלְתִּי־טוֹב.*aliaque non pauca : deinde verò quoniã constructiuis partibus sæpißimè se non intermiscet,vt* אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְכֹל אֲשֶׁר *quæ exempla paßim occurrunt.* Ezech.12.
Denique quod omnibus notum est,vti colligat dictiones interesse solet præsertim paruas, id est quæ vnica motione constant. Et hæc de collocatione maccaph, pergamus ad reliqua.

De constructione dictionum,quas copulat Maccaph. Cap.9.

P*Ræter consignificatiuas autem monosyllabas, quas supra retulimus,ferè semper maccaph in statu regentis,& recti,construentis,& cõstructiui intercedere solet,id exemplis perspicuum fiet. interiacet enim maccaph inter regimen singulare, vt* דְבַר־יְהוָה *inter regimen plurale,vt* בְּנֵי־מִצְרַיִם,*inter articulum & casum,vt* אֶת־בִּגְדֶיךָ, *inter relatiuum & antecedens, vt* כָּל־אֲשֶׁר, *inter relatiuum & verbum,* אֲשֶׁר־נָתַתִּי. *inter relatiuum & consequens, quod per substãtiuum verbum exponitur,vt* אֲשֶׁר־הוּא *quod ita vertitur qui est,inter quæsitiuum & pronomen separatum, quod eiusdem verbi substantiui vim obtinet, vt* מָה־אַתָּה רוֹאֶה *quod ita transfertur, quid es videns? aut,quid vides? inter nomina,quæ per appositionẽ conueniunt,vt* יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ *inter substantiuum & adiectiuum,* וְכָל־בַּיִת *& omnis domus.* וְאִישׁ־אֶחָד *& vir vnus: inter nominatiuum & verbum, vt* אַל־תְּהִי־מֶרִי *id est, ne fueris rebellio: inter verbũ & nomẽ,vt* וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ

& immittam ignem, & si particularia disquiramus, inter benoni & nomen, vt כָּל־חַיּוֹשְׁבִים omnes habitãtes. inter infinitiuũ & nomen, vt בְּשׁוּב־צַדִּיק, id est ad verbum, In reuerti iustum: latinius, Cùm reuertetur iustus: sed potius vniuersalia spectemus, nam præter hæc interponitur colligamentum inter verbum & pronomen affixum, mediante articulo, vt וְשִׁלַּחְתִּי־בָהּ & immittam in ipsam: & inter verbum & separatum pronomẽ absque interuentu articuli, vt חַי־אָנִי Viuo ego: inter præpositionem & casum, vt עַל־יְרוּשָׁלַיִם aduersus Ierusalaim מִן־הָאָרֶץ de terra, אֶל־הַנָּבִיא ad prophetam:

Ezech.3. denique inter duo verba, vt לֵךְ־בֹּא, id est eundo eas.

De mutatione punctorum, quæ fit propter maccaph. Cap. 10.

SEd iam ad punctorũ mutationem, quæ ratione colligamenti fit, accingamur. Quoduis igitur Hebræum vocabulum, vel in literam אהוי vel in alias quascunque desinit: & siquidem dictio terminetur litera אהוי immutatam seruat vltimã motionem, nisi forte in paucis, vt in relatiuo מָה, cuius camets omni accentu sublato per maccaph, transit in patach, vt מַה־יִּהְיֶה quid erit? quòd si dictio finiatur litera, quæ non sit vna ex אהוי, eam literam aut motio breuis antecedet, quæ nunquàm mutabitur, aut longa, & mutationi obnoxia erit: quòd vti percipias, iam tibi canon quidam insignis, qui & ultimo libro repetetur, hoc loco discendus est: hinc enim puncta ante maccaph mutandi ratio manauit. Porrò is est. Omnis consonans finalis (per

con-

consonantem, intelligo literam, quæcunq; non quiescit) omnis inquam huiusmodi litera, quando finem occupat, longam ante se motionem pati non potest, nisi accentu, saltē rhetorico, fulta sit, cuius quidem causa est, quoniā sub quolibet elemēto, quod motione caret (excipe quietas אהוי*) debet subscribi sceua, quod q̄dē sub litera quæ terminat vel syllabā, vel dictionē raptū dicitur, in eaq; si non exprimitur, virtute tamē inexistit, iam verò sceua raptum post motionem magnam non sequitur, sicut nec daghes, nisi ea motio sibi annexum accentum obtineat: vnde longa vocalis, non potest præcedere finalem consonātem nisi accentu fulta sit, quapropter cùm maccaph tollat accentum à præcedente syllaba consequi videtur semper tum mutari vocalem, quæ propinqua est colligamento, neque vnquam alias regulariter, nisi cum ea motio longa est, & sequitur finalis consonans, eaque syllaba, quam constituunt, nec rhetorico saltem accentu, qui eandem vim cum grammatico eatenus habet, suffulta est.* Ex *quinque autē motionibus magnis, chiric longum immutatum vbique manet, quoniā vel metheg, vel seruilem accentum ante maccaph retinet.* Re*liquæ verò partim mutantur sic, camets in patach, sicut* יַד־יְהֹוָה *tsere in segol, vt* בֶּן־אָדָם*, cholem in camets chatuph, vt* זְכָר־נָא *zecor na, pro* זְכוֹר־נָא *recordâre obsecro. Qua in re differt quidem metheg à maccaph, quoniam illud indicet camets magnum, hoc verò paruum, denique mutatur vau scurec in kibuts, vt* נְאֻם־יְהֹוָה *dictū* Domini.
P*artim verò immutata permanet harum vocalium quātitas*

titas, nempe dum accentu aliquo fultæ ſunt ante maccaph, vt עֵץ־הַגֶּפֶן *lignum vitis.* בְּתוֹךְ־הַגּוֹלָה *Eze.10. in medio captiuitatis.* בְּשׁוּב־צַדִּיק, *cùm reuertetur iuſtus. Cæterùm dictiuncula* כל *ante maccaph, nunquàm habet cholem nec proinde tunc vllum obtinet accentũ, nec reperitur per camets chatuph, niſi quãdo per maccaph ſequenti annectitur. Ac de rhetorico quidem accentu hactenus.*

LIBER QVARTVS, DE *natiuo accentu.*

De vtilitate ſequentium. Cap. 1.

VATVOR *libros de accentibus, eo quo ſunt ordine, diſponendi hoc inſtitutum fuit. Primùm enim de figurato accentu agendũ putauimus, deinde de* Natiuo. *Eſt autem figuratus triplex, ſcilicet* Grãmaticus, Muſicus, & Rhetoricus. *Primo igitur libro de figuris, deq́; vniuerſali natura figuratæ proſodiæ quædã tradidimus. Secũdum verò grammatico, qui idem eſt muſicus aßignauimus. Tertium denique accẽtui rhetorico deſtinauimus. Atq, hactenus quidem figuratorum accentuum natura explicata eſt, Supereſt igitur quartus hic liber, in quo de* Na-

turali

turali tenore (qui ibidem ferè cum figurato resident, sine ipso tamen plerunque est) differendum statuimus. Ne verò se remißiores præbeant, qui ad librum hunc legēdum accesserint, prædictum hic volo, hunc vtilißimum esse inter cæteros: quippe cùm reliqui libelli sine isto nequeant perfecti existere: hic verò absq; aliis pulchrè stare queat, vt pote qui illorum adminiculo, & præcognitione minimè indigeat, eiusq; extet cōmoditatis, vt si abs te perceptus fuerit, syllabæ cuiuslibet, quæ quidē tono inflectenda sit, notitiam tradat: idque non modo eorum vocabulorum, quæ in biblico contextu figuratis insigniuntur accentibus, sed illorum etiam quorumcunque, quæ in aliis Hebræorum *monumentis, absque accentuum figuris inueniuntur. Sola enim* Biblia *figuras prosodiarum vsurpant, quoniam cantillantur: reliqui verò apud* Hebræos *libri apicibus accentuum destituuntur. At nihil tamen proferunt* Hebræi *sine accentibus natiuis, absque eo quod designētur figuræ, quæ syllabæ eleuandæ sint indices, sicut &* Latini, *qui sine descriptis figuris legunt aptißimè, & fecēre itidem olim* Græci, *vt* Politianus *refert. Nimirùm quia regulis præscribitur, quo syllaba cuiuscunque vocabuli tono efferēda sit, facilè id vbiuis, sine alio indice intelligi potest.* Iam *igitur canones præscribam, quibus sine vllis figurati accentus, apiculis, pronunciāre quamlibet dictionē süo tenore queas.* Quod *antequàm incipiamus nonnulla, quæ ad eam rem pertinent, præponenda videntur.*

O Naturalis

Naturalis accentus finitio & distinctio. Cap. 2.

Definitio natiui accentus.

QVò melius intelligatur quid ſit id, de quo diſſeretur, finitionem accẽtus natiui ante omnia tSrademus. Eſt enim tenor ille quem dictionis apta prolatio alicubi exigit, cuius nulla ratione locus eſt mutabilis. Quibus rebus à figurato accẽtu, de quo in tribus libris ſuperioribus pertractatũ eſt, facilè diſtinguitur. Ille ſiquidem minimè ipſe tenor eſt, quemadmodum probauimus, ſed tenoris, aut certè cantionis indicium. Atque hoc quidem duntaxat figuratis grammaticorum accentibus contingit, vt ſcilicet ſint toni, tenoríſue indices: Cæterùm notulæ rhetoricæ, quia vel ſeparant & protrahunt, vel copulant, vel ſonum denique immutant, longè ab eleuandæ ſyllabæ officio abeſſe videntur. Hic verò, de quo agitur, nomine accentus propriè appellandus eſt, quia ſit quaſi cantus cuiuſcunque vocabuli: ac ſiue aliqua figura inſignitus ſit, ſiue omni careat notula, ꝑmanet tamẽ idẽ ſuo loco, cùm minimè in figura, ſed in tono ratio ipſius, velut in cardine cõſiſtat. Quando igitur in aliqua dictiône alibi figuratũ, quàm natiuum accentum inueneris, proferes ſuo loco natiuum ſemper: figuratum verò, ſi grammaticus erit, cantionem muſicam tantummodo indicâre cenſebis: idq́ue, quoniã omnibus inconfeſſo eſt in qualibet dictiône vnicam dũtaxat ſedem accentui natiuo exiſtere. Ea verò ſedes frequentior eſt Hebræis in vltima, Latinis autẽ & Græcis

contra

cõtra, quippe qui penultimas vel ante penultimas frequentius attollunt. Porrò aliqui è figuratis accentibus perpetuò primam sibi sedem vsurpant, vt Telissah *maior, vt ietib, vt gueres, et nõnulli alij. Aliqui verò semper vltima sede potiuntur, vt zarka, vt tiphcha & cadma: & præter hos nonnulli. Quibus ex rebus accidit, vt alibi quidem sit figuratus interdum, & alibi naturalis accentus. Quo etiam tempore contingit geminari eundem in dictiõne accentum, vt superius attigi, scilicet, vt ne in proferenda dictione hallucinemur, indicantes eam syllabam eleuãdam esse, quæ notam habeat adscriptam. Cæterùm ex iis, quæ præcesserunt, ratum esse oportet, naturalem quemuis accentum acutæ esse prolationis. Ostendimus enim libro primo, accentuuncularũ grammaticarum apices, non nisi toni acuti indices haberi oportêre: vnde obiter consequi dixerim, omne monosyllabum apud* Hebræos *acuti esse toni. Omninò enim aliquo tenôre proferenda est quæuis dictio, nisi colligamenti interuentu vocabulorum vnio fiat: imò verò quælibet syllaba aliquo accentu pollet, siue cũ aliis coalescat, quo vocabulum aliquod conflatum extet, siue eadem significationis ratiône vocabuli sortiatur nomẽ, & proferatur quidẽ vel seorsim distincta, vel coniunctim copulata. Est siquidem accẽtus syllabæ quasi anima, sic illi conueniens, vt à potestâte illius separari nequeat: quippe cum neq; vox sine tono, nec sine eodem vlla syllaba proferri possit. Verùm dominatur semper vnus aliquis in dictiône accentus, qui & natiuus dicitur: reli-*

qui verò sunt graues, & syllabici vocãtur: ac nobis tacentibus facilè dignosci possunt. Quapropter hic tãtùm de loco accentus natiui canones præscribere statuimus, hos scilicet, quos ex primo libro Reuchlini *eo artificio quo potuimus, confecimus.*

Canones de Natiuo accentu. Cap 3.

Primus canon. *Omnis accentus naturalis sæpißimè vltimam syllabam sibi vendicat, vt* פְּקַר *aliquando tamen & penultimam extollit, vt* מֶלֶךְ *antepenultimã verò nũquàm, nisi aliqua paragoge fiat, vt in* לַיְלָה Psal.1. *vel vitanda sit accẽtuum contiguitas euphoniæ causa, vt* בָּגְדוּ בָהּ, *id est expreuerunt eam,* Threno.1. *aut sit legendũ sceua propter literam repetitam, vt* תְּבוֹנְנָה *intelligetis se.*

2 ca. *Monosyllaba, quæ dictiones accentuum* Hebræis *dicuntur, nunquam accentu carent, nisi copulentur per maccaph: vt* בֶּן־אָדָם *fili hominis.*

3 ca. *Nullum sceua neque dilatatum, neque simplex naturalem recipit accentum: vnde & hi canones deriuãtur.*

4 ca. *Dissyllabum quoduis, si in priore syllaba habeat quoquo modo prolatum sceua, semper erit milrah, vt* אֲנִי, אֱמֹר, אֱמֶת, נְאֻם *dictum, veritas, &c.*

5 ca. *Polysyllaba dictio, cuius penultima scribitur dilatato sceua, est & ipsa milrah, vt* אֶעֱשֶׂה, תַּעֲשׂוּ *faciam, facietis. Sed si erit in penultima sceua simplex, tunc vel proferetur ipsum, & erit dictio milrah: vt* אֹמְרִים. וַיְהִי. *dicentes, & fuit. vel erit ipsum vocabulum milhel, vt* תִּפְקֹדְנָה, יָכֹלְתִּי *in quibus exemplis obseruabis non legi.*

sceua

ſceua poſt motionem magnam et etiã dici milhel quãdo accentus eſt in antepenultima. Nam quod interim propter paragogen reſiliat dictionis tenor ſuperius annotatum eſt.

Conſonantem finalem proximè antecedens longa vocalis vbiq; naturali accẽtu pollet, vt צָפוֹן אֱלֹהִים.קָהָל 6 ca.
ſeptẽtrio. לָכֵן *propterea, &c. Nã huius multa ſunt exẽpla. Per conſonantẽ verò, vt in tertio libro explicatũ eſt, intellige literã quæ rapitur ad præcedentem ſibi motionem, & minimè quieſcit, ſiue ſit ipſa ex literis* אהוי*, ſiue non ſit. vnde & colligitur ſubſequens canon tripertitus.* 7 ca.

*Omne .*ה*. notatum puncto mapik in fine dictionis, & omne iod itidem finale, habens in ſe abſcõditum mapik: adhæc omne vau poſt iod literam indicem numeri pluralis, naturalem exigunt accentũ, vt* כְּאִמָּה בִּתָּהּ *qualis mater, talis filia. Eze. 16.* לְפָנָיו *faciebus eius* דְּבָרַי *verba mea: quod nimirum eatenus fit, quoniã hæ quieſcẽtes per mapik reliquarũ vim & naturã literarũ accipiãt.*

Omnis dictio עַל מִשְׁקַל דֶּרֶךְ *id eſt, eius formæ cum* 8 ca.
דֶּרֶךְ *eſt milhel. Sunt autem huius formæ tres ſpecies ratione gutturalium. Nam ſi aſpirata inuenitur in calce vocabuli, poſterius ſegol in patach tranſibit, vt* שֶׁמַע צֶמַח *quod ſi erit aſpirata in medio, erit vtrinq; patach pro duplici ſegol, vt* שַׁעַר *porta.* שַׁחַת *fouea.* בַּעַר *electus.* סַעַר *tempeſtas, & ſimilia. Ex quibus apparet patach & ſegol ſymbolicum inter ſe tranſitum habêre. Sed ſi fuerit aſpirata in litera principali, aut ſine aſpiratis extiterit vocabulum, permanebit vtrunque ſegol: vt,*

אֶרֶץ·חֵלֶק·נֵדֶר & similia. Itaque vt concludam breuiter omnia huiusmodi vocabula sunt milhel. Obseruandum autem quando patach factum sit ex segol, nam nomen פַּחַת, id est dux, Aggei.1. est milrah quia est in statu regiminis mutato.ה. in.ת. & camets in patach, quòd vt rarißimum in nominibus masculinis annotat Rabbi Da. Kimhi in suis Commentariis. Sic dices de numerali אַחַת quod est milrah, nẽpe quia duplex patach quo scribitur, non confectum est ex duplici segol, de eo tradita regula intelligi non debet nec ab illa exceptionem facit, sic iudicabis de אַחַר quod pro אֶחָר inuenitur. Ex hoc autem canone alius suboritur, nempe hic.

9 ca. *Polysyllaba quorum duæ postremæ syllabæ referunt formam דֶּרֶךְ sunt & ipsa milhel, vt דְּבֶלֶת massa de ficis. Esaiæ 38. עֲטֶרֶת corona.*

10 ca. *Nomina quinque punctorum, quæ magnam cum illis, quæ sex punctis consistunt, affinitatem habent, adeò vt sint pleraque vtriusuis formæ, sicut חֶרֶב gladius, quod nomẽ alicubi habet segol in priôre, sic חֶרֶב hæc inquam nomina efferuntur accentu milhel, vt סֵפֶר סֵתֶר. מֵצַח. יֵשַׁע & similia, in posterioribus exemplis patach pro segol ponitur. Atq; hinc rursum oritur canon sequens.*

11 ca. *Dictiones polysyllabæ, quarũ syllabæ postremæ formam nominum, quæ pũctis quinque conflata sunt, imitantur, accentu afficiuntur in penultima, vt תְּכֵלֶת hiacyntus. Exo. 25. שְׁחֵלֶת. Exo. 30.*

12 ca. *Quoduis nomen קֹדֶשׁ עַל מִשְׁקַל, .i. de pondere קֹדֶשׁ siue eiusdem formæ, cùm קֹדֶשׁ est milhel, vt חֹדֶשׁ mensis.*

ſis. בֹּחַן *probatio.* שֹׁרֶשׁ *radix.* נֹגַה *ſplendor.* Amos.5. Excipiuntur benoni quieſcẽtium lamed he vt בֹּנֶה ædificans. & nomina quædam deriuata ab illis quieſcentibus, vt חוֹזֶה pactum. Iſaiæ 28. & מַשֶּׁה. Atque hic quidem canon & alium canonem, velut anſa anſam, trahit, nempe hunc.

Polyſyllaba quorũ finales ſyllabæ repræſentant formam קֹדֶשׁ ſunt & ipſa milhel, vt פָּרֹכֶת velum. Num. 4. & שִׁבֹּלֶת Iudicum. 12. ſpica. 13 ca.

Diſſyllaba, quorum prima eſt camets, & ſecunda ſegol, accentu in penultima efferuntur, vt אָוֶן iniquitas. מָוֶת mors. quo ex canone alius ſubnaſcitur, videlicet. 14 ca.

Dictiones polyſyllabæ quæ deſinunt in ſegol præcedente camets acuuntur in penultima, vt צַלְמָוֶת Vmbra mortis. Eſaiæ 9. 15 ca.

Quotieſcunque in fine dictionis ſub. ע. & .ח. gutturalibus aſperis ſubſtituitur patach poſt alias motiones magnas, quàm camets, adhibendus eſt accentus proximè ante patach, ut כֹּחַ fortitudo. שָׂבֵעַ ſatiatus. שִׂיחַ arbor. יוֹדֵעַ intelligens, & ſimilia. 16 ca.

Appendix.

Sciendum rationem canonis iſtius inde pendêre, quòd ſi ſubtrahas patach à dictionibus illis, ſupererit conſonans finalis poſt motionem longam, atque idcircò accẽtu ipſa longa fulcienda fuerit, acceßione autẽ facta per paragogen, non mouetur quidem ſuo loco accentus, ſed vnà cum illo transfertur. Quod autem planè acceſſoriũ ſit patach, inde apparet, quia vocabula illa quæ ob gut-

turalem

turalem ipsum assumunt, huius esse formæ dicũtur, quã referunt ablato patach: est enim אֱלֹהַּ Deus, *formæ* תְּהוֹם *abyssus: nam sicut sceua simplex & dilatatũ sub gutturalibus in ratiône formæ, nominum similia censentur, sic etiam syllaba, quæ quia est sine finali aspirata respuit patach, alteri quæ ob contrariam rationẽ assumit ipsum patach, similis habetur.*

Regula notãda de formis nominum.

17 ca. *Quæ sunt formæ* פְּעִי *sunt milrah per quartum canonem, vt* כְּלִי vas פְּרִי *fructus eademq;, si sequatur milrah, aut sint in accentibus diuisiuis, mutato sceua in segol transeunt in milhel, vt* אַל־תְּהִי־מֶרִי בְּבֵית הַמֶּרִי Ne fueris rebellio in domo rebellionis. Ezech. 1.

18 ca. *Quæcunque desinũt in.* י. *vel in.* ה. *formatiuum fœminini generis omnia sunt milrah, vt* עָנִי *afflictus.* צְדָקָה. *iustitia.* יְהוּדִי. Iudæus. בְּרָכָה *benedictio.* חָדְשִׁי. Hodsi, *nomen regionis,* 2. Regum. 24. Excipies *ab hac regula primam personam præteriti, quæ penacuitur, vt* פָּקַדְתִּי Visitaui, *& similia. Adhæc quæ desinunt in.* י. *præcedẽte cholem, vt* צֳרִי חֳלִי קֹשִׁי *mel, oleum, resina.* Ezech. 27.

19 ca. Nomina *quæ retinent formam* גַּלְגַּל *dissyllaba, siue polysyllaba, sunt milrah, vt* יְרַקְרַק חֲרַחֲל Leuitici 12. Si *alba vel rufa macula fuerit infecta.* Eadem *est ratio, si sit chirik loco patach prioris, vt* צִלְצַל Iob. 40.

20 ca. *Sic etiam quæ referuntur ad formam* מִקְנֶה vel מַעֲנֶה *accentu afficiuntur in vltima, vt* מִקְרֶה Res *fortuita.* מַרְאֶה *aspectus.* Ezech. 1.

21 ca. *Quæ sunt* לַיִל מִשְׁקַל עַל *vt* יַיִן Vinum. חַיִל *exercitus* בַּיִת *domus. Signatum habent accentum post patach ac mono-*

monosyllabicæ proferenda sunt, si credimus Reuchlino.

Dualia quæ desinunt in יִם *præcedente patach, obtinent accentum in ipso patach, eruntque milbel si soluatur diphthongus, at si proferatur patach confuso sono cũ* יִם *tanquã vna syllaba diphthõgata: vt censet* Reuchlinus, *ea fuerint milrah, vt* כַּפַּיִם *manus, dissyllabicè.* 22 ca. Capnion lib. 1.

Magna motio, quam sequitur daghes, afficitur accẽtu, vt אֵלֶּה. הֵמָּה. לָמָּה. *Sed ne hanc regulam conuertendam putes. Neque enim oportet si longa vocalis accentu notata sit, eam literam, quæ consequitur, signari pũcto daghes, sicut manifestum est in* יֵלֵכוּ *ibant.* Ezechi. 1. *& in omnibus his, quæ superius ostẽsa sunt esse milbel, cùm tamen eorum penultima sit lõga, nec litera sequẽs habeat daghes, vt* אֶבֶן *lapis.* קֹדֶשׁ *sanctitas.* 23 ca.

R*egimen singulâre fermè retinet accentum absoluti, vt perspicuum fiet experienti singula: vt* לָשׁוֹן *lingua, in regimine* לְשׁוֹן *idem patet in exemplis* צִדְקַת דְּבַר, *& similibus.* 24 ca.

R*egimẽ autem plurale nequaquam dubium est, quin sit perpetuò milrah, vt* דִּבְרֵי *Verba.* בִּגְדֵי *Vestes, & similia illis.* 25 ca.

ה. *in nominibus numeralibus contra vulgatum morem masculinum genus constituit, & sicut* .ה. *formatiuũ fœminini generis annexo fruitur accentu, vt* אַרְבָּעָה *quatuor viri.* חֲמִשָּׁה *quinque viri, quorũ fœminina sunt* אַרְבַּע *quatuor fœminæ, &* חָמֵשׁ *quinque fœminæ, & hoc pacto cæteris id genus accentum attribues, seruata vbique analogia.* 26 ca.

27 ca. נוֹשֶׁפֶת.ה id est paragogicũ siue redundans, non mutat quidem accentum, sed facit vt qui erat in penultima sit in antepenultima, & qui in vltima in penultima, vt לַיְלָה nox, קוּמָה surge.

28 ca. ו Vau cholem finale, siue affixum sit, siue quiduis aliud tono semper inflectitur, vt תְּאוֹ, id est ferus bos, à priscis alce dictus. Deut.14. item דְּבָרוֹ Verbum eius. Eadẽ fuerit ratio, si loco vau quiescat .ה.litera, vt כֻּלֹּה Ezech.10.omnis ipsa domus Israël. Quoniam verò de affixis sermo incidit, eorum statui rationem, quoad accentus attinet, breuissimè complecti.

De naturali accentu consignificatiuorũ. Cap.4.

Quæ superioribus regulis comprehensa sunt, licet magna ex parte ad Hebræa quæuis vocabula exporrigantur, tamen ad nominum tenorem percipiendum præcipuè conducunt: quo nomine adducti sumus, vt rem suis numeris absoluturi, canones etiam consignificatiuorũ & verborum constitueremus. Hos igitur cum superioribus edices.

1 ca. Affixa hæc nẽpe ךָ, quãdo præcedit ipsum segol, vel quia affigitur pluralibus, vt דְּבָרֶיךָ verba tua, vel quia sit in accentu diuisiuo, vt דְּבָרֶךָ verbũ tuũ, pariter & ךְ quando præcedit ipsum iod pluralitatis index, vt דְּבָרַיִךְ verba tua.fœmin. Requirunt ante se accentum.

2 ca. Simili modo הָ, & הוּ, & מוֹ, vt דְּבָרֶיהָ verba ipsius, fœmin. פְּקַדְתִּיהוּ Visitaui illũ. לָמוֹ illis, & similia.

3 ca. Sic etiam נִי, נוּ & נָה, non solum vt sunt affixa, sed quoquo modo dictionem aliquam finientia, vt בִּעֲתַתְנִי

terruit

terruit me, הִשְׁבַּעְתָּנוּ *adiurasti nos.Huc referes* אֲנַחְנוּ *nos* פָּקַדְנוּ *visitauimus·Cæteraque id genus.Remorari siquidem facit prolatio literæ.נ.& præcedentem syllabam per accentum sistit.Vnde & in defectiuis pe nun, quoties ea litera secundum grammaticales regulas, ad præcedentẽ rapiẽda est,eliditur,quod nobis in mentem adducit,vt agamus de verbo, nam cætera quidẽ affixa secum habent accẽtũ,siue iungantur verbis, siue nominibus,siue etiam aliis orationis partibus: reliqua verò consignificatiua,ad traditos ante canones non incõmodè referentur, nisi fortè annotâre libet אָנָּה,siue quod idem est אָנָּא obsecro,esse milhel:quanquam et istud docuit vigesimus tertius canon. Adhæc pronomina separata אַתָּה tu.& אַתֶּם vos.Insuper aduerbiũ זוּלַת præter, esse milrah. Cæterùm, articuli, si separatim erunt acuentur vt monosyllaba:sin cum affixis connectentur, affixorum seruabuntur regulæ, vt לְךָ tibi,לָכֶם vobis, לָהֶם illis,mascu. Si verò applicabuntur nominibus, nec nominum quidem naturalis tonus suo propterea loco mouebitur, vt הַדָּבָר Verbum, הַמֶּלֶךְ Rex. Sed iam ad verborum accentus veniendum est.*

De *naturali accentu verborum.*

Cap. 5.

B E*noni & paül communes regulas agnoscunt, vt* פּוֹקֵד *Visitans vir.*פּוֹקֶדֶת *Visitans fœmina,* פָּקוּד *Visitatus vir,& cætera pleraque tẽpora,quibus omißis ea dũtaxat, quæ hactenus suppressa sunt,in medium producam.Tres personæ absentes præ-* 1 ca.

teriti (per has intellige quas Latini dicunt tertias personas) cum ſuapte natura ſint milrah, tranſeunt in milhel, quando conſtruuntur cum dictione parua, vel cum ea, quæ ſit & ipſa milhel, vt שָׁאַל לוֹ *rogauit eum.* Nume.37. קָרָא לָיְלָה, *id eſt, vocauit noctem.* Gene.1.

Appendix.

H*arum autem tertia pluralis in accentibus diuiſiuis tonum ad penultimam reflectit, vt pro* שָׁמְרוּ *cuſtodierunt.* Dicitur שָׁמָרוּ *pro* חָפְצוּ *cõplacuerunt, ſcribitur* חָפֵצוּ *ſceua in motionem, ex qua factũ erat, remigrãte.*

2 ca. *Similes præteriti voces* פָּקַדְתִּי פָּקַדְתָּ *quæ ſuapte natura ſunt milhel, quando præfigitur ipſis vau hippuch, id eſt conuerſiuum tranſeunt in milrah, vt* וְשָׁמַרְתִּי & *cuſtodiam. Prima autem perſona pluralis perpetuò eſt milhel, vt* פָּקַדְנוּ *viſitauimus. Secũda verò perſona præteriti ſingularis & fœminina habet accentum poſt patach, vt* פָּקַדְתְּ *viſitaſti, fœmin.*

3 ca. נוּ & נָה *finales ſyllabæ poſtulant ante ſe accentum, vt* פָּקַדְנוּ *viſitauimus.* תִּפְקֹדְנָה *viſitabitis, fœmin. & ſimilia.*

4 ca. *Coniugatio hiphil, excepto plurali benoni vtriuſque numeri, vt* מַפְקִידִים *facientes viſitare, maſc.* מַפְקִידוֹת *facientes viſitare fœmi. perpetuò in iod quod præcedit lamed pahal retinent accentum, vt* הִפְקִידוּ *fecerunt viſitare* יַפְקִידוּ *facient viſitare, & ita de cæteris.*

In quieſcentibus pe iod & pe aleph futurum propter
5 ca. *vau hippuch, id eſt conuerſiuum fit ex milrah, milhel: ſic* יֹאכַל *comedet,* וַיֹּאכַל & *comedit,* יֵדַע *cognoſcet,* וַיֵּדַע

&

& cognouit.

Quiescentium hain vau secunda persona præteriti singularis, & fœminina, est milhel, vt differat à participij præsentis fœminina voce, cũ qua alioqui penitus conueniret, vt קָמָה surrexit fœmina. sed קָמָה, id est fœmina est surgens. Eadem ratio seruatur in duplicantibus hain, vt סַבָּה reuersa est, sed סַבָּה reuertens est fœmina. Sunt & istæ personæ eiusdem ordinis, milhel, tertia persona pluralis præteriti, vt קָמוּ surrexerunt, vt sit distinctio à quiescentibus lamed he quorum eadem persona est milrah, vt גָּלוּ, id est reuelauerunt. Præterea secunda pluralis imperatiui, vt קוּמוּ surgite, cum reliquis quæ ante syllabam finalem habent vau scurec, vt יָבִינוּ, id est intelligent. תָּבִינוּ intelligite. Excipias tamen paül coniugationis Kal, vt בּוּנִים, id est intellecti. בּוּנוֹת intellectæ, & similes voces. 6 ca.

Quiescentium lamed aleph, & lamed he, tertia singularis contra vulgatum morem est milhel, vt גָּלָה reuelauit. מָצָא, id est inuenit. 7 ca.

In duplicantibus hain omnes personæ præteriti: præter secundam pluralem vtriusque generis, & tertiam singularem sunt milhel, vt סַבּוֹתָ reuersus est, סַבּוֹתִי reuersus sum. Horũ autẽ tertia pluralis est milrah, vt סַבּוּ reuersi sunt., vt sit differentia à quiescentibus hain vau: quanquam & ratiône punctorum discrimen alioqui interest. Huius insuper ordinis futurum demptis singularibus personis, & prima plurali accentum habet in penultima, vt יָסֹבּוּ reuertentur. תָּסֹבּוּ reuertemini 8 ca.

mini. Oportet enim motionem longam sequente daghes fultam esse accentu, vt traditum est canone. 23.

Porrò autem reliquæ omnes personæ omnium ordinum & temporum, nisi per præcedentes regulas sint milhel, perpetuò sunt milrah, id quod per singula discurrenti planum fiet. Omnibus igitur decursis, Deo duce & auspice, quæ ad figuratum accentum, natiuúmque pertineant, his limitibus, & hac meta consistendum putamus: quando satis, vt videtur, & operæ, & laboris, hac quidem in facultâte hactenus impendimus, qui à figurato accentu institutum exorsi, huiusque officium & naturam, tribus libris complexi, ad naturalem postea, cui quartus liber destinatus erat, sermonem traduximus, eundemque absoluimus: quorum omnium laudem ei, à quo omne bonum proficiscitur, Deo videlicet Opt. Maxi. dari exoptamus.

τέλος. סוף

FINIS.

ERRATA IN COLLOCATIONE ET *dispositione accentuum, quòd difficilima miniméq; vsitata sint nonnulla reperiuntur, eaq; sic castigabis.*

Folio. 9. *pagina prima, linea prima, non, lege num*
Folio. 10. *in principio in quibusdam deest dictio* בַּעַל
Folio. 16. *pa.* 2, *appendix.* 5. *lege, de loco*
Folio. 17. *li.* 7. *lege, cantio*
Folio. 18. *linea.* 23, *lege, subulæ*
Folio. 19. *appendix.* 7. *lege, de polyonimis*
Folio. 26. *linea.* 5. *lege, assectam*
Folio. 28. *li.* 17. *expunge virgulas quæ sunt super literam* ג. *Pagina sequenti, lin.* 7. *lege, destituitur.*
Folio. 39. *lege,* 29.
Folio. 30. *pag.* 2. *lin.* 15, *expunge daghes à litera* תּ, *& ascribe sceua in* ל, *& in dictione* הַכֹּהֲנִים *expunge* ח *& scribe* חֲ. Folio. 32. *lege* 31.
Folio. 32. *linea vltima* אֱ *& expunge daghes à litera* מּ
Folio. 33. *li. penult. post dictionem figura scribe figuram munach, sic* ֣
Folio 35 *linea* 21 *scribe* רְ *&* רְ *vt leges dibarti*
Folio 36 *linea* 20 מְ
Folio 37 *lin. penultima ante tabulas, lege, nostri haud nescius*
Folio 46 *linea* 18 *lege, ne*
Folio 50 *pagina* 2 *linea* 8, *lege* לְקַח

